

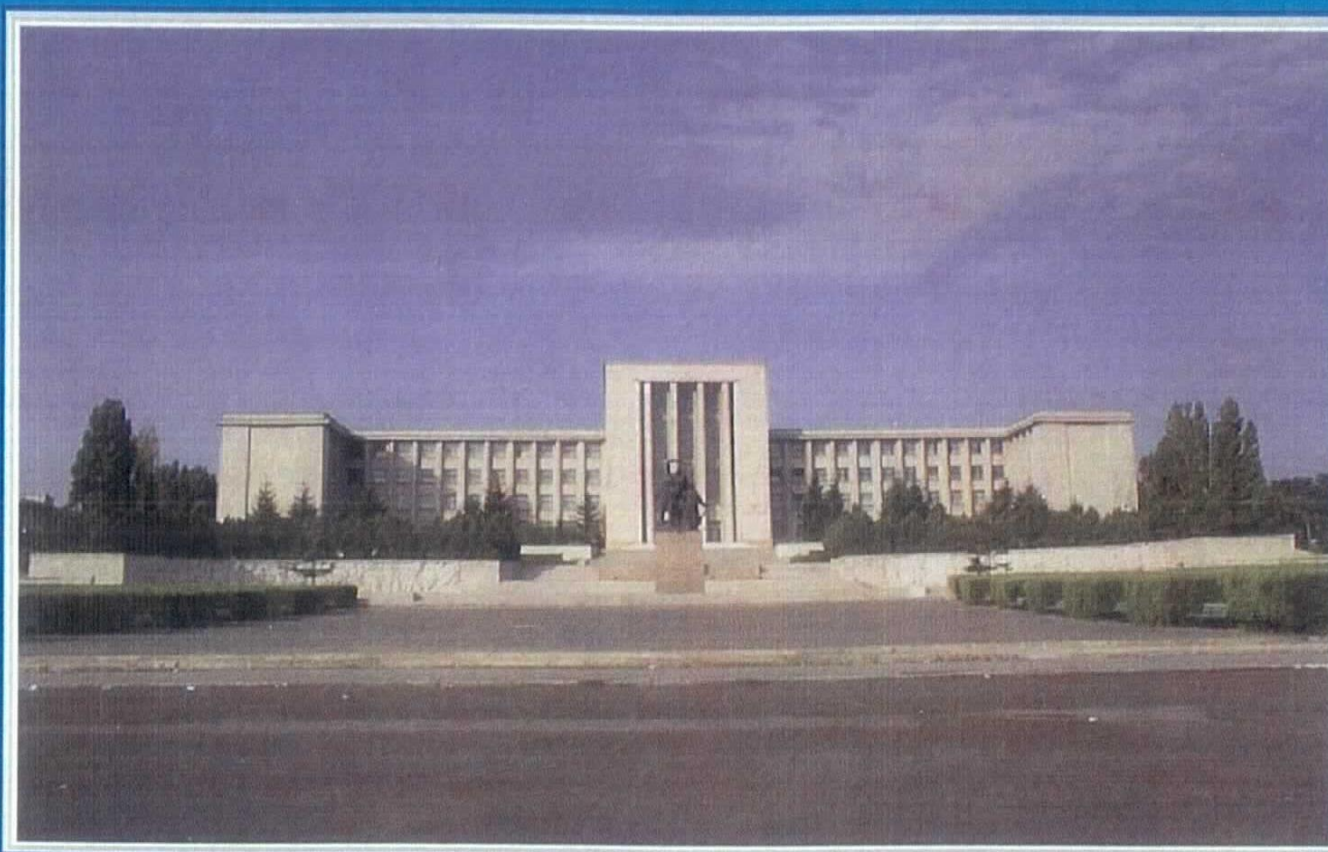

ACADEMIA OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ
DIN
ROMÂNIA
Secția de Știință Militară

“Științele au două extremități, care se ating. Prima este pura ignoranță în care se află toți oamenii la naștere; cealaltă este aceea la care ajung mințile cele mai luminate, care după ce au parcurs tot ceea ce oamenii pot ști, își dau seama că nu știu nimic și se găsesc iar în starea de neștiință inițială. Dar aceasta este o ignoranță savantă, care-și dă seama de ea. Cei ce au ieșit din ignoranța naturală și n-au putut ajunge la cealaltă au oarecare spoială din această știință suficientă și fac pe învățații. Aceștia tulbură lumea și judecă lucrurile mai rău decât ceilalți.”

B.Pascal

I. S. S. N. 1582 - 7410

Respice, Asspice, Perspice

ACADEMIA OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ
DIN
ROMÂNIA
Secția de Știință Militară

REVISTA DE ȘTIINȚE MILITARE

STUDII MILITARE DE APĂRARE

Anul IV, 2004, Nr. 2 (7)
BUCUREȘTI - ROMÂNIA

CUPRINS

EDITORIAL

Academia Oamenilor de Știință din România în societate

General (r) prof. univ. dr. HC Vasile CÂNDEA1

Al treilea congres al Academiei Oamenilor
de Știință din România

Memoria apei – temă de dispută pe terenul științei.....12

DISCURSURI DE RECEPTIE

Ordinea publică din România – prezent și viitor

• General locotenent prof. univ. dr. Tudor CEARAPIN.....16

Fenomenul terorist contemporan

• Chestor șef adjunct prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU.....22

Logistica militară în contextul logisticii globale și a tipologiei
viitoarelor conflicte militare

• Colonel prof. univ. dr. Mircea UDRESCU.....29

ROMÂNIA – NATO

Summit-ul NATO de la Istanbul – Etapă decisivă
în transformarea alianței nord – atlantice

• Colonel dr. Ion COȘCODARU.....41

SIMPOZION

Relațiile moldo – munteano – ardelene în timpul
domniei lui Ștefan cel Mare

• Colonel (r) dr. Gheorghe CRISTACHE.....48

Ștefan cel Mare, strălucit diplomat și comandant de oști

• General de brigadă prof. univ. dr. Viorel BUȚA.....53

• Colonel prof. univ. dr. Benone ANDRONIC

Ștefan cel Mare și Sfânt – strateg, tactician și gânditor
militar de excepție

• General de brigadă (r) dr. Gheorghe CREȚU.....59

Comemorarea lui Ștefan cel Mare la București în iulie 1904

• Profesor universitar dr. Nicolae ADĂNILOAIE.....64

Monumente dedicate lui Ștefan cel Mare și epocii sale și
inscripțiile de pe ele

• General de brigadă (r) dr. Florian TUCĂ.....69

La cinci veacuri de la moartea marelui

domn și voievod român, Ștefan cel Mare și Sfânt

• General de brigadă (r) prof. univ. dr. Nicolae CIOBANU.....72

2004 – Sub semnul lui Ștefan cel Mare și Sfânt – Măreția faptelor
și sfințenia idealurilor

• General maior (r) Eugen TEODORESCU.....74

DEZBATERI DE IDEI

Infrastructura informațională a securității și apărării naționale

• Colonel (r) prof. univ. dr. cons. Gruia TIMOFTE.....78

• Inginer Călin PANDEA

Actualitatea sprijinului prin foc al operației grupării de forțe

• General de brigadă conf. univ. dr. Eugen POPESCU.....84

Managementul mentenanței

• Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU.....90

• Locotenent colonel dr. ing. Liviu CUMPĂȚĂ-ARSENIE

Rolul cunoașterii limbilor străine în societatea contemporană

• Simona Liana ILIE.....98

Derularea carierei subofițerilor

• Plutonier major Adrian OLTEANU.....101

PREZENTARE DE CARTE

Arta militară de-a lungul mileniilor

• General locotenent (r) conf. univ. dr. Neculai STOINA.....103

O interesantă lucrare de artă militară: Decizia strategică

• General (r) prof. univ. dr. Valentin ARSENIE.....106

CRONICĂ

COLEGIUL DE ADMINISTRAȚIE

Președinte:

General (r) conf. univ. dr. Mihail
POPESCU

Vicepreședinte:

General prof. univ. dr. Eugen BĂDĂLAN
General (r) prof. univ. cons. dr. Valentin
ARSENIE

Membri:

General conf. univ. dr. Mircea MUREȘAN
General locotenent prof. univ. dr. Teodor
CEARAPIN

General locotenent (r) prof. univ. cons. dr.
Iulian TOPLICEANU

Contraamiral prof. univ. cons. dr. Gheorghe
MARIN

General de brigadă (r) prof. univ. cons. dr.
Constantin ONIȘOR

General de brigadă prof. univ. dr. Viorel BUȚA
Colonel (r) dr. Constantin MOȘTOFLEI

COLEGIUL DE REDACȚIE

Redactor – șef:

General de brigadă (r) prof. univ. cons. dr. Constantin ONIȘOR

Secretar general:

Colonel (r) conf. univ. dr. Emil ION

Secretariat tehnic:

Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU

Maior conf. univ. dr. Daniel DUMITRU

Redactori:

Daniela CICAN

Camelia MIHĂILESCU

Tehnoredactare computerizată:

Elena PLEȘANU

Simona Liana ILIE

Responsabil de număr:

General de brigadă prof. univ. dr. Viorel BUȚA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Universitatea Națională de Apărare București,

Șoseaua Panduri nr. 68 – 72, sector 5

Telefon: 021/410.35.05

021/410.08.01/433

e-mail: arsenie_valentin@yahoo.com

I.S.S.N. 1582-7410

Responsabilitatea privind conținutul
articolelor revine în totalitate autorilor.

ÎN ATENȚIA COLABORATORILOR

Pentru o mai bună procesare a articolelor dorim respectarea următoarelor reguli de tehnoredactare:

1. Textul. Se introduce în Microsoft Word, folosind fontul Times New Roman și tastatura standard românească. Nu sunt acceptabile fonturile care au mapări neobișnuite (în care caracterele cu diacritice - ș, ț, ă, î și Ș, Ț, Ă, Î - înlocuiesc alte caractere - [,], @, ~, \, ;, ș.a.m.d.). Textul în limba română trebuie să aibă în mod obligatoriu diacritice. Articolul trebuie cules, pur și simplu, fără nici o altă formatare în afara sublinierilor, acolo unde este cazul, folosind bold și italic. Paragrafele vor fi delimitate de un Enter, părțile articolului fiind separate între ele prin două - trei paragrafe goale.
2. Ecuațiile. Indiferent de locul pe care îl ocupă în cadrul articolului, ecuațiile se introduc numai în Microsoft Equation Editor (la limită, se acceptă ecuații scrise de mână, numerotate și trimise separat de restul articolului).
3. Figurile. Sunt acceptate formatele vectoriale standard. În cazul figurilor produse cu o altă aplicație decât Microsoft Word (de exemplu în Corel Draw sau în AutoCAD), fișierele respectivelor aplicații vor fi trimise împreună cu restul articolului. Figurile trimise în format electronic vor fi desenate la dimensiunile la care vor fi tipărite, iar dimensiunea textului trebuie să fie între 8 și 12 puncte tipografice. Sunt acceptate și figuri desenate de mână, pe foi separate de restul articolului, cu condiția ca desenele să fie clare și să poată fi ușor identificat locul din cadrul articolului în care trebuie să se regăsească.
4. Imaginile. Imaginile scanate trebuie incluse atât în documentul Microsoft Word, cât și trimise separat. Nu se recomandă folosirea imaginilor preluate din Internet deoarece acestea nu satisfac cerințele necesare pentru tipărirea lor (având o rezoluție mult inferioară celei necesare pentru un tipar de calitate). Imaginile de calitate au o rezoluție de minimum 200 dpi. Pentru formatele JPEG și GIF urmăriți ca, în urma compresiei, calitatea imaginii să rămână rezonabilă.
5. Numerotarea. Ecuațiile, figurile, tabelele, titlurile din bibliografie vor fi numerotate cu cifre arabe, astfel:
 - între paranteze pătrate pentru bibliografie;
 - între paranteze rotunde pentru formule;
 - prin exponent, în cazul notelor de subsol;
 - precedate de denumire, în cazul observațiilor, figurilor, tabelelor etc.

Vă mulțumim
Redacția

EDITORIAL

ACADEMIA OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA

ÎN SOCIETATE

ACADEMY OF ROMANIAN SCIENCE PEOPLE WITH IN SOCIETY

- General (r) prof. univ. dr. HC Vasile CÂNDEA -

Academia Oamenilor de Știință din România (A.O.Ș.R.) este continuatoarea Academiei de Științe – desființată în 1940 – și a Asociației Oamenilor de Știință din România – înființată prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr.1012/30 mai 1956, la inițiativa unor distinși oameni de știință dintre care amintim pe **Traian Săvulescu, Mihai Ralea, Ștefan Milcu, Ștefan Bălan, Grigore Moisil**. De la început a avut ca prim obiectiv *reprezentarea pe plan național și internațional a oamenilor de știință și cercetătorilor științifici din țara noastră*, în acțiunile desfășurate de aceștia privind viața științifică și relațiile științei cu societatea contemporană.

În 1968, după reorganizarea Asociației, în funcția de președinte este ales acad. Athanasie Joja, iar din 1973 până în decembrie 1994, președinte a fost acad. Nicolae Teodorescu.

Profund reorganizată după 1989 și validată după Adunarea Generală din octombrie 1990, conducerea Asociației începe o migăloasă și constantă muncă de

EDITORIAL

reconstituire, de reaşezare pe făgaşurile proprii, a obiectivelor ştiinţifice de interes general ce îi stăteau în faţă.

Mult întinerită, din punct de vedere al voinţei personalităţilor de implicare în bunul mers al instituţiei, aceasta devine A.O.Ș.R., denumindu-se astfel în urma hotărârilor Consiliului Naţional Ştiinţific de la Primul Congres, din 22 mai 1996, şi în urma H.J./ 3 oct. 1996, emisă de Judecătoria sectorului 1 Bucureşti. Atât **Consiliul Naţional Ştiinţific al A.O.Ș.R.**, compus din 41 de membri, aleşi din toate domeniile de activitate, cât şi **Comitetul Director al A.O.Ș.R.**, compus în prezent din 14 personalităţi ştiinţifice, îşi propun să ridice şi să amplifice importanţa Academiei pe plan naţional şi internaţional, să dea un nou curs în activitatea sa creatoare şi preocupărilor academice atât prin calitatea membrilor săi, dar mai ales prin manifestările ştiinţifice ce le-a desfăşurat şi le va desfăşura în viitor.

În prezent, **A.O.Ș.R.** reuneşte personalităţi ştiinţifice reprezentative în toate domeniile ştiinţei, care activează în 14 secţii ştiinţifice, 2 comisii şi 2 departamente de specialitate în Bucureşti, în 8 filiale în ţară, o filială la New York (SUA), precum şi în cadrul a **7 societăţi ca membri colectivi**. De asemenea, în prezent, în rândurile Academiei sunt desemnate 70 de personalităţi ştiinţifice în calitate de **membrii de onoare ai A.O.Ș.R.**, din S.U.A, Canada, Franţa, Germania, Austria, Elveţia, Luxemburg, Ungaria, Rusia, Bulgaria, China, Africa de Sud etc., precum şi din rândurile oamenilor de ştiinţă români din alte ţări, personalităţi ştiinţifice de excepţie, precum **prof. dr. Emil Palade** – laureat al Premiului Nobel şi **prof. dr. Anghel Rugină**.

Activitatea **A.O.Ș.R.** se desfăşoară în interes general adresându-se întregii comunităţi ştiinţifice din ţară şi străinătate, asigurând membrilor săi cadrul instituţional şi organizatoric pentru realizarea de lucrări ştiinţifice valoroase, derularea unor programe de cercetare de interes naţional finanţate de Ministerul Educaţiei şi Cercetării. În acest context **obiectivele fundamentale ale A.O.Ș.R.** conform Art. 5 din **Statutul organizaţiei** sunt:

- dezvoltarea ştiinţei şi culturii;

EDITORIAL

- promovarea pe plan național a cercetărilor interdisciplinare din științele naturii, ingineresti și aplicative, disciplinele medicale, umaniste;
- inițierea de relații și colaborări cu organizațiile academice științifice, de cercetare și universitare, din țară și din străinătate;
- participarea la activitatea organizațiilor științifice internaționale ale căror obiective concordă cu cele ale A.O.Ș.R.;
- organizarea de congrese și sesiuni de comunicări științifice cu tematică legată nemijlocit de dezvoltarea științifico-tehnică și economică durabilă a României;
- asigurarea unui cadru adecvat pentru întâlnirea oamenilor de știință din diferite domenii, contribuind astfel la crearea de echipe interdisciplinare pentru rezolvarea unor teme complexe;
- stimularea legăturilor dintre specialiști din diferite domenii în vederea consolidării caracterului interdisciplinar al cercetării științifice;
- realizarea pe bază de contract, prin structurile sale specializate, de proiecte de cercetare științifică, guvernamentale și nonguvernamentale, întocmirea de recenzii, referințe și sinteze bibliografice;
- promovarea tinerilor cercetători, susținând participarea acestora la manifestări cu caracter științific, în țară și peste hotare și sprijinul acordat în obținerea unor burse de studii etc.;
- promovarea prin mass-media a activității științifice a secțiilor și a membrilor acestora;
- sprijinirea instituțiilor, unităților de orice fel, care solicită asistență de specialitate, în condiții determinate contractual;
- promovarea contactelor internaționale, prin crearea de legături cu organisme similare din străinătate, cu oameni de știință români din afara țării, precum și cu străini;
- realizarea de colaborări, strategii de specializare cu instituții de învățământ și cercetare, uniuni de creație științifică;
- asigurarea unui flux informațional sistematic între specialiștii români de peste hotare și cei din țară;

EDITORIAL

- constituirea unei bănci de date cuprinzând membri Academiei, domeniile de specialitate sau de activitate, competențele, realizările etc.

Funcționalitatea A.O.Ș.R. este asigurată de o structură adecvată, dinamică și modernă:

STRUCTURA ACADEMIEI OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA

- **Consiliul Național Științific** cu 41 de membri;
- **Comitetul Director**, alcătuit din Biroul Permanent și președinții secțiilor științifice;
- **Biroul Permanent** compus din:

Președinte:

prof. univ. dr. H.C. **Vasile Câdea**

Vicepreședinți:

acad. **Aureliu Săndulescu**

prof. univ. dr. H.C. **Dorel Zugrăvescu**

Membru corespondent al Academiei Române

Secretar General Științific: prof.asoc.dr.ing.**Ion Alexandru Plăvicioșu**

În țară și în străinătate funcționează nouă filiale ale A.O.Ș.R., ai căror președinți sunt prezentați mai jos:

Filiala A.O.Ș.R. New York,

președinte: prof. univ. dr. **Șerban**

Andronescu;

Filiala A.O.Ș.R. Iași,

președinte: prof. univ. dr. **Mihai Țarcă;**

Filiala A.O.Ș.R. Tg.Mureș,

președinte: prof. univ. dr. **Marius Sabău;**

Filiala A.O.Ș.R. Brașov,

președinte: prof. univ. dr. **Sergiu Chiriacescu;** Membru corespondent al Academiei Române

Filiala A.O.Ș.R. Cluj,

Filiala A.O.Ș.R. Timișoara,

președinte: acad. **Toma Dordea;**

Filiala A.O.Ș.R. Galați,

președinte: prof. univ. dr. **Emil Constantin;**

EDITORIAL

Filiala A.O.Ș.R. Constanța,
Filiala A.O.Ș.R. Piatra Neamț,

președinte: prof. univ. dr. **Victor Ciupină**;
președinte: dr. **Costache Andone**.

Precizăm, de asemenea, că activitatea științifică A.O.Ș.R. se desfășoară pe **14 secții de specialitate**, conduse de personalități în domeniile respective, cu o largă recunoaștere națională și internațională, astfel:

Științe matematice și fizice,	președinte: acad. Aureliu Săndulescu ;
Științe chimice,	președinte: acad. Victor Sahini ;
Științe biologice,	președinte: prof. univ. dr. Marioara Godeanu ;
Științe geonomice,	președinte: prof. univ. dr. H.C. Dorel Zugrăvescu , Membru corespondent al Academiei Române
Științe tehnice,	președinte: acad. Toma Dordea ;
Științe agricole și silvice și medicină veterinară,	președinte: acad. Cristian Hera ;
Științe medicale,	președinte: general (r) prof. univ. dr. H.C. Vasile Cîndea ;
Științe economice, juridice, sociologie,	președinte: prof. univ. dr. Marius Băcescu ;
Filozofie și psihologie,	președinte: acad. Mihai Drăgănescu ;
Științe istorice și arheologie,	președinte: prof. dr. Vasile Boroneanț ;
Știința și tehnologia informației,	președinte: prof. dr. Adrian Rusu ; membru corespondent al Academiei Române
Științe militare,	președinte: general (r) prof. dr. Valentin Arsenie
Mass-media,	președinte: Ion Cristoiu
Teologie,	

Pe lângă cele 14 secții, funcționează două Comisii (*Comisia de management, Comisia de studii interdisciplinare și inventică*) și două Departamente (Departamentul pentru promovarea cercetărilor și studiilor efectuate prin contract și Departamentul publicitate, relații mass-media, relații cu institutele de învățământ superior și cercetare).

EDITORIAL

Consecvență scopurilor declarate și prevederilor statutare, A.O.Ș.R. și-a orientat activitatea în primul rând pentru promovarea unor proiecte științifice de mare anvergură, dorind să-și aducă contribuția și la rezolvarea unor probleme actuale în domeniul cercetării științifice specifice perioadei de tranziție pe care o parcurge țara noastră.

Astfel, în întreaga sa existență de aproape 48 de ani și îndeosebi în ultimii 8 ani, A.O.Ș.R. a organizat numeroase manifestări științifice de prestigiu: congrese, conferințe, simpozioane, expoziții, seminarii, mese rotunde, dezbateri ș.a.m.d. Acestea s-au bucurat de atenția comunității oamenilor de știință din România și din principalele țări dezvoltate și au contribuit la ridicarea prestigiului țării noastre în lume pentru că au fost consacrate dezbaterii unor problematici științifice de mare actualitate, ducând de multe ori la găsirea de soluții pentru dezvoltarea diferitelor ramuri și subramuri ale economiei, științei și învățământului superior.

Propunerile concrete rezultate au fost avute în vedere de factorii de decizie la nivel central și local, în luarea unor hotărâri importante pentru dezvoltarea țării. Ca urmare, manifestările științifice organizate de A.O.Ș.R. au avut un apreciat impact asupra dezvoltării economice, științifice și culturale a României, cu recunoașteri din partea societății, prin rezultatele care au fost promovate și valorificate, inclusiv prin deschiderea sau dezvoltarea unor noi direcții de cercetare, prin stabilirea de noi colaborări cu oamenii de știință din alte țări.

Pentru ilustrarea acestei activități, amintim printre altele, congresele A.O.Ș.R.:

- Primul Congres intitulat «*Știința la sfârșit de mileniu*» sub patronajul președintelui României, cu participare internațională, organizat cu ocazia aniversării a patru decenii de la înființarea A.O.Ș.R., în 22-24 mai 1996;
- Al doilea Congres intitulat «*Dezvoltarea în pragul mileniului III*» din perioada 27-29 septembrie 1998;
- Al treilea Congres internațional din nou sub înaltul patronaj al președintelui României a avut loc în perioada 1-5 iunie 2004, la Constanța, cu o tematică de mare actualitate – «*APA UN MIRACOL*».

De două ori pe an, primăvara și toamna, se desfășoară câte o sesiune științifică cu o temă aleasă din cele paisprezece domenii de activitate ale

EDITORIAL

Academiei, organizată de centru sau de una din cele 7 filiale din țară. Iată, de exemplu, sesiunile organizate și desfășurate în ultimii 3 ani:

- Sesiunea științifică de primăvară, din 26 aprilie 2001, cu titlul «*Chestiunea țărănească azi*», organizată la București, în colaborare cu Fundația Națională pentru Civilizație Rurală «Niște țărani»;
- Sesiunea științifică de toamnă, din 9 noiembrie 2001, cu titlul «*Psihologie, Inteligență Artificială și Științe Cognitive*» organizată la București, cu secția de psihologie – filosofie;
- Sesiunea științifică de primăvară, din 22 martie 2002, cu titlul «*Conflictele militare ale sfârșitului mileniului II și începutul mileniului III*» organizată la București, de secția de științe militare;
- Sesiunea științifică de toamnă, din 14 decembrie 2002, cu titlul «*Cercetarea științifică interdisciplinară*» dedicată prof. dr. George Emil Palade, membru de onoare al A.O.Ș.R., la împlinirea vârstei de 90 ani, organizată la Constanța, în colaborare cu filiala A.O.Ș.R. Constanța;
- Sesiunea științifică de primăvară, din 30 mai 2003, cu titlul «*Poluanți în lanțul trofic și calitatea vieții*», organizată la Timișoara, de filiala A.O.Ș.R. Timișoara;
- Sesiunea științifică de toamnă, din 6 noiembrie 2003, cu titlul «*Cercetarea științifică în contextul dezvoltării regionale și locale*», coroborată cu implementarea acțiunilor de protecția mediului, organizată la Piatra Neamț, cu filiala A.O.Ș.R. Piatra Neamț.

Pe lângă manifestările cu participare națională și internațională, fiecare filială și secție a A.O.Ș.R. organizează, potrivit planului propriu de activități, simpozioane și sesiuni de comunicări științifice în domeniul de activitate specific.

Totodată, filiala din New York organizează în fiecare an un simpozion, ale cărui lucrări sunt publicate sub titlul "*Proceedings of the Symposium*", în limba română și engleză.

Beneficiind de un foarte mare potențial științific și de înaltă competență profesională a membrilor titulari și corespondenți, A.O.Ș.R. a angajat în nume propriu – fiind recunoscută ca partener credibil de către Ministerul Educației și

EDITORIAL

Cercetării (MEC) în abordarea și rezolvarea programelor de cercetare științifică – rezolvarea unor tematici de larg interes și importanță națională.

Astfel în ultimii ani, A.O.Ș.R. a participat la competițiile organizate de MEC, prin instituțiile specializate și a reușit să promoveze tematici interdisciplinare și multidisciplinare, finanțate de la bugetul de stat, după cum urmează:

- „*Reducerea riscului*”, contract 484 / 99 în cadrul programului ORIZONT 2000; scopul acestui grant a fost analizarea factorilor de risc natural sau antropic, care pot afecta siguranța pe teritoriul României, precum și elaborarea arhitecturii unui sistem pilot de monitorizare a riscurilor, ce afectează siguranța teritoriului național;

- dezvoltarea de concepte și stabilirea de definiții, termeni, proceduri și modele în domeniul managementului crizelor, contract 534 / 2000, în cadrul programului ORIZONT 2000. Se analizează rezultatele obținute prin dezvoltarea de proiecte în cadrul C.E. în domeniul managementului urgențelor și crizelor;

- elaborarea unor instrumente manageriale destinate procesului de restructurare, revitalizare și relansare a industriei, contract 727 / 1999; s-au elaborat în acest scop instrumente manageriale la nivelul IMM și întreprinderilor mari;

- sistem de protecție împotriva acțiunii nocive a zgomotelor de joasă frecvență / infrasunetelor. Realizarea de surse secundare PROTINFRA – SURSE, contract nr. 1434 / 2001, în cadrul programului RELANSIN; s-a elaborat studiul și modelul teoretic, precum și aplicațiile practice privind propagarea / atenuarea oscilațiilor acustice de joasă frecvență, estimarea nivelurilor de presiune acustică în câmp îndepărtat, procedeele de generare a infrasunetelor.

Finalizarea cu rezultate bune a acestor programe de cercetare conduse – în calitate de directori de program – de către specialiști din Comitetul Director al A.O.Ș.R., pe lângă recunoașterea potențialului de cercetare al Academiei, a permis și acumularea unor fonduri bănești destinate finanțării activităților curente.

Atât în dezvoltarea și finalizarea programelor de cercetare, cât și pentru desfășurarea activităților științifice specifice A.O.Ș.R. (simpozioane, work-shopuri, sesiuni științifice, congrese), ea a colaborat cu instituțiile de cercetare și de

EDITORIAL

învățământ, cu societăți academice și întreprinderi din economie etc., printre care amintim:

- Institutul de Geodinamică „Sabba Ștefănescu”;
- Universitatea București;
- S.C.ROMARM S.A. Programul de cercetare RELANSIN, subprogram Apărare;
- AMCSIT Politehnica, ctr.1434 / 31.04.2001;
- Academia de Științe Tehnice;
- Academia de Științe Agricole și Medicină Veterinară;
- Universitatea „Titu Maiorescu”;
- Asociația Generală a Inginerilor din România,
- Universitatea Națională de Apărare;
- Academia Navală „Mircea cel Bătrân”;
- Universitatea „Ovidius” din Constanța;
- Institutul de Ecologie Aplicată, București;
- CHIMINFORM DATA S.A.;
- Baza de Cercetări cu Utilizatori Multipli, din cadrul Universității „1 Decembrie 1918” Alba Iulia;
- Asociația ECOFOREST, Neamț;
- Societatea Națională de Biologie Celulară - Filiala Iași;
- S.C. ROMARM S.A. București.

Tuturor acestor instituții le aducem, cu acest prilej, mulțumirile noastre.

Așa cum este prezentat în Statutul A.O.Ș.R., activitatea curentă este condusă de către Comitetul Director, care se întrunește de regulă lunar și ori de câte ori este nevoie.

În perioada iunie 2002 – iulie 2003, ședințele Comitetului Director s-au ținut în dificultate din cauza faptului că A.O.Ș.R. a fost evacuată din sediul pe care îl deținea în Calea Griviței nr. 21, din București, sediu revendicat și obținut prin Hotărâre Judecătorească de către Academia Română.

În cadrul ședințelor Comitetului Director se analizează, de regulă, probleme de fond și se rezolvă chestiuni stringente și de perspectivă.

EDITORIAL

Desfășurarea activității științifice în cadrul A.O.Ș.R. este o problemă prioritară. Se pune accentul, pentru a se obține rezultate deosebite, pe implicarea secțiilor și filialelor în angajarea de tematici din programele naționale finanțate de la bugetul de stat. Menționez cu plăcere că A.O.Ș.R. se află în baza de date a MEC ca **potențial competitor în domeniul cercetării științifice**. S-a discutat de asemenea și s-a aprobat tematica și programele de desfășurare a manifestărilor științifice organizate, la nivelul secțiilor și filialelor. Deși s-au obținut rezultate frumoase în general, la Secția de Științe Militare ele au fost excepționale. S-a făcut recomandarea ca diferite activități științifice organizate la nivelul instituțiilor conduse de către membrii A.O.Ș.R. să implice și instituția noastră fie prin desfășurarea activității respective sub egida A.O.Ș.R., fie prin cooptarea Academiei ca organizator.

Analiza dosarelor și cerințelor de cooptare de noi membri corespondenți, titulari și membri de onoare ai A.O.Ș.R. (inclusiv în ce privește membrii colectivi) a scos în evidență necesitatea de a se pune accentul pe cooptarea în cadrul A.O.Ș.R. de membri – personalități marcante, cu o largă recunoaștere internă și internațională în domeniul lor de specialitate, în măsură să contribuie la sporirea credibilității instituției noastre și la înaltul ei nivel academic.

În scopul asigurării unui înalt cadru și nivel al activităților A.O.Ș.R., în ședința CD, din septembrie 2003, s-a supus discuției și **necesitatea abordării unui anumit ceremonial al discursurilor de recepție, într-o ținută protocolară**. Se evidențiază cu acest prilej că fiecare persoană care va fi aleasă membru titular a A.O.Ș.R. trebuie să se pregătească pentru a rosti cuvântul de recepție. Evidențiem cu acest prilej că discursul de recepție este momentul solemn de validare a titlului respectiv și aceste probleme trebuie să fie mai mult în atenția secțiilor și filialelor care au făcut propuneri pentru membrii titulari.

Acordarea de premii, diplome și plachete de aur unor personalități care s-au remarcat printr-o activitate științifică de excepție are la bază faptul că A.O.Ș.R. oferă anual următoarele premii:

• Premiul Grigore Moisil	matematică;
• Premiul Șerban Țițeica	fizică;
• Premiul Costin Nenițescu	chimie;

EDITORIAL

- Premiul **Emil Pop** biologie;
- Premiul **Radu Botezatu** geonomie;
- Premiul **Aurel Vlaicu** științe tehnice ;
- Premiul **Petru S. Aurelian** agricultură, silvicultură;
- Premiul **Carol Davila** medicină;
- Premiul **Virgil Madgearu** economie, management;
- Premiul **Constantin Noica** psihologie, filozofie;
- Premiul **Dimitrie Cantemir** istorie, arheologie;
- Premiul mareșal **Constantin Prezan** științe militare ;
- Premiul **Henry Coandă**, pentru activitățile de diseminare, popularizare, documentare și comunicare în științe.
- Premiul **Nicolae Teodorescu**
- Premiul **Emil Mihuleac**

Analiza problemelor financiare constituie o preocupare permanentă a C.D. având în vedere că singurele resurse financiare sunt cotizațiile membrilor individuali și colectivi, participarea A.O.Ș.R. la programele naționale de cercetare, finanțate de la bugetul statului, eventuali sponsori. Trebuie evidențiat faptul că în prezent situația financiară a A.O.Ș.R. este precară, motiv datorită căruia nici activitățile pe care dorim să le organizăm nu pot avea susținerea financiară necesară și indispensabilă. Un mare efort financiar s-a făcut pentru organizarea noului sediu central al A.O.Ș.R. din Splaiul Independenței 54, Sector 5, sediu obținut cu eforturi mari și care a necesitat și încă mai necesită lucrări ample de reparații și modernizare. Intenționăm realizarea în acest nou sediu a unei biblioteci și a unei aule pe care să le punem la dispoziție membrilor A.O.Ș.R. pentru activitățile specifice.

Suntem în curs de constituire a dosarului care urmează a fi înaintat Guvernului României, prin care Academiei să i se recunoască statutul de instituție de utilitate publică. Dacă acest demers se va finaliza cu rezultate bune, sperăm ca și A.O.Ș.R. să beneficieze de fondurile strict necesare desfășurării activității de la bugetul de stat. În continuare, vom depune toate eforturile pentru îndeplinirea obiectivelor propuse, astfel încât și aportul nostru la marile probleme în viitor să fie tot mai consistent.

AL TREILEA CONGRES AL ACADEMIEI OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA

La începutul verii, 02-04 iunie 2004, la Constanța, Academia Oamenilor de Știință din România, împreună cu Universitatea Ovidius, a organizat al treilea congres, sub înaltul patronaj al Președintelui României. Manifestările științifice au avut la bază tema: “Apa – un miracol” și s-au desfășurat pe patru secțiuni. Comunicările științifice s-au bucurat de multă apreciere din partea tuturor participanților: oameni de știință, cultură și artă, autorități locale, reprezentanți media ș.a.

MEMORIA APEI

TEMĂ DE DISPUTĂ PE TERENUL ȘTIINȚEI

WATER'S MEMORY – CONFLICT THEME ON THE SCIENCE FIELD

In ciuda ubicuității sale, apa are o structură ce ridică încă semne de întrebare și un comportament care uneori nu poate fi explicat.

O controversă cu privire la apă se referă la așa-numita memorie a sa. Diferite substanțe dizolvate în apă modifică într-o anumită măsură, structura și calitățile apei. Memoria apei se definește ca proprietatea acesteia de a păstra cel puțin parțial aceste modificări, în ciuda diluției progresive a substanțelor dizolvate, până la dispariția fizică, practic, a acestora din soluție. Această diluție progresivă este cunoscută ca diluție homeopatică.

Atât memoria apei, cât și efectul homeopatiei reprezintă teren de dispută între diferite curente ale oamenilor de știință.

Cu ani în urmă, teorii importante – așa aminti doar de modelul heliocentric al lui Galileo Galilei și de teoria heliocentrică a lui Kepler sau de teoria atracției

AL TREILEA CONGRES AL ACADEMIEI OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA

universale a lui Newton – s-au lovit, la rândul lor, de o respingere similară și necondiționată din partea unor "autorități" ale vremii. Aceasta nu înseamnă că teoria memoriei apei este neapărat valabilă și că argumentele în favoarea ei sunt de netăgăduit. Susțin doar că atitudinea pe care oamenii de știință ar trebui să o aibă în fața unui fenomen, care este încă neînțeles, să fie aceea de a încerca explicarea și înțelegerea sa și nu de negare din capul locului.

Este foarte adevărat că până în momentul de față nu există nici o teorie pertinentă care să explice pe deplin fenomenul de memorie a apei. La fel de adevărat este faptul că multora dintre experimentele, care au părut să dovedească existența acestei memorii a apei, le-au fost identificate vicii importante.

De aceea putem să considerăm că memoria apei este o ipoteză. Această ipoteză se referă la capacitatea moleculelor de apă de a se organiza într-o anumită formă mai stabilă. Prin această capacitate a apei de a se organiza, este posibilă acumularea și stocarea unor informații. Din această perspectivă, organizarea moleculară a apei nu este negată, ci îmbogățită.

Nu doar substanțele chimice solubilizate în apă au fost studiate pentru capacitatea lor de a modifica structura apei. O serie de oameni de știință de renume s-au ocupat de studiul efectelor unor câmpuri ca cel magnetic asupra organismelor animale, în general, și a celor umane în special. Acest domeniu s-a lovit și el de o oarecare rezistență, având în vedere axioma conform căreia câmpurile electromagnetice nu pot influența organismul uman. În momentul de față, această rezistență este pe cale de a fi depășită. Este studiat astăzi inclusiv rolul unor diferite tipuri de câmpuri industriale în apariția unor forme de cancer sau efectul unor astfel de câmpuri asupra unor celule în cultură.

Sunt publicate în momentul de față numeroase lucrări importante cu privire la efectul diferitelor câmpuri fizice asupra diverselor sisteme biologice ale organismului uman. Un astfel de exemplu este cel cu privire la efectul câmpurilor periodice asupra sistemului imunitar uman.

Se poate spune că efectele câmpurilor electrice și magnetice de frecvență joasă sunt studiate în numeroase laboratoare. Faptul că aceste câmpuri de joasă frecvență pot influența dezvoltarea celulelor vii poate va fi una din pietrele de temelie ale unei teorii care să clarifice problema memoriei apei.

Câmpurile de joasă frecvență nu ar trebui teoretic să influențeze semnificativ, respectiv măsurabil, asupra materiei. Totuși, faptul că există dovezi experimentale ale unei astfel de influențe arată că acțiunea acestor câmpuri asupra atomilor sau moleculelor individuale este diferită față de acțiunea asupra unor conglomerate moleculare cum este cazul apei și, în mod particular, al apei

AL TREILEA CONGRES AL ACADEMIEI OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA

organizate biologic. Este posibil ca acest fapt să facă necesară revizuirea legilor care guvernează interacțiunea dintre câmpuri și materie.

Totodată, astăzi există deja teorii care prezic comportamentul colectiv al moleculelor de apă la acțiunea diferitelor forțe fizice. Una dintre ele este teoria domeniilor coerente ale italienilor Del Giudice și Preparata.

Importanța apei în biologie este evidentă. Szent-Györgyi, un biochimist laureat al premiului Nobel, afirma cu umor că proteinele, cărămizile materiei vii, nu sunt altceva decât impurități ale apei. Trecând peste această veselă exagerare, nu putem să nu observăm că fiecare moleculă proteică dintr-o structură vie este înconjurată de mii de molecule de apă. Se ridică atunci câteva întrebări ce încă nu au un răspuns clar: cum reușesc diferitele molecule să comunice între ele la distanță prin intermediul atâtor molecule de apă? Ce forțe organizează apa în așa fel, încât această comunicare să fie posibilă?

Poate că legătura dintre aceste întrebări și memoria apei nu este foarte evidentă. Totuși, atât întrebările cu privire la comunicarea intermoleculară prin apa biologică, cât și cele cu privire la memoria apei se referă la o informație care nu este cuprinsă într-o structură moleculară discretă, adică la o moleculă, ci la un ansamblu de molecule care să acționeze conjugat, unitar.

O regulă fundamentală a fizicii moderne este că orice sistem este cu atât mai stabil, cu cât energia sa este mai mică, respectiv starea sa de echilibru este cea cu energia cea mai mică. Conform teoriei domeniilor coerente a lui Del Giudice și Preparata, moleculele organizate formează așa – numitele domenii coerente pentru că acestea au un nivel energetic mai scăzut. În cazul moleculelor de apă, în cazul unor atomi sau molecule izolate, singurele forțe fizice relevante sunt forțele electrostatice. În cazul însă al unor conglomerări de molecule, forțe cu rază de acțiune mult mai lungă, dar care la nivel de o singură moleculă sunt foarte slabe, devin importante prin sumare datorită numărului mare de molecule ale acestor conglomerări. În această situație moleculele nu se mai comportă ca obiecte izolate, ci ca un întreg, respectiv se comportă coerent. Acestea sunt așa-numitele domenii coerente. Această teorie a permis explicarea câtorva dintre observațiile cu privire la anumite comportamente bizare ale materiei, situații în care măsurătorile fizice și valorile prezise diferă. Totodată acest comportament colectiv al apei ar putea eventual explica și așa-numita sa memorie.

Memoria apei pare a reprezenta doar o singură piesă a unui domino științific mult mai amplu. În momentul de față este greu de estimat care este raportul dintre semnalizarea chimică la distanță, memoria apei, acțiunea unor câmpuri de

AL TREILEA CONGRES AL ACADEMIEI OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA

frecvență joasă asupra unor procese celulare, anomaliile unor proprietăți fizice ale apei și efectul biologic al unor soluții homeopatice.

Este posibil să aflăm în viitor că legătura dintre aceste fenomene este chiar diferită de cea sugerată de teoria domeniilor coerente. Istoria științei a arătat că legăturile ascunse dintre diferitele fenomene devin clare doar când problemele teoretice ale acestor fenomene sunt rezolvate. Suntem, se pare, încă departe de aceasta în momentul de față.

Din păcate caracterul multidisciplinar al memoriei apei se lovește de faptul că majoritatea oamenilor de știință sunt antrenați doar într-un singur domeniu, o singură disciplină. Acest fapt le închide oarecum orizontul și îi face uneori incapabili să realizeze toate dimensiunile unui anumit fenomen. De aici și tendința de a nega în general fenomenele aflate "la graniță" sau de a refuza investigarea acestora. Acest lucru nu înseamnă că memoria apei este un fenomen cert sau înțeles, ci doar că el merită toată atenția și efortul în vederea clarificării sale viitoare.

Deoarece această clarificare se poate face doar prin eforturi comune pluridisciplinare, este necesară dezbaterea ei curajoasă, în manifestări științifice de amploare. Iată de ce Academia Oamenilor de Știință din România a hotărât consacrarea secției a treia a celui de-al treilea congres al său controversatei dezbateri, dar totodată importante și interesantei tematici privind memoria apei. Vă oferim, deci, stimați participanți la congresul nostru, posibilitatea de a vă prezenta argumentele dvs. pentru sau împotriva necesității abordării științifice multidisciplinare a acestei tematici, cu speranța că din discuția noastră vor rezulta concluzii ce vor reprezenta noi pași, siguri, spre adevărul concret științific asupra acestui domeniu încă insuficient clarificat.

Secția Știință Militară

DISCURSURI DE RECEPȚIE

ORDINEA PUBLICĂ DIN ROMÂNIA

PREZENT ȘI VIITOR

THE PUBLIC ORDER - PRESENT AND THE FUTURE

– General locotenent prof. univ. dr. Tudor CEARAPIN –

Ordinea și liniștea publică reprezintă o stare de necesitate, un sine-qua –non existențial universal, un drept universal al ființelor umane. Prin ea însăși, ordinea reprezintă o matrice existențială, o condiție a dezvoltării și filozofiei coexistenței, o autoritate definitorie și prestabilită a conviețuirii planetare.

Dincolo de metafizica cotidiană ori de dogmatica tradițională, ordinea și liniștea coexistenței reprezintă un reper raționalist și dialectic cu ajutorul căruia sunt guvernate legități și stringențe, deveniri și raporturi, norme și valori habituale de cea mai largă generalitate.

“Cel mai bun lucru pentru muritori”, cum o denumea Hesiod, ordinea a preocupat omenirea dintru începuturi.

Declarația Universală a Drepturilor Omului, bunăoară, stipulează la articolul 28, dreptul beneficiului, pe plan social și universal, existenței unei ordini care să permită exercițiul drepturilor comune și

libertăților fundamentale, interesele naționale de securitate, starea de siguranță civică a cetățenilor.

Ca structură militară specializată în furnizarea de climat social propice acestui tip de conviețuire, prin gestiunea violenței și asigurarea, restabilirea sau impunerea ordinii de drept, Jandarmeria Română reprezintă o realitate statală democratică, o arhitectură de stabilitate care acționează potrivit legii, pe baza unor principii inconfundabile de profesionalism, echidistanță, performanță și credibilitate, atât în teritoriul național, cât și în afara frontierei, potrivit prevederilor constituționale, ale legii organice și în conformitate cu prevederile decidenților politico-administrativi autorizați.

Parte integrantă a Ministerului Administrației și Internelor, sistemul național de Jandarmerie este constituit după principiile militare ale teritorialității și profesionalizării unităților, cu competență și autonomie în plan teritorial, axat pe zone

DISCURSURI DE RECEPȚIE

urbane, dar cu extensie, potrivit dinamicii cererii de management al stărilor de risc și atentat asupra confortului de ordine, siguranță civică, liniște și sănătate socială, în toate mediile habituale ce reclamă integritatea proprietății, legalitatea și concordia, guvernământul ordinii constituționale, normele internaționale de drept, pacea socială. Nu întâmplător deviza înscrisă în stema armei o reprezintă simbioza „*lex et ordo*”, jandarmii fiind conștienți că ei sunt garanți și creatori ai stării de echilibru și luciditate într-un habitat uman supus unui sistem de norme și măsuri restrictive general-obligatorii și legitime, ceea ce reprezintă, ca subsistem normativ statul legal, o valoare istoricește necesară și entropică, funcțională și efectivă.

În cele peste 15 decenii de existență, arma oamenilor de arme a avut, preponderent, sarcini de menținere a ordinii publice și de restabilire a acesteia când a fost grav tulburată.

În perioada de după 1949, când Jandarmeria tradițională a fost înlocuită cu trupe (constituite din contingente de ostași încorporați ca și cei din specialitățile militare aparținând MApN) organizate după model răsăritean, misiunile (mai puțin o serie de misiuni legate de paza și apărarea sediilor și traseelor ori locurilor de dispunere a liderilor politici, ai partidului unic și ale membrilor familiei dictatorului) au fost asemănătoare și au vizat aceleași scopuri, în limitele legislației existente și cu neajunsurile legate de îndeplinirea unor sarcini la nivelul de profesionalitate pe care-l poate asigura un militar în termen instruit și introdus în dispozitiv pe parcursul a mai puțin de un an și jumătate cât dura stagiul militar.

După 1989, experiența de impact sovietic s-a abandonat, Jandarmeria renăscând și reintrându-și în drepturile și îndatoririle tradiționale.

Azi, fie că avem de-a face cu ordinea naturală, cu cea de stat sau de drept ori cu ordinea socială, liantul care motivează existența și legitimitatea acțiunilor jandarmerești îl reprezintă starea de legalitate. Coerciția, impunerea, restricția sau violența sunt stări de fapt generate pentru *modus operandi* al forțelor de ordine, de *modus vivendi* legal și legitim, clar definit și stipulat în acte normative.

Consacrată constituțional, ordinea publică presupune starea de legalitate, de echilibru și de pace socială prin care se asigură liniștea publică, siguranța persoanei, a colectivităților și a bunurilor, sănătatea publică a cărei menținere potrivit principiilor și normelor statornice în legea fundamentală, se realizează prin măsuri de constrângere de tip polițienesc. Derivat constituent care decurge din starea de ordine, liniștea publică este elementul practic, definitiv și motivațional pentru acțiunile jandarmerești menite să anihileze tulburările generale ale ordinii publice, să gestioneze crizele, prin respectarea unor principii generale precum legalitatea tuturor acțiunilor, respectarea și apărarea demnității umane, nonsurprinderea, limitarea, proporționalitatea și gradualitatea folosirii forței, al riscului minim, al echidistanței și confidențialității, coroborat cu cel al transparenței și deschiderii.

Evenimentele care se succed pe mapamond după încheierea războiului rece, încurajează reevaluarea critică și prefigurarea unor proiecte fundamentale de abordare a domeniilor securității, astfel că, într-un demers de radicalitate dialectică, metafora integrării euro-atlantice a devenit adevăr, realitate, stringență în dinamica și afectivitatea cărora apărarea ordinii publice reprezintă punct obligatoriu de trecere. De altminteri, examenul de preaderare a țării la NATO l-a dat și l-a trecut cu succes Jandarmeria Română, prin invitarea și acceptarea, întâi cu statut de observator, și

DISCURSURI DE RECEPȚIE

apoi, din toamna anului 2002, cu drepturi depline ca membru al Asociației polițiilor și jandarmeriilor europene și mediteraneene cu statut militar (FIEP). Este un prilej de mândric, dar și de analiză lucidă și reconsiderare, în spiritul efortului general de reformă al MAI, al strategiilor de abordare și compatibilizare a demersurilor unităților noastre vizând gestiunea domeniului ordinii publice ce ne revine potrivit legii. „Alfabetizarea” euro-atlantică, pentru noi, s-a încheiat, proba verității în misiunile vizând apărarea ordinii publice într-un complex proces de peace-keeping, constituind-o misiunea internațională îndeplinită cu calificative maxime și răsplătită cu medalia „În slujba păcii” de către ONU, sub a cărei egidă au acționat și acționează jandarmii în spațiul ex-iugoslav Kosovo.

Trăim într-o realitate socio-culturală conflictuală în care se manifestă eclatant slăbiciuni și istovire, contradicții și vendete, negări violente și desuetudine managerială, utopii de natură religioasă și exacerbări etnice, suprapuse reperelor de geopolitică și coordonatelor noii ordini mondiale, mai ales celor reieșite din eforturile globalizatoare precum: „spiritualizarea” frontierelor, mutațiile legate de centrul de putere, factorii de risc, amenințările asimetrice, tendințele hegemonice, globalizarea informațională, hipertehnologizarea și profesionalizarea generatorilor de crize. Conviețuim într-un cadru postmodern, departe de a fi ocolit de maladii și pulsioni beligene, de sfidări și provocări cu embrion conflictual, de tendințe și evoluții mai mult sau mai puțin predictibile ce vizează destatalizarea, securitatea unilaterală, dezideologizarea și aculturalitatea națională, exacerbarea și internaționalizarea fenomenului terorist, asumarea unor erijări în apologeti ai dreptății și noii paradigme a ciocnirii civilizațiilor, care configurează mediul politic, geografic, economic, confesional, informațional, social.

Acestea sunt coordonatele, sinapsele de semnificație și noțiuni care ne guvernează ajungerile, rigorile, asumările, interesele, acțiunile legate de managementul ordinii publice în funcție de echilibru, ireversibilitate și conservare cu ordinea de drept.

Ca parte a siguranței naționale și ca potențator al securității zonale, ordinea publică are interconexiuni sistemice influențate de riscuri, amenințări, provocări sau pericole de natură politică, economică, socială, etnică, religioasă, informațională, militară, comunicațională etc. Acestor factori relaționali perturbatori trebuie să le facă față forțele de ordine – recte structurile Jandarmeriei Române – acestor aritmii funcționale trebuie să le găsească soluție profesioniștii noștri.

Racordul la Europa democratică și opțiunile euro-atlantice asumate au făcut ca și potențialul criminogen, factorii destabilizatori, pericolele și ilegalitățile să se maximizeze cantitativ și să sporească în complexitate. Acest fapt constituie o nouă provocare pentru a putea replica fenomenologiei noi, periculoase, ample și profunde cu măsuri moderne, inteligente, oportune, eficace. Este motivul pentru care batem cu seriozitate și fermitate moneda profesionalizării. Este scopul pentru care subordonăm toate eforturile de gestionare a unor fenomene sociale pe cât de complexe și de dinamice, pe atât de contradictorii și periculoase, care se exacerbează și se multiplică, mai ales în perioada de tranziție și curențe sau hiatusuri legislative, cum se întâmplă și în România post-comunistă.

Optimizarea teoriei și practicilor specifice, compatibilizarea eforturilor naționale cu stringențele continentale fac ca demersul de gestiune a ordinii publice să devină preponderent preventiv. Domeniul ordinii, mai ales în zona sa cea mai potențată de dinamismul social, precum și mitingurile, marșurile, grevele, mineriadele, șoferiadele,

DISCURSURI DE RECEPȚIE

reprezintă una dintre prioritățile acționale ale militarilor armei.

Cele opt mari unități dispuse pe întreg teritoriul național cu zone de competență bine delimitate, brigada de intervenție specială cu structuri mobile, antiteroriste și nuclee pentru misiuni în străinătate, detașamente speciale, structura pentru paza și apărarea conductelor magistrale, elemente de extensie în mediul rural, precum secțiile și posturile de jandarmi aflate în plin proces de implementare, ca ofertă de ordine publică la cererea autorităților locale, celelalte structuri de comandă, coordonare, comunicații, logistică, pregătire pentru luptă și educație, școlile și centrele de instrucție, toate articulațiile funcționale ale Jandarmeriei Române, în care recent s-a aplicat un nou stat de organizare vizând, potrivit strategiei de reformă rezultată din programul de guvernare, suplețea și profesionalizarea elementelor de asigurare a misiunilor specifice, dinamizarea și compatibilitatea dispozitivelor de misiune conform standardelor euro-atlantice, reprezintă elemente de securitate națională, subsisteme funcționale în cadrul marelui sistem defensiv, de siguranță și de apărare a ordinii publice.

Forțele (principale, complementare și de excepție), care concură la menținerea, asigurarea și restabilirea ordinii publice, au numeroase misiuni vizând:

- asigurarea bunului mers al întrunirilor și manifestațiilor declarate (mitinguri, marșuri, demonstrații, procesiuni, pichetări, promotion comercial, reuniuni etc.);
- asigurarea măsurilor de ordine publică la întruniri și manifestații ce nu fac obiectul declarării (meciuri, cenacluri, festivaluri, comemorări, procesiuni religioase, vizite etc.);
- asigurarea ordinii publice în timpul manifestațiilor spontane ce pot degenera în acțiuni violente,

blocante, turbulente, conflictuale, în domeniul circulației, vămii, interconfesional, etnic, funciar etc.;

- menținerea ordinii pe timpul acțiunilor interzise, în parcuri și zone de agrement, în zona instituțiilor de învățământ și în campusurile universitare, în diferite locuri de dispunere, aglomerări umane, puncte obligatorii de trecere, instituții ale statului unde prezența jandarmilor este egal necesară sau există solicitări din partea autorităților locale.

Misiunilor propriu-zise de asigurare, menținere și restabilire a ordinii publice îndeplinite de jandarmi independent, ori în cooperare cu poliția, pompierii și protecția civilă, ca și cu alte elemente ale sistemului național de apărare, li se adaugă și sarcini de apărare a drepturilor și libertăților cetățenilor, a avutului public și privat, de combatere a criminalității, de pază militară a obiectivelor de importanță deosebită pentru stat (de la sediile instituțiilor administrației și marile obiective economice la nodurile energetice și depozite strategice, de la lucrări de artă la magistrale petroliere, de la transporturi speciale la escortări de persoane, de la paza unor firme la supravegherea unor obiective din zona de frontieră), de prevenire și stingere a incendiilor, de cunoaștere a mișcărilor străinilor și de înlăturare a efectelor provocate de dezastre.

Elementele de dispozitiv specifice, care sunt postul (de supraveghere, cercetare operativă și asigurare probatorie, de ordine, supraveghere, siguranță și protecție, de control, de observare etc.), patrula, cordonul de ordine și însoțire, barajul, pichetul mobil de intervenție, punctul de triere și îmbarcare, de asigurare, de asigurare tehnico-materială și medicală etc., folosesc tactici de acțiune specifice (blocarea, filtrarea, barajul de dirijare sau de filtrare – oprire, selectarea,

Secția Știință Militară

DISCURSURI DE RECEPȚIE

închiderea, împrăștierea, respingerea etc.), așa încât starea de normalitate, ordinea de drept, liniștea publică și siguranța cetățenilor să rămână în limite firești.

Când situația se deteriorează profund, apărând o stare de criză de natură să provoace tulburări grave ale ordinii publice (prin acțiuni separatiste, terorist – diversioniste, sabotaje, blocări ale infrastructurii și comunicațiilor, a sistemului energetic, ecologic, de destabilizare a ordinii de drept etc.), cu sau fără influența unor factori externi ori a unor stări beligene zonale (conflicte militare, embargouri, conflicte diplomatice, negarea tratatelor, tendințe revizioniste etc.) sau factori interni (adâncirea sărăciei, diminuarea siguranței civice, disoluția puterii, carențele legislative, tendințe de autonomizare locală, reglările de conturi, manipularea opiniei, exacerbarea șomajului și lipsa măsurilor de protecție socială etc.) întrebuintarea forțelor de ordine publică presupune adaptarea la situațiile special create, inclusiv cele ce decurg din instituirea stărilor de asediu sau de urgență, ori chiar a stării de război.

Cum se știe, sistemul național de ordine publică cuprinde: legislația, forțele de ordine publică, sistemul pregătirii și conducerea. Mobilitatea și mutațiile din domeniul social (național și internațional) determină efecte și asupra acestor patru componente ale ordinii publice, ceea ce presupune măsuri de adaptare, regândire, reformă și compatibilizare a structurilor Jandarmeriei. Efervescenței fenomenelor care generează aritmii funcționale în societate trebuie să-i opunem un sistem flexibil și oportun de reacții și de normalitate presupusă de sistemul democratic.

Apariția și proliferarea unor fenomene destabilizatoare la nivel statal – violența în grup, crima organizată, acțiunile teroriste, traficul de droguri, de armament și muniție, unele conflicte interne care au

degenerat în acțiuni violente și care au culminat cu mineriadele pot pune în pericol procesul de consolidare a democrației și statul de drept, așa încât gestionarea acestor situații de criză presupune strategii de prevenție/combateră a încălcării de lege, de implementare a doctrinei ordinii publice.

Menținerea acestei stări de normalitate prin mijloace specifice Jandarmeriei Române reprezintă și în viitor, ca pe tot parcursul istoric al existenței armei, un element de stabilitate pus în slujba cetățenilor, un *statu-quo* existențial de securitate, moralitate și civism. Ultim aliniament al demersurilor politico-administrative pentru întronarea liniștii și păcii sociale, acțiunile jandarmerești destinate prevenirii tulburărilor, menținerii ordinii publice, au loc numai pe baza prevederilor legale între care amintim: Constituția și Legile 30/90 privind funcționarea CSAT, 40/90 privind organizarea și funcționarea Ministerului Administrației și Internelor, 41/90 privind organizarea și funcționarea MApN, 51/91 privind siguranța națională, 60/91 referitoare la organizarea și desfășurarea adunărilor publice, 61/91 privind sancționarea unor încălcări ale normelor de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice și, bineînțeles, 116/98 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române, cu amendamentele și propunerile făcute pentru modificare, conform noilor cerințe de reformă, ca și potrivit celor legate de *acquis-ul* comunitar.

Noul mediu strategic de securitate în care coexistă o stare triumphiulară de riscuri majore – religioase, asimetrice și tradiționale – presupune și abordarea modernă a opțiunilor de ordine publică postbipolare. Fără a ignora ideile globaliste și evidențele legate de societatea informațională a „satului planetar”, în care are loc „ciocnirea civilizațiilor” celui de-al „treilea val”, în arhitectura de securitate actuală, modulele de

DISCURSURI DE RECEPȚIE

ordine publică reprezintă componente sinergic - compatibile și emanații ale unor teoretizări realist-funcționale, ce iau în calcul mediul de bussines mondial, noua arhitectură stat-zonal-continentală, soluțiile globaliste găsite pentru contracararea riscurilor și pericolelor ce afectează concordia, climatul de înțelegere, mediul pașnic de coexistență și ordinea publică.

În arhitectura de pace actuală, ideologii consideră că ordinea publică reprezintă osatura strategiei de eliminare a crizelor interne ce revine preponderent Jandarmeriei. În contextul actual, România a început să nu mai fie receptată, doar ca un consumator de securitate, ci ca un furnizor de stabilitate, concordie, liniște publică, țara noastră devenind, așa cum am precizat cândva, un adevărat „ambrei” care ajută la schimbarea vitezelor pe autostrăzile economice, politice, socio-culturale, militare, religioase, financiare, informaționale. Suntem a doua țară ca mărime din Europa centrală, avem relații stabile și pașnice cu vecinii, gestionăm la nivel european probleme delicate în alte zone cum ar fi cele religioase sau legate de minoritățile etnice, rezolvăm ritmic și constant problemele din foile de parcurs ale aderării la structurile europene și euro-atlantice, dăm dovadă de pragmatism, curaj și realism în abordarea problemelor majore ale planetei, în abordarea paradigmelor și pan-ideilor noi arhitecturi de concordie, ordine, securitate, coexistență planetară.

Împotriva unor poziții sceptice, trecând peste perturbațiile numite mineriade, corupție, criminalitate transfrontalieră, exod mai mult sau mai puțin brunet și afectarea indicelui de infracționalitate în unele țări europene, România este receptată ca un generator de ordine și siguranță, ca un pol de stabilitate euro-balcanică. În ceea ce ne privește, jandarmii au aprobat și probează cu

fapte, aici și peste graniță, că sunt hotărâți să nu abdice de la blazonul și renumele de elită și profesionalitate pe care li-l dă apartenența la FIEP, misiunile îndeplinite cu brio în cadrul forțelor UNIMIK și zecile de misiuni majore îndeplinite pe teritoriul național.

Ne place să credem că suntem niște forțe *made in Europa*, că numeroasele contacte și vizite, documentele încheiate, cu arme similare din Franța, Austria, Italia, Spania, Portugalia, Turcia, Olanda, China, Bulgaria, Ucraina și altele, au contribuit la crearea unei imagini meritate și reale de structură militară specializată a statului, capabilă să gestioneze un domeniu pe cât de delicat, pe atât de complex – ordinea publică. Școala de Aplicație „Mihai Viteazul”, București – așezământ didactic cu vocație europeană constituită în colaborare cu Jandarmeria Franceză, Școala de Subofițeri „Grigore Alexandru Ghica” Drăgășani – durată cu aportul carabinierilor italieni, ca și marea unitate – etalon a Armei – Brigada Specială de Intervenție „Vlad Țepeș” – în care consultingul olandez a fost benefic, mai ales în informatizarea structurilor antiteroriste, reprezintă trei etape de profesionalizare la nivel și recunoaștere continentale.

Preocupările noastre viitoare în toate domeniile devenirii pentru misiune sunt potențate de aceste acumulări, pe care le considerăm o solidă bază de plecare la o nouă ofensivă (a cărei direcție a loviturii principale este lupta cu noi înșine și mentalitățile noastre remanente, un gir și o dovadă a seriozității și profesionalismului cu care tratăm onoranta și greua misiune ce revine Jandarmeriei pentru eficientizarea climatului de ordine publică propice potențării credibilității și motivației ce alimentează acumulările de europenitate și constanță, de concordie și normalitate, de ordine și firesc uman.

Secția Știința Militară

DISCURSURI DE RECEPȚIE

FENOMENUL TERRORIST CONTEMPORAN

THE CONTEMPORARY TERRORIST PHENOMENOM

- Chestor șef adjunct prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU -

Terrorismul contemporan a devenit amenințarea majoră a democrației sec. XXI, cel mai mare rău al lumii contemporane¹, sau boala sec. XXI, după cum îl definește Putin, Bing Bangul unei noi ere istorice a omenirii, un pol al noii ordini mondiale², megaterorism, hiperterorism, adică o agresiune atât de mare, încât nu i se poate da un nume (atentat, atac, act de război) și nimic nu ar mai fi ca înainte,³ iar fiecare știe că marile crime din 11 septembrie 2001 „se vor repeta în altă parte, poate și în circumstanțe diferite, fără îndoială, dar se vor repeta”⁴.

Am menționat numai câteva din caracteristicile fenomenului terorist contemporan, în special după evenimentele din 11 septembrie 2001, războiul din Afganistan și Irak, însă analiza acestei maladii trebuie făcută în contextul schimbărilor care au avut loc în Europa și în lume în ultimul deceniu, al noii ordini mondiale pe cale a se instaura⁵, al politicilor de securitate determinate de: crima organizată, terorism, extremism politic etc.

Terorismul este un fenomen mai ușor de descris decât de definit pentru că nu există încă o definiție clară și comun acceptată a termenului „terorism”, iar scopul final urmărit de terorism este de natură politică, ceea ce separă terorismul de alte acte criminale.

După părerea noastră cea mai simplă definiție a terorismului ar putea fi formulată astfel: „terorismul constituie săvârșirea unei

crime sau a unui delict printr-o metodă specifică, caracterizată prin violență și intimidare în scopul atragerii atenției opiniei publice”.

Scopul tactic sau obiectivul imediat al grupului terorist îl constituie crearea terorii, pe când scopul strategic îl constituie folosirea panicii, a dirijării nemulțumirii publice generate de starea de teroare pentru a obliga puterea politică să facă concesii⁶, deci are nevoie de multă publicitate.

Clandestinitatea, violența, acțiunile în grup sau individuale, de regulă sinucigașe (așa – zisele bombe umblătoare), precum și globalizarea sunt alte caracteristici ale fenomenului terorist contemporan care provoacă greutăți mari în combaterea cu succes a acestui flagel.

Întrucât se menționează tot mai des în literatura de specialitate, „înainte și după Ben Laden”⁷, vom analiza în continuare ce au adus nou evenimentele din 11 septembrie 2001:

- au reprezentat cea mai mare tragedie înregistrată vreodată pe teritoriul Statelor Unite, iar acea zi a terorii a înlocuit în simbolistica americană dezastrul care a avut loc la Pearl Harbour, în anul 1941;
- au constituit o lovitură puternică dată civilizației, lumii moderne în general și nu o ciocnire între civilizații și religii⁸, deși nu doar S. Huntington a susținut acest punct

Secția Știință Militară

DISCURSURI DE RECEPȚIE

de vedere (vezi Argumentî Faktî –Rusia–2001);

- au declanșat o ripostă antiteroristă fără precedent pe toate liniile (diplomatic, legislativ, servicii secrete, financiar, militar etc.); la început numai câțiva „cârcotași” au criticat coaliția, adică Franța, Rusia și China, pentru că următoarea coaliție antiteroristă constituită împotriva Afganistanului a fost contestată de toți, iar în cazul Irakului, cu excepția Marii Britanii și a statelor din estul Europei, celelalte state nu au participat. Operațiunea „Enduring Freedom” lansată pe 7 octombrie 2001, formată din peste 90 de țări, va rămâne în istorie drept cea mai mare coaliție formată vreodată, până în prezent;

- au reprezentat o înfrângere politică a lumii arabe, o discreditare a acesteia, în așa fel încât, chiar dacă se plăteau milioane de dolari, tot nu se ajungea la aceste rezultate;

- au determinat o amuțire a vocilor din Occident, care îndemnau la toleranță, înțelegere;

- au determinat o reflecție profundă pentru arabi în sensul că „scopul numai scuză mijloacele”;

- a sosit vremea analizei profunde și pentru lumea modernă („așa nu se mai poate”, iar poziția de profesor autoritar este depășită și nu există valori universale);

- s-a creat „mitul Osama Ben Laden”, care va dăinui chiar dacă inițiatorul acestui fenomen va fi ucis, judecat etc., precum și „terorismul privat”;

- a însemnat eșecul marilor religii (frustrare, sărăcie, droguri etc.);

- a însemnat pretexte pentru „statele problemă” de a-și crea acte teroriste (vezi Irakul, Indonezia etc.);

- au apărut noi puteri regionale în Asia;

- s-a produs o apropiere nesperată între SUA – Rusia și SUA – China; s-a produs „o

prăpastie tehnologică”⁹ între SUA – Europa, întrucât aceasta din urmă alocă numai 1,4 din PIB pentru înarmare (323 E/loc.), pe când SUA alocă aproximativ 400 miliarde dolari (1029 E/loc.), adică de 23 de ori mai mult decât cele șapte state trecute pe lista neagră¹⁰ și se dorește crearea unei superiorități covârșitoare, fără să mai fie nevoie de sprijinul aliaților în rezolvarea unor probleme, precum cea din 11 septembrie 2001, iar Europa riscă să devină un partener nu prea credibil din acest punct de vedere¹¹;

- au dus la consolidarea puterii SUA ca fiind singura superputere mondială sau chiar hiperputere¹², iar paradigma Pentagonului: „dacă vrei pace, pregătește-te de război”, a devenit „dacă vrei într-o coaliție pregătește-te să lupți singur”;

- a determinat o creștere a vânzărilor de arme și o consolidare a pozițiilor - serviciilor secrete, deși cele din S.U.A. au comis erori grave în aprecierea pericolului terorist, după prestațiile deosebite în timpul războiului rece; vânzările de arme au depășit anul trecut cifra de 1.000 mld. dolari, față de 800 mld. dolari în anul 2001;

- au accentuat globalizarea terorismului, dar și sărăcia profundă a mai mult de jumătate din populația Terrei.; PIB pe locuitor al statelor subdezvoltate, fără China și India, este de 300 dolari, în timp ce în țările dezvoltate depășește cifra de 25.000 dolari; în consecință Kofi Annan și Colin Powell atrag foarte serios atenția asupra decalajului bogați-săraci, a efectelor dezastruoase ale globalizării și mai ales ale creării condițiilor propice de recrutare a teroriștilor;

- extremismul fundamentalist s-a transformat într-un pericol transnațional, iar radicalii islamici dispun de bani, arme, mijloace de comunicare ultramoderne, specialiști școliți în Occident, mii de adepți

DISCURSURI DE RECEPȚIE

și o tot mai mare priză la populația sărăcită;

- au consolidat tipurile de teroriști; astfel liderii grupurilor sunt persoane cu o pregătire superioară, uneori educați în Occident sau S.U.A., dedicați „cauzei”, buni organizatori, carismatici, autoritari, în timp ce executanții sunt recrutați, de regulă, din rândul celor vulnerabili: săraci, fanatici, ușor de manipulat, gata oricând de sacrificiul suprem „pentru a putea ajunge în paradis”, dominați de un țel, o credință oarbă, labili psihic;

- teroristul din trecut se caracteriza printr-o planificare riguroasă a loviturii ce urma să aibă loc, spera să se bucure de succes, să nu fie omorât ori reținut de autorități; țintele teroriștilor erau în special suveranii, oamenii politici, personalități ale vieții politice și sociale, în prezent țintele au început să fie tot mai des victime nevinovate, nepersonificate, o masă amorfă, teroriștii urmărind să producă de fapt teroare pentru a impresiona (Oklahoma, New York);

- violența reprezintă un obiectiv strategic, care să implice costuri și beneficii calculabile, iar ideologia un teren de testare pentru aderare a teroriștilor; trăsătura comună a teroriștilor o constituie tendința de a-și justifica eșecurile personale prin fapte externe care nu depind de ei, însă pentru a le înțelege comportamentul se impune studiul psihologiei grupurilor unde căutarea identității prin aderarea la grup – facilitează adoptarea unei gândiri radicale; amenințarea se poate transforma într-o criză de către mijloacele mass-media, într-o adevărată boală sociogenă de masă (vezi cea declanșată în S.U.A., referitoare la teama de antrax); Al Quaeda este o organizație perfect adaptată globalizării, mai bine decât instituțiile statului, îndrituite prin lege să combată terorismul, să apere cetățeanul;

- combaterea terorismului pe cale militară nu mai este singura soluție, cea mai

eficientă metodă este progresul economic (vezi Conferința internațională privind terorismul – Singapore – 2001). „Războiul împotriva câtorva teroriști, dar fără reforme de fond, ar fi cum ai omorî câțiva tângari, iar mlaștina va rămâne”¹³; războiul de idei este mai important acum, contracararea ideologiei extremiste, discreditarea acesteia, așa cum a fost cu cea comunistă, deci adevărata confruntare este între fundamentalism și modernitate;

- au determinat apariția rețelelor – stat, stat – individ și astfel au bulversat datele geopoliticii;

- au demonstrat că NATO a devenit o organizație fără putere;

- actele comise au însemnat un test dur pentru guvernul SUA și serviciile sale secrete, determinând critici vehemente la adresa variantei oficiale în ce privește surprinderea realizată prin atacul terorist;

- au determinat o solidaritate și un patriotism greu de imaginat ale cetățenilor SUA, întrucât au fost atacate simbolurile naționale, adică “Pentagonul” puterea militară; “Gemenii” – puterea economică și “Casa Albă” – puterea politică¹⁴;

- au grăbit sprijinul cvasi total dat liderilor moderați din Turcia, Indonezia, Pakistan, Malaesia, în lupta împotriva fenomenului terorist;

- au concluzionat că nici o țară nu poate lupta singură împotriva terorismului (nici măcar SUA, deși a amenințat deseori că va merge mai departe, chiar și fără aliați);

- reprezintă debutul revizuirii relațiilor mondiale între state și al formării de noi alianțe pe baza intereselor reciproce, în ceea ce privește asigurarea securității, acordându-se o atenție sporită angajamentelor de neproliferare a armelor de nimicire în masă, pentru a restrânge posibilitatea procurării acestora de către teroriști;

- organizațiile teroriste au renunțat în

DISCURSURI DE RECEPȚIE

acțiunile lor, la orice interdicție de ordin umanitar, producând cu intenție asasinate în masă, chiar dacă paradoxal se acționează de cele mai multe ori în numele unor comandamente religioase / morale;

- Al Quaeda a încercat să obțină antrax și toxina botulinică din spațiul ex-sovietic, dar nu a reușit, însă în „bazarurile” unor state se găsesc destule „bombe nucleare”, iar conform estimărilor unor servicii secrete „s-au pierdut” până în prezent aproximativ 10 – 25.000 de focoaase nucleare, iar unele organizații teroriste au cumpărat cu sume imense de bani virusul variolei, marcând astfel o formă nouă a terorismului, bioterorismul¹⁵;

- centrul terorismului internațional s-a mutat în Orientul Mijlociu și sudul Asiei, (deși în anul 2002 cele mai multe acțiuni teroriste au avut loc în Europa) unde SUA a identificat 5 state (din șapte) care sprijină terorismul și unde jumătate din grupările teroriste cele mai periculoase își au sediul. Conform estimărilor serviciilor secrete, principalele ținte ale terorismului internațional vor rămâne tot SUA și aliații săi¹⁶; mai periculoase decât grupările tradiționale pe viitor sunt formațiunile constituite *ad-hoc*, care nu au o identitate organizațională bine definită, cu o autonomie totală sau independentă, iar după atentate trec granițele, ori se dizolvă în mulțime;

- războiul antiterorist (asimetric) va fi de lungă durată și va consta într-o împletire a mijloacelor convenționale cu cele neconvenționale, cu folosirea unor metode și mijloace care să reducă la minim așa numitele pierderi colaterale, întrucât uciderea de oameni nevinovați este la fel de condamnată ca și în cazul acțiunilor teroriste, iar efectele pot deveni dezastruoase (pentru forțele antiteroriste);

- a determinat aplicarea conceptului de „război preventiv” împotriva teroris-

mului de către SUA (conform concepției sale de securitate), dorindu-se în același timp și o justificare a acțiunilor în forță desfășurate pe plan global;

- au dus la transformarea conceptului de „stat terorist” într-un concept de „regim politic cu potențial terorist”; prin aceasta se încearcă crearea unei breșe în legislația internațională existentă, făcând posibilă intervenția armată pe teritoriul național al unor „regimuri politice indezirabile, nu al unor state”;

- au demonstrat cât de vulnerabile sunt statele cu o democrație avansată;

- securitatea comunității sociale a devenit mai importantă decât libertatea individuală și se conturează redefinirea însăși a conceptului clasic de democrație și de ordine publică;

- au cristalizat și au determinat adoptarea de către majoritatea statelor lumii a unor principii riguroase de luptă împotriva terorismului:

- nici o concesie în fața teroriștilor și nici un acord cu aceștia;

- aducerea teroriștilor în fața justiției pentru crimele comise;

- izolarea și exercitarea de presiuni asupra statelor care sponsorizează terorismul pentru a le determina să-și schimbe comportamentul. Pe listele Departamentului de Stat al SUA mai figurează drept sponsori ai terorismului următoarele state: Cuba, Iran, Liban, Coreea de Nord, Sudan și Siria;

- susținerea capacităților antiteroriste ale acelor țări aliate SUA pentru a fi ajutate;

- au determinat puterea politică a S.U.A. să constituie un program de recompense de peste cinci milioane dolari pentru orice informație care ar conduce la determinarea oricărei operațiuni financiare teroriste; mai mult de 166 de țări au emis ordine blocând mai mult de 121 de milioane de dolari din bunurile financiare care au legătură cu teroriștii.

DISCURSURI DE RECEPȚIE

Data de 11 septembrie 2001 reprezintă un moment de cotitură pentru geopolitica începutului de mileniu și a scos la lumină noul inamic al lumii și noul tip de amenințare – terorismul.

În concluzie, apreciem că „terorismul” a devenit un nou pol al ordinii mondiale, având legături strânse cu crima organizată, drogurile, comerțul cu arme, spălarea banilor etc.

Nu întâmplător Afganistanul a fost, în ultimii ani, producătorul mondial numărul unu de heroină (6.400 t), iar Osama Ben Laden a sustras (prin mijloace dintre cele mai inteligente până în prezent) mai mult de jumătate din fondurile de ajutorare trimise Bosniei de către state musulmane.

Legătura între crima organizată și fenomenul terorist a fost demonstrată de mai mult timp. Crima organizată domină economiile unor state puternice. Exemplu în Federația Rusă, acestea controlează 40.000 de întreprinderi de stat; 2/3 din firmele comerciale; 70-80% din societățile de afaceri ale acestei țări achită taxa de protecție; 407 de bănci, 697 de piețe bursiere etc. Alte state precum: SUA, Canada, Germania, Japonia etc. plătesc, de asemenea, un tribut greu crimei organizate.

Analistul american Douglas Menarchie aprecia „*crima strategică distruge contactul social cetățeni – stat, ducând în fond la pierderea încrederii cetățenilor în guvern. Dacă oamenii ajung să creadă că statul nu poate asigura securitatea față de crima organizată strategică, atunci fundamentele democrației sunt subminate definitiv cu consecințe dramatice pentru statul respectiv, pentru civilizația umană*”¹⁷.

De asemenea, se poate concluziona că evenimentele din 11 septembrie 2001 au deschis era conflictelor asimetrice, un altfel de război, care nu se derulează după regulile științei militare și unde nu se respectă dreptul

internațional.

Războiul asimetric este caracterizat printr-o confruntare între David și Goliat, unde diferența de potențial al unei părți este anihilată de un adversar cu mijloace teoretic neglijabile, ce speculează la maxim slăbiciunile adversarului, ale sistemului mai sofisticat. Loviturile teroriste din 11 septembrie 2001 au demonstrat că supertehnica determină și apariția unor puncte slabe.

„Inamicul” în această nouă formă de luptă este în general ascuns, răspândit pe suprafețe imense, dotat cu mijloace de luptă avansate, convenționale sau nu, practicând forme de luptă neconvenționale. Edificator în acest sens sunt „bombele umblătoare” acele detașamente formate din grupuri de femei kamikaze, „vădulele negre” de la ceceni, care îmbracă cu ușurință centura de explozibil sau conduc spre țintele alese mașini de trotil. Tot în această regiune devastată de război, și nu numai, se aplică metoda lichidării prin orice mijloace a militarilor ruși, a reprezentanților altor instituții ale statului, pentru a semăna teama, spaima, neîncrederea. Se impune deci și pentru forțele antiteroriste, pentru coaliția antiteroristă, forme noi, flexibile, în care țările să-și asume niveluri de acțiune și responsabilități diferite.

Dacă în secolul trecut terorismul era în general menținut sub control, în acest început de secol el s-a internaționalizat profitând de noile cuceriri în domeniul tehnicii de luptă, comunicațiilor, chiar al respectării drepturilor omului de către lumea modernă.

A început să fie concretizat mai bine „adversarul” în lupta antiteroristă, adică organizațiile teroriste, grupările implicate și chiar statele care sponsorizează acest fenomen. De asemenea, remarcăm o particularitate a acțiunilor teroriste „reușite”

DISCURSURI DE RECEPȚIE

și anume sacrificarea luptătorilor în cursul executării atacului, ceea ce creează noi probleme, uneori fără răspuns din partea forțelor specializate antiteroriste.

Se caută o nouă strategie pe Terra și nu a fost găsită, precum și o nouă Ordine Mondială în Marea Dezordine care s-a instaurat după terminarea războiului rece.

Lumea are nevoie de o strategie multi-fațetată care să delegitimeze atacurile asupra civililor ca formă de organizare a conflictului, să descurajeze statele care furnizează adăpost și resurse teroriștilor, să întărească paza obiectivelor din interiorul statelor, să împiedice accesul la armele de nimicire în masă a teroriștilor, să reducă stimulentele recursului la terorism.

Se impun noi reguli de luptă antiteroristă inclusiv prin studierea atentă a celor folosite de unele state, care se confruntă de mai mulți ani cu acest flagel, precum Spania, Turcia, Marea Britanie, Rusia, Israel etc.

De exemplu, în Turcia, Ministerul de Interne a elaborat recent o nouă metodologie de luptă împotriva terorismului și a crimei organizate. Principalele prevederi se referă la interceptarea convorbirilor telefonice, introducerea de tehnică mobilă de ascultare, folosirea informațiilor, a agenților, infiltrarea lor în diferite grupări de tip mafirot sau teroriste, protecția martorilor, perfecționarea pregătirii unităților antiteroriste.

Cotidianul Izvestia și radioul Vocea Rusiei au abordat de mai multe ori noile reguli de luptă împotriva teroriștilor, făcând referire la Programul antiterorist al Rusiei recent aprobat cu o largă aplicare în CSI.

De remarcat sunt și metodele utilizate cu succes de Germania în lupta antiteroristă, în perioada anilor '70 când a mobilizat mijloacele civile, populația, posturile de radio și TV, toată mass-media pentru acest obiectiv.

Interesante sunt metodele de răspuns la amenințări asimetrice propuse de SUA, precum descurajarea nucleară, războiul psihologic la nivel strategic, operațiunile informaționale, acțiunile preventive etc.

Doctrina de luptă împotriva terorismului a fost îmbogățită și prin noua „*Concepție de apărare împotriva terorismului*”, elaborată de NATO, care conține măsuri antiteroriste și contrateroriste bine definite.

Din punct de vedere militar, în Afganistan a fost câștigat războiul, fiind arestați peste 1.000 din membrii sau aliații Al Qaeda, dar multe celule au continuat lupta, la fel cum s-a întâmplat și în Irak, unde succesul militar a fost orbitor, dar nu o lovitură de grație dată terorismului. Câștigarea păcii se va dovedi o provocare cu mult mai dificilă și greu de realizat.

Terorismul și antiterorismul sunt forme complementare de luptă¹⁸ armată care trebuie analizate cu multă atenție. Literatura de specialitate apreciază că terorismul nu poate fi niciodată învins atâta timp cât persistă sau chiar se adâncesc cauzele care îl determină. Nimic nu va mai fi ca înainte, iar terorismul este „umbră întunecată” a societăților occidentale și ne va urmări încă mult timp. Terorismul s-a globalizat, iar după pregătire, adepții lui devin niște „roboți disciplinați” și eficienți.

Nu suntem adepții unor idei fataliste, influențați de Nietzsche ori Sartre, așa cum sunt unii extremiști care văd în violență „o eliberare”, așa cum sunt educați unii din teroriștii moderni, după cum nici cum prevedea Buchman ori alții în Der Spiegel, care susțin „teza sfârșitului istoriei” și al omenirii.

Terorismul poate fi combătut, dar ca fenomen nu poate fi desființat, însă trebuie trecut de la vorbe la fapte, întrucât până în prezent s-au adoptat peste 1.600 de rezoluții

DISCURSURI DE RECEPȚIE

ONU care în cea mai mare parte nu s-au respectat.

Combaterea terorismului presupune: închiderea canalelor de finanțare, servicii de informații puternice, presiuni diplomatice, economice și politice împotriva statelor care finanțează ori simpatizează cu terorismul și o propagandă deosebită pentru a determina implicarea populației în această luptă grea.

Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei, prin Rezoluția 1271/2002, aprecia că noul conflict, apărut după actele teroriste din 11 septembrie, nu poate fi calificat ca război conform dreptului internațional, din moment ce nu a fost o declarație de război și că nu s-a putut dovedi că un stat a fost făptuitorul acestor acte. Intervenția în Afganistan și apoi în Irak, nu s-a îndreptat împotriva unui stat ci a unei organizații teroriste¹⁹. De asemenea, statele membre ale Consiliului Europei ar trebui să respecte prevederile Convenției Europene a Drepturilor Omului în cadrul luptei antiteroriste²⁰, inclusiv în ce privește pedeapsa capitală aplicată teroriștilor.

Rezoluția de mai sus apreciază că educația, accesul la condiții de viață decente și respectarea demnității umane sunt cele mai bune instrumente pentru reducerea sprijinului de care beneficiază astăzi terorismul în multe țări.

Rezoluția 1550/2002 la fel ca precedenta (1271) recomandă statelor membre ale UE să își intensifice de urgență cooperarea judicioasă în lupta împotriva terorismului.

Antony Lake coordonator, pentru contraterorism din SUA, avertizează asupra a câtorva teribile pericole care pot amenința America în anii următori: folosirea de către teroriști a armelor de nimicire în masă, a mijloacelor neconvenționale, a crimei cibernetice, a războaielor civile, secesioniste etc. Contracurarea acestor pericole deosebite o constituie realizarea dimensiunii internaționale de securitate²¹.

„Omenirea se află la răscruce în ce privește viitorul său, ori cooperăm în lupta împotriva terorismului, ori viitorul va fi sumbru, iar această amenințare se va menține de-a lungul întregului secol XXI și poate după²²”.

BIBLIOGRAFIA:

¹ Ion Bodunescu, *Terorismul fenomen global*, Editura Odeon, București, 1997.

² *The New York Times* (S.U.A.) noiembrie, 2001.

³ *Le Monde Diplomatique* (Franța) - decembrie 2001.

⁴ Idem.

⁵ *The Economist* (Ziua), 23 aprilie 2003.

Gh. Arădăvoaice și colectiv, *Terorism, antiterorism, contraterorism*, Editura Antet, București, 1997, p. 14.

⁷ Colectiv, *Terorismul înainte și după Ben Laden*, Editura Meridiană, București, 2001.

⁸ *Chicago Tribune* (SUA) oct. 2001 (Samuel Huntington).

⁹ *Le Monde Diplomatique* - ian. 2002.

¹⁰ Idem.

¹¹ Idem 9.

¹² SINGER PETER din John, *New thinking on transatlantic security: terrorism, NATO, and beyond*, Welpolitik, ian.2003.

¹³ *Inter național Harold Tribune* - oct. 2001.

¹⁴ *El Pais* (Spania) - 4 oct. - 2001.

¹⁵ *Los Angeles Times* (S.U.A.) - 01 oct. 2001

¹⁶ *Le Nouvel Observateur* (Franța) - 26 sept. 2001.

¹⁷ Colectiv, *Terorismul înainte și după Ben Laden*, Editura Media, București, 2003.

¹⁸ *El Pais* - februarie, 2002.

¹⁹ Pct. 2, Rezoluția 1271 (2002) a APCE.

²⁰ Idem pct. 9.

²¹ *Forumul European pentru securitate* - Bruxelles, martie 2002.

²² *Argumenti Farkti* - martie 2002.

DISCURSURI DE RECEPȚIE

LOGISTICA MILITARĂ ÎN CONTEXTUL LOGISTICII GLOBALE ȘI A TIPOLOGIEI VIITOARELOR CONFLICTE MILITARE

*MILITARY LOGISTIC INTO THE GLOBAL LOGISTIC AND THE
FUTURE MILITARY CONFLICT'S TIPOLOGY CONTEXT*

– *Colonel prof. univ. dr. Mircea UDRESCU* –

În ultimii 10 – 15 ani, managementul, eficiența și logistica apreciem că sunt cele trei noțiuni cu cea mai largă utilizare în mass-media, dar și în vorbirea curentă, și cărora le sunt dedicate diferite activități științifice, unele de înalt prestigiu.

Prin frecvența cu care se face apel la ele, aceste trei noțiuni au devenit, în fapt, adevărate simboluri în aprecierea dezvoltării contemporane generale și particulare. În fond, la nivelul oricărei activități umane, **managementul** – înțeles ca mijloc esențial de utilizare a resursei umane, **logistica** – văzută ca ansamblu de integrare superioară a fluxurilor energetice de stabilizare și reglare a proceselor sociale, iar **eficiența** – acceptată ca măsură și speranță de gestionare a costurilor, constituie trinomul după care orice lucru poate fi apreciat dacă este sau nu este bine făcut.

Cu toate că între cele trei noțiuni există evidente raporturi de inter-

condiționare, managementul și eficiența s-au bucurat de o mai mare atenție teoretică și practică, în timp ce logistica încearcă să-și găsească locul cuvenit în lumea științifică de puțină vreme. De aceea, în continuare, vom exprima câteva opinii despre *logistica militară* în strânsă corelație cu evoluțiile evidente din cadrul *logisticii globale* și cu presiunile ce se fac asupra acestora de către conflictele militare previzibile, acum la început de nou mileniu.

La simpla lecturare a presei cotidiene, întâlnim din ce în ce mai des expresii de genul: logistica didactică, logistica unei consfătuiri, a unei ședințe, a unei adunări; logistica unei autostrăzi; logistica forțelor de ordine; logistica infractorilor; logistică de partid; strategie logistică; plan logistic; efort logistic; logistică globală; logistică națională; logistica de grup; logistica spitalului; logistica militară etc. De la început suntem obligați și acceptăm un lucru împlinit:

DISCURSURI DE RECEPȚIE

logistica este o noțiune, cu o largă întrebuințare, ce sugerează ceva comun tuturor activităților sociale. De aceea, cel puțin curiozitatea ne îndeamnă să ne întrebăm cum a apărut logistica, să vedem cum a evoluat și, mai ales, să înțelegem încotro se îndreaptă.

Dicționarele de bază ale limbii române, spre exemplu *Dicționarul explicativ al limbii române*, *Dicționarul de neologisme* sau *Micul dicționar enciclopedic*, sugerează că *logistica* este un substantiv feminin, având ca origine cuvântul *logistique* din limba franceză, exprimând "arta calculului sau logica simbolică" sau constituind "*ramură a logicii care cercetează și are ca obiect aplicarea metodelor matematice în domeniul logicii formale în electronică, cibernetică, lingvistică etc*". Există însă și numeroase materiale care consideră *logistica* drept o noțiune ce s-a dezvoltat de la cuvântul grecesc *logistikos*, care definește pe cineva priceput în a face calcule.

Din dicționarul *Nouveau petit Larousse* rezultă că *logistica* are două înțelesuri: în primul rând, de logică matematică, parte a logicii moderne cum ar fi acțiunea combinatorie și, în al doilea rând, de parte a artei militare care se ocupă cu transportul și revitalizarea armatelor.

Dr. ec. Mihai Korke, în articolul *Timpul – factor de optimizare a activităților agenților economici*, apărut în revista *Sisteme logistice* nr.2, 1991, consideră că *logistica*: "În a doua jumătate a secolului XX își face intrarea în viața civilă pentru rezolvarea problemelor aprovizionării piețelor din SUA aflate la mari distanțe față de nord-estul industrializat".

Cu două – trei decenii în urmă, însă, economiștii români utilizau frecvent termenul *logistica*, prin care, așa cum

reiese din *Dicționarul de marketing*, Editura Junimea, Iași, 1979, se înțelegea "... un complex de activități, cuprinzând manipularea, transportul, sortarea, depozitarea produselor, formarea sortimentului comercial, prepararea și executarea comenzilor, având drept scop deplasarea fizică a produsului de la producător la utilizatorul final cu cele mai reduse costuri ocazionate de procesul distribuției".

Pornindu-se de la conținutul esențial al logisticii în domeniul marketing-ului, de asigurare a deplasării fizice a produsului de la producător la utilizatorul final, cu cele mai reduse costuri ocazionate de procesul distribuției, unii cercetători folosesc tot mai des conceptul de *logistică industrială*, care desemnează dimensionarea optimă a fluxurilor de materiale și a operațiilor legate de acestea. Se are în vedere atât optimul decizional, de comandă, cât și cel de instrumentare fizică – de depozitare, sortare, manipulare, transport etc. Această abordare a logisticii face să se schimbe concepția prin care operațiunile legate de *logistica de marketing* – depozitare, sortare, manipulare, transport etc. nu ar contribui la sporirea valorii produsului, cu una nouă, care argumentează faptul că valoarea unui produs este strâns legată de apariția acestuia în momentul și la locul cerute de consumatori. Acesta este de fapt filozofia de producție și de satisfacere a clienților, exprimată de formula "*Gest in time*". Lipsa acestei sincronizări este evident că face să scadă valoarea de întrebuințare a produsului respectiv, cu implicații majore asupra costurilor generale.

Ca atare, *logistica* este tot mai mult percepută ca o știință a viitorului, care va avea drept obiect de studiu dimensionarea și corelarea optimă a fluxurilor de informații și de bunuri, pentru a asigura adaptarea continuă a întreprinderii la

DISCURSURI DE RECEPȚIE

condițiile cadru ale economiei de piață. *Logistica* vizează din ce în ce mai mult aspectele decizionale, devenind o componentă a conducerii întreprinderii. Determinarea științifică a momentului în care un produs trebuie să se găsească în fiecare punct al lanțului productiv și de desfacere, se apreciază că fundamentează imaginea logisticii moderne.

Iată de ce, Rodica Chirița în articolul *Logistica – factor de stimulare a întreprinderii*, prognozează că perioada care urmează va „...marca ascensiunea pe scară largă a <<logisticii>> fiind considerată de specialiști o condiție esențială a competitivității în relațiile economice actuale... un instrument de natură managerială, o tehnologie de sinteză, coordonând sarcinile aprovizionării, fabricației, desfacerii, gestiunii industriale, prestației post – vânzare. Regula de bază a logisticii impune principiul după care suma optimurilor locale nu este egală cu optimul global. Din acest punct de vedere, logisticianul apare ca un om-orchestră sau ca un șef de stat major...”.

John Gattora, considerat autoritate mondială în *logistică*, coordonatorul lucrării „*Managementul logisticii și distribuției*”, apărută la noi, la Editura Teora, în 1999, făcea următoarea afirmație: „Până nu de mult, mulți făceau greșeala de a asocia *logistica* cu distribuția produselor finite - adică cu ultima etapă a producției. Acest punct de vedere a ignorat rolul logisticii în gestionarea fluxurilor interne de materii prime, subansamble, brevete piese și ambalaje... Acest flux fizic este însoțit de un flux de informații în ambele sensuri care reprezintă cadrul de operare al funcției logistice”, iar „*Managerul logistician este singura persoană din firmă însărcinată cu gestionarea tuturor fluxurilor de informații și materiale, pornind de la conceperea*

produsului și până la consumul lui, ținând cont de interacțiunile acestor fluxuri. Această poziție îi dă posibilitatea managerului departamentului logistic să estimeze capacitatea firmei de a răspunde așteptărilor”.

În acest moment, multe din ideile arătate până acum, sunt deja realitate. În timp ce unele întreprinderi au în organigramă funcții sau compartimente de *logistică*, toate care se bucură de succes consideră *logistica* tot mai mult o funcție managerială, care răspunde de sincronizarea produs, loc, timp, având drept finalitate optimizarea de ansamblu a activităților pentru menținerea firmei în mediul concurențial.

Dar viziunea despre *logistică* nu s-a oprit aici. Astfel, răspunzând la întrebarea „*Ce este logistica?*”, profesorul universitar dr. Bernard Helmut Kortshac, de la Universitatea Economică din Viena, aprecia că *logistica* „...realizează o descriere complexă a interacțiunii bazate pe diviziunea și specializarea muncii între elemente, funcții, compartimente și întreprinderi, între național și internațional, în condițiile transformării pieței vânzătorului într-o piață a cumpărătorului”. În continuarea răspunsului său, distinsul profesor a adus argumentări în direcția înțelegerii *logisticii* ca știință și instrument de optimizare a eforturilor în cele mai diverse domenii: în transporturi, în funcționarea spitalelor, în îndepărtarea deșeurilor rezultate din orice activitate, în cucerirea spațiului cosmic, în negocierea afacerilor, întinzându-se de la *logistica* întreprinderii la *logistica* națională, de la *logistica* europeană la cea mondială.

Mai mult decât atât, cunoscutul sociolog român, Ilie Bădescu, în comunicarea *Logistica instituțională și structura câmpului politic*, lucrare prezentată la Asociația sociologilor din

DISCURSURI DE RECEPȚIE

România în cadrul simpozionului "România peste 50 de ani", Sinaia, 1992, aprecia că știința, în general, trebuie să acumuleze acele tipuri de capacități prin care poate controla spațiul și timpul, dar tocmai crearea și acumularea acestor capacități "*reprezintă principala preocupare a <<logisticii>>, în domeniul fiecărei științe*". Controlul prin știință asupra întinderii și asupra timpului era de neimaginat în cadrul științelor tradiționale. El a devenit posibil grație sintezei dintre *logistică, instituții și computer*.

Pentru Ilie Bădescu "*Termenii englezi CIM – Computer Integrated Manufacturing și CIL – Computer Integrated Logistics reprezintă faza computerizării operațiilor logistice... În acest moment știința capătă puteri egale cu ale religiei și filozofiei, în sensul că poate controla, ba chiar interveni în succesiunea secvențelor temporale, transformând secvențele temporale succesive în secvențe sincronizate și deci simultane ori chiar reversibile. Prin unirea logisticii computerizate cu instituția a rezultat managementul logistic sau logistica instituțională. Cu această unificare, în societate, apare o putere nouă, diferită de cea politică, și aceasta este puterea managerilor*". În esență, Ilie Bădescu consideră că: "*Din punct de vedere logistic, astăzi se trece de la instituția mică la instituția megalitică, pe care nici statele naționale foarte puternice n-o mai pot controla*".

În general, *logistica* a evoluat, și din momentul în care a încorporat știința, răpunzând de funcționarea eficientă a oricărui sistem social, *logistica globală* a devenit instrument politic. Ea se propagă și se întinde la fel ca o religie, dar indubitabil este în slujba unei instituții politice.

Logistica globală sugerează și constrânge grupurile sociale să desfășoare toate activitățile eficient și armonios. Cine

nu se supune acestor comandamente este eliminat din competiție.

De fapt *logistica globală* își are sorgintea în literatura consacrată firmelor multinaționale, care-și justificau existența prin mondializarea cererii, pentru ca, în scurt timp, *globalizarea* să treacă de la acest sens restrâns ajungând să se identifice astăzi cu o nouă fază a economiei mondiale, "*economia globalizată*" un fel de "pat al lui Procust" pentru firme și economii naționale.

Printr-o logistică adecvată, globalizarea financiară este o stare de fapt recunoscută. Se poate oare vorbi în același mod despre esența producției și a schimburilor? Trebuie să acceptăm că, în urmă cu trei – patru decenii, economia era internațională pentru că ea exprima interacțiunea unor procese care se desfășurau mai ales la nivelul statelor-națiuni. Acum și pentru perioada următoare, suntem martorii unui proces de *globalizare* a economiei, în care economiile naționale sunt dezarticulate și rearticulate în baza unor constrângeri *locistice* funcționale, care operează direct la nivel internațional. Pe linie de consecință, unele guverne își pierd parte din prerogativele de influențare a evoluțiilor economice naționale. Pe de altă parte, teritoriile supuse modelului economiei globalizate devin din ce în ce mai interdependente, încât manifestă evoluții sincrone, cu nuanțe de omogenizare.

După aprecierile lui Henry Kissinger, lumea globalizată deja se confruntă cu două tendințe contradictorii: piața globalizată deschide perspectiva unei bogății nemaîntâlnite; în același timp, tot ea creează noi vulnerabilități pe scena politică, date nu de diferențele dintre săraci și bogați, cât de cele care împart lumea între cei cuprinși în sistemele integrate ale Internetului și cei rămași pe dinafară.

DISCURSURI DE RECEPȚIE

Desigur, lumea socială reflectă acest sistem de dublă dependență: elitele globalizate sunt tot mai mult atrase de noile valori economice pe care le împărtășesc, în timp ce mari mase ale populației sunt înclinate spre naționalism, etnocentrism și spre adevărate "mișcări de eliberare" de sub ceea ce se percepe a fi izvorul sărăciei dictat de hegemonia globalizării. Într-un astfel de mediu, rezistența la procesele globalizării este previzibil să evolueze radicalism ideologic, mai ales în țările în care elita conducătoare politică este redusă numeric, iar globalizarea este tot mai mult percepută ca sursă de sărăcie, de transfer nemeritat de avuție națională către anumiți poli hegemonici.

Într-o lume globalizantă, în care sistemele logistice globale devin tot mai evidente, se naște o întrebare firească: este mai sigură securitatea națională și internațională, acum, în deceniul al doilea de la sfârșitul războiului rece? Noi înclinăm să credem că răspunsul este negativ.

Desigur *logistica globală* catalizează procesele *economiei globalizate* în baza unor scopuri economice globale. Dar, dincolo de tendințele benefice, *globalizarea economică* este însoțită de: globalizarea fenomenelor cronice locale și regionale; mondializarea marii criminalități organizate responsabil de traficul de droguri, stupefiante, armamente etc.; radicalizarea fanatismelor de sorginte etnică sau confesională, îndeosebi a terorismului etc.

În acest cadru fluid și imprevizibil, România este chemată să-și joace șansa istorică între limitele date de două experiențe de securitate: cea poloneză și cea iugoslavă. Până în prezent, politica militară românească, cu dureroase ajustări în plan național, s-a încadrat în oportunitățile oferite, drapelul tricolor românesc găsindu-se acolo unde s-au apărat principiile de bază ale conviețuirii sociale și internaționale.

La nivel internațional, *logistica globală* este motorul tuturor acțiunilor de mondializare. Dar acest proces poate fi benefic sau malefic. Poate să fie benefic în măsura în care permite țărilor considerate mărginașe să se integreze în procesul dezvoltării, să participe în mod echitabil la redistribuirea bogățiilor, să-și dezvolte o viață democratică proprie.

Desigur, în aceste momente, globalizarea nu se poate caracteriza prin aplicarea acestor comandamente. La fel ca orice sămânță de mare putere germinativă, *logistica globală internațională*, respectiv, mondializarea, are nevoie de un ogor bine pregătit din punct de vedere politic, social, și nu în ultimul rând – economic, transformările fiind condiționate de o autentică voință națională. Pe acest ogor se cultivă *logistica ecologică, politică, urbanistică, didactică, militară și de altă natură*.

Dacă aceasta a fost evoluția *logisticii*, în general, ca aspect al optimizării oricărei acțiuni sociale, în plan militar, *logistica* s-a manifestat cu evidente particularități.

Sorginta cuvântului "*logistică*" pentru domeniul militar nu este determinată riguros. Unii autori consideră că *logistica* militară provine de la cuvântul grecesc "*logistikos*", prin extrapolarea conținutului său din antichitate, măiestria de a socoti sau priceperea de a face calcule, măiestria în a asigura cu cele necesare armatele, în timp ce alții cred că *logistica* militară provine de la cuvântul "*logista*" care desemnează titlatura avută de unii funcționari din armatele romane și bizantine care răspundeau de administrarea financiară și aprovizionarea taberelor și corpurilor de trupă.

La rândul său, sociologul Ilie Bădescu poziționează pătrunderea *logisticii* în domeniul militar, în timpul domniei împăratului bizantin Leontos al VI-lea (886-911), desemnând totalitatea măsurilor

DISCURSURI DE RECEPȚIE

organizatorice și de aprovizionare capabile să conducă o armată la victorie.

Însă, se pare că prima întrebuințare a termenului *logistica*, într-o lucrare încheată de teorie militară, aparține generalului Henry, baron de Jominy, care, în *Precizări ale artei războiului*, apărută la Paris, în 1938, arăta că "analizând arta războiului eu consider că ea se compune din cinci ramuri pur militare: strategia, tactica mare, logistica, arta geniului și tactica de detaliu (tactica mică)". Prin *logistică*, Jominy înțelegea: "arta practică de a deplasa armatele, aspectul material al marșurilor și formațiunilor, instalarea taberelor nefortificate și a cantonamentelor, într-un cuvânt, executarea combinațiilor strategiei și tacticii".

Neîndoielnic, aceste sistematizări teoretice au generat vii discuții. Chiar Jominy a fost obligat să precizeze că: "Au avut loc mai multe controverse inutile pentru a determina într-o manieră absolută, linia de demarcație care separă aceste ramuri ale științei; eu am spus că strategia este arta de a face războiul pe hartă, arta de a cuprinde întreg teatrul de război; tactica este arta de a lupta în terenul unde ar avea loc ciocnirea, de a plasa forțele în funcție de localități și de a le pune în acțiune în diferite puncte ale câmpului de bătălie... în sfârșit, logistica nu este în fond decât știința de a pregăti sau de a asigura aplicarea celorlalte două".

Deși lucrările lui Jominy au avut o mare înrăurire asupra multor militari contemporani, termenul *logistica* nu a fost dezvoltat de aceștia și nici nu și-a găsit o transpunere organizațională adecvată, în practică.

De-abia, în jurul anului 1980, Alfred T. Mahan (1840 – 1914) a introdus termenul *logistică* în domeniul marinei S.U.A. Adept al politicii expansioniste a SUA, Alfred T. Mahan a pledat pentru crearea de baze maritime, convenabil situate, care să permită atât la pace, cât și la război, exercitarea

controlului asupra principalelor rute maritime, considerate verigi esențiale dintr-un lanț logistic ce cuprindea, în amonte, industria de producție și acordarea întregii economii la necesitățile curente de acțiuni militare.

Inspirat de sistematizările teoretice ale lui Alfred T. Mahan, tot un marinar, George Cyrus Thorpe, în lucrarea *Logistica pură*, publicată în 1917, afirma că războiul este rezultatul a trei domenii distincte: strategia, tactica și logistica. Pentru Thorpe, funcția logistică se exprimă prin capacitatea "de a asigura toate mijloacele umane și materiale pentru conducerea războiului". Gândită pentru sistemul forțelor maritime *logistica*, în concepția lui G.C.Thorpe, trebuie să cuprindă pe lângă laturile sale relativ acceptate – aprovizionarea, transporturile, construcțiile și asigurarea sanitară, și domeniile finanțelor, ale construcțiilor de nave, fabricarea munițiilor etc., împreună cu toate aspectele economice care trebuiau să sprijine pregătirea și ducerea acțiunilor militare de către marina S.U.A.

Până la al doilea război mondial, în Anglia, *logistica* era suplinită de cuvântul administrație, cu o largă cuprindere, incluzând toate activitățile militare care nu erau direct legate de strategie și de tactică, în timp ce în S.U.A., dicționarele de bază explicau administrația prin *logistică*, căreia i se mai atribuia și sensul nespecific de management.

În timpul marii conflagrații mondiale, termenul *logistica* a început să fie folosit pe scară largă, având sensuri insuficient conturate, dar sugerând toate activitățile conducerii militare cu excepția ducerii propriu-zise a luptei.

Întrebuințarea fără discernământ a acestei noțiuni a determinat serviciile din cele trei categorii de forțe ale armatei SUA, în 1948, să încerce o viziune unitară asupra *logisticii* care exprima, în esență, activitățile

Sectia Știința Militară

DISCURSURI DE RECEPȚIE

militare referitoare la aprovizionarea și administrarea materialelor, satisfacerea necesităților personalului și realizarea dotărilor de război.

Desigur, țara în care noțiunea *logistică* a cunoscut o largă răspândire în domeniul militar, dar și dincolo de acesta, uneori cu sensuri insuficient conturate a fost SUA. Aceasta a reușit nu numai să definească acest concept, dar a și creat un sistem logistic pragmatic, funcțional, de la care s-au inspirat și majoritatea țărilor care au armatele integrate în NATO, vizând patru componente majore: administrația (managementul), aprovizionarea, transporturile și serviciile suport. Ca atare, în *Operațiuni – Manual de teren, 100–5*, Cartierul General, Departamentul Trupelor de Uscat, 1993, se arată că "*logistica*" este procesul de planificare a întrebunișării forțelor în vederea operațiilor militare. Aceasta presupune: proiectarea, dezvoltarea, achiziționarea, depozitarea, deplasarea, echiparea, distribuția și evacuarea stocurilor, serviciilor de teren, personalului, instalațiilor, serviciilor de întreținere a sănătății. Este o funcție dificilă și care are influență asupra tuturor activităților de înarmare, pregătire, încadrare, deplasare și întreținere a soldatului și echipamentului său. Logistica nu poate câștiga un război, dar absența sau starea sa necorespunzătoare pot duce la înfrângere.

Această definiție, uneori cu imprecizii, a fost preluată în conținutul multor documente oficiale care au circulat în Ministerul Apărării Naționale, cu implicații în domeniul sistematizării, mai ales pentru procesele de învățământ.

Noi considerăm această definiție a fi mult prea cuprinzătoare și nu poate să concretizeze responsabilitățile dintre scopuri și structuri logistice pe niveluri ierarhice. Astfel, *logistica* ar presupune, printre altele, proiectarea, dezvoltarea și achiziționarea

serviciilor de teren și instalațiilor, care sunt atribuții ale organelor supreme ale statului.

De aceea, sugerăm o definiție mai scurtă a *logistica militară*, care poate fi înțeleasă drept știința și arta prin care structuri adecvate asigură trupele cu tot ceea ce le este necesar pentru instruire și ducerea acțiunilor militare.

Din această definiție rezultă faptul că *logistica militară* reprezintă un ansamblu coerent de principii, reguli și activități având menirea să asigure multilateral trupele. De asemenea, definiția aceasta sugerează ideea că *logistica militară* aparține trupelor.

Desigur, ea nu exclude activități similare complementare ce aparțin altor organe ale statului, *logistica militară* face deci legătura între activitățile fundamentale ale statului, în domeniul producției, înzestrării și deservirii, și rezolvă din interior întregul spectru de necesități ale militarilor, unităților și marilor unități.

Aceste considerente ne îndreptătesc să susținem acele opinii care apreciază a fi corectă sintagma *logistica operațiunilor (acțiunilor)*. Deci, *logistica* este a batalionului, a brigăzii, a grupării de forțe etc., în multiple forme de luptă, și sunt ambigui formulările de tipul: *logistica apărării*, *logistica în lupta ofensivă* etc., deoarece nu se concretizează eșalonul implicat în acțiune, creându-se eronat imaginea că *logistica militară* nu este legată de o structură militară dată, ori este evident faptul că, într-o anumită formă de luptă, *logistica* unei brigăzi este foarte diferită de *logistica* unui batalion.

Deoarece noi dorim să exprimăm câteva gânduri despre *logistica militară* românească în corelație cu *logistica* globală și cu tipologia viitoarelor conflicte militare, despre această ultimă parte a demersului nostru vom face acele referiri care au contingență cu *logistica*.

DISCURSURI DE RECEPȚIE

În mod firesc, corelația dintre *logistica globală* și *logistica militară românească* exprimă raporturile calitative dintre întreg și parte din perspectiva conflictelor militare viitoare la care România poate să participe. *Logistica globală* impune preponderent raporturi de calitate, care forțează *logistica militară* să se găsească într-un continuu proces de înnoire atât în planul dotărilor, cât și în ceea ce privește desfășurarea multiplelor acțiuni de susținere, sprijin și suport logistic. În acest context, a devenit lesne de înțeles pentru mulți oameni că dotarea și înzestrarea armatei, care dorește să facă parte din NATO, nu se mai poate sprijini pe armamentul și tehnica intrate în dotare cu două decenii în urmă. În fond, siguranța militară de coaliție presupune acțiuni militare în comun, care trebuie să se desfășoare pe bază de armament comun și pe o susținere logistică gândită în comun.

Din această perspectivă, credem că dimensionarea forței pentru anii următori trebuie să aibă, în primul rând, fundamente logistice, pornind de la ideea că orice subunitate, orice unitate și orice mare unitate trebuie să se clădească pe un fundament logistic practic. De fapt, un pluton de infanterie, un autovehicul, un sistem de armament, un avion etc. devine operațional printr-un suport logistic adecvat, gândit pe toată adâncimea eșaloanelor acționale, de nivel tactic, operativ și strategic. Experiența românească are suficiente exemple care arată că s-au cumpărat armamente, s-au creat structuri militare, dar nu s-au rezolvat problemele aprovizionării cu muniții, cu mijloace de transport adecvate, ignorându-se costisitoarele operații de mentenanță etc., toate acestea având dramatice consecințe în plan social și în plan operațional.

Trăsătura principală a conflictelor militare viitoare o constituie demasificarea. Acest proces presupune două laturi complementare: pe de o parte, se reduc

forțele, se reduc proporțiile armamentelor, se reduc costurile generate de întreținere; pe de altă parte, se creează structuri acționale mai mici, manevriere, cu putere mare de lovire, fiind tot mai vizibil transferul de la armele letale tradiționale, la controlul informației, al mediilor materiale și energetice, vizibile și invizibile.

Pe câmpul de luptă al viitorului, operațiile vor fi caracterizate de forțe limitate, reduse structural, și de spații nelimitate. În acest spațiu nu se va urmări neapărat ocuparea de poziții prin blocarea de forțe, ci epuizarea permanentă a adversarului pe întreaga adâncime a acestuia, prin manevre adecvate.

Datorită noilor tehnologii, timpul și informațiile vor avea un rol determinant în declanșarea și ducerea unor acțiuni militare viitoare. Se apreciază că cine va câștiga lupta cu timpul și va lua un avans controlat în ceea ce privește informațiile, acela va avea de partea sa victoria. Din această perspectivă se consideră că superputerile sunt în măsură să declanșeze confruntări disimulate, ce vor putea fi deslușite cu greutate de adversar. Informațional, prin încurajarea unui stat să se încadreze pe căi greșite din punct de vedere politic și economic, este ușor ca populația să devină tot mai nemulțumită și să-și ia pe proprii săi guvernanți a fi drept vinovați.

Larga întrebuintare a calculatoarelor în rândul structurilor militare, în domeniul conducerii focului, dar și în exercitarea comenzii, a condus la apariția unor noi metode de luptă împotriva inamicului, ale căror rezultate – după unii specialiști militari – sunt comparabile cu efectul armelor de nimicire în masă.

Conflictele militare recente au scos în evidență noi concepții în pregătirea și ducerea acțiunilor militare, caracterizate prin complexitate, mobilitate, dinamism, folosirea unor tehnologii înalte, folosirea unei componente umane extrem de

Secția Știință Militară

DISCURSURI DE RECEPȚIE

profesionalizate etc., iar spațiul de desfășurare a luptei armate finale să devină tot mai integrat, cuprinzând, concomitent, dimensiunea sa terestră, aeriană, maritimă și cosmică, și complet cibernetizat, prin extinderea componenței sale electromagnetice. Dotarea și înzestrarea forțelor luptătoare cu armamente și alte mijloace tehnice de înaltă performanță au drept consecință faptul că acțiunile de luptă devin precise și eficiente, sunt pregătite și coordonate în cele mai mici detalii, sunt rapide, înregistrând pierderi mici și efecte majore.

Capacitatea de lovire și de manevră, asigurarea aeromobilității, sporirea rolului componentei aeriene în sprijinul structurilor de forțe profesionalizate vor crea mari posibilități de lovire simultană și, după caz, succesivă a adversarului, capacitatea de manevră fiind sporită de dotarea cu tehnică, mijloace de luptă moderne, ridicarea nivelului de pregătire și antrenare și de realizarea unor structuri tactice suplă.

Ca urmare a perfecționării teoriei militare, creșterii performanțelor mijloacelor și tehnicii de luptă, diversificării structurilor militare, acțiunile militare în câmpul de luptă al viitorului vor căpăta noi caracteristici, vizând următoarele aspecte: diversificarea procedeeleor de acțiune, toate urmărind: un efect hotărâtor în planul surprinderii și înfrângerea urgentă a rezistenței adversarului, preponderența conducerii, prin elementele sale informaționale și decizionale, prin coordonarea permanentă a tuturor categoriilor de forțe și a tuturor tipurilor de acțiuni; amplificarea coordonată a loviturilor asupra adversarului, astfel încât acestea să fie permanent șocante și decisive.

Armamentul din dotarea structurilor militare se apreciază că este și va continua

să fie din ce în ce mai modernizat, cu caracteristici tehnice de selectare a țintelor și de distrugere sigură a acestora. În acest fel, raportul calitativ crește în importanță, prin angajarea, în luptă, a unor structuri profesionalizate, dotate cu armament perfecționat și susținute în luptă de baze logistice moderne, capabile să realizeze pe câmpul de luptă principiile economice rezultate din strategia de producție și de desfacere cunoscută sub expresia „*Just in time*”.

În estimările care se fac, câmpul de luptă al viitorului nu va oferi imaginea unor frânturi precise și clar delimitate, între forțele angajate în acțiuni militare. Ele vor fi amestecate, cu implicații majore asupra comenzii și logisticii. Se pare că schema veche de ducere a războiului: atac – apărare – contraatac, în care se știa în orice moment cine atacă și cine apără, va fi înlocuită de o alta: atac – eschivă (evitare) – atac.

Tipologia viitoarelor confruntări militare este dată tocmai de mutațiile calitative care apar în dotarea, înzestrarea, stabilirea obiectivelor, pregătirea și ducerea acțiunilor militare, noi încercând să surprindem caracteristicile unui câmp de luptă pe care nu sunt angajați direct mari actori ai lumii contemporane, ci țări cu interese limitate, între care, desigur, se poate găsi și țara noastră.

Cele arătate anterior, mă fac să susțin ideea că Armata României și logistica sa trebuie să facă față la două genuri de presiune: pe de o parte – *logistica – globală*, ca efect al mondializării, standardizează toate domeniile de activitate, în care un loc aparte îi revine celui de natură militară și, pe de altă parte – tipologia conflictelor militare actuale și viitoare obligă componența militară a statului român să regândească dotarea și înzestrarea armatei, concepțiile de ducere a

Secția Știință Militară

DISCURSURI DE RECEPȚIE

acțiunilor militare și sistemul de susținere logistică a forțelor.

Din aceste considerente, vă rog să-mi îngăduiți să susțin următoarele opinii:

- *Logistica globală*, de nivel teritorial, national, mai ales international, ca însoțitoare a mondializării, va amplifica procesul integrării multilaterale, având drept rezultat eliminarea din zona concurențială a întreprinderilor neperformante economic.

Totodată, în plan teoretic, *logistica* este pe cale să devină un instrument științific global, la îndemâna structurilor sociale, cu ajutorul căruia se urmărește armonizarea și fluența informațiilor, materialelor, proceselor etc. în scopul desfășurării tuturor activităților cu costuri cât mai mici și cu efecte cât mai mari. Ca atare, nu trebuie să mai mire faptul că apar cât mai multe institute de cercetări și proiectări logistice, se desfășoară tot mai multe simpozioane de logistică, se studiază, în învățământul superior, tot mai multe discipline logistice, se impun, în activitatea practică, tot mai multe organe și compartimente de logistică.

- Viitorul nu prea îndepărtat este pe cale să impună *logistica militară* drept o ramură de sinteză a științelor militare, constituită din legi, norme și principii specifice și având drept obiect de cercetare studiul asigurării multilaterale a trupelor cu ceea ce le este necesar pentru instrucție, trai și luptă.

Acest domeniu științific va avea caracter interdisciplinar, el operând cu cunoștințe matematice, economico-financiare, manageriale, medicale, psihologice, juridice, culturale etc. În măsura în care ea va exprima principiile și normele practice de asigurare a unităților și marilor unități cu materiale, cu tehnică și cu subsisteme de asistență, *logistica militară* va putea fi percepută drept componentă a artei militare, alături de tactică și de strategie.

- Logistica militară românească este bine, să se concretizeze cât mai repede pe de o parte – în plan ideatic – într-o concepție clară, bine definită, iar pe de altă parte – în plan acțional – într-un sistem coerent de organe, structuri, relații și reguli prin care oamenii și tehnica să fie cât mai bine asigurate cu ceea ce le este necesar. În principiu, sistemele logistice, prin compartimente de planificare, prevăd nevoile de armament, muniții și alte feluri de materiale. Prin sistemul de relații se realizează punerea lor la dispoziția forțelor angajate într-o acțiune, iar prin sistemul repartițiilor și al activităților specifice se asigură transferul bunurilor de la producător până la consumatorul militar. Deoarece, în prezent, cerințele *logisticii* se realizează prin activitatea dispersată a numeroase organe – unele numite de concepție, altele de execuție, acestea din urmă găsindu-se într-o neînțeleasă acțiune concurențială, se simte nevoia unei viziuni integratoare a *logisticii*, pentru a se realiza un optim logistic, pornindu-se de la ideea verificată în practică după care suma optimurilor activităților logistice nu este egală cu optimul sistemului logistic.

Concomitent cu realizarea unor structuri logistice operaționale, este necesar să se găsească forme adecvate de pregătire a cadrelor de logistică.

Acestea trebuie să posede, ca fond cultural comun, temeinice cunoștințe economico – financiare, juridice, de marketing și management, vizând aprovizionarea, depozitarea, conservarea, evidența, distribuția și deplasarea spațială a bunurilor, la care trebuie să se adauge cunoștințe specifice militare despre profilul și nivelul ierarhic al unităților și marilor unități. Ignorarea diferențelor specifice în abordarea specializărilor, renunțarea din

DISCURSURI DE RECEPȚIE

comoditate intelectuală, la proiectarea pe specialități a traiectoriei în evoluția carierei militare și considerarea că oricine poate deveni un ofițer de logistică, mai ales în posturile de conducere, este o opțiune managerială ce pe termen mediu, se va dovedi o serioasă eroare.

- În mod evident, forțele armate au o existență de pace și una specifică acțiunilor militare. Perioadele de confruntări militare sunt infinit mult mai mici decât cele specifice instrucției de pace. Pornind de la cerințele generale ale logisticii, considerăm util ca logistica militară românească să cuprindă două mari componente de bază: logistica de pace și, respectiv, logistica pentru situații de criză și de război. În mod evident, este de conceput ca logistica de pace să fie guvernată de norme care să conducă preponderent spre eficiență, în timp ce logistica de război să fie guvernată de norme care să conducă preponderent spre eficacitate.

Pentru situațiile de pace și, chiar, pentru cele de criză considerăm rațional să se conceapă și realizeze circa 15–20 baze logistice de instrucție, de mare capacitate, capabile să asigure instruirea și locația pentru circa 1–2 mari unități de tip brigadă. Dispuse în afara marilor aglomerații urbane, dar dispunând de: spații de cazare pentru cadre și pentru ceilalți militari; terenuri de instrucție; locuri de dispunere a tehnicii; ateliere de reparație; dependințe de pregătire fizică, de pregătire și servire a mesei, de supraveghere medicală, de recreere etc. În aceste baze comandanții de unități și mari unități se pot ocupa exclusiv de procesul de instrucție, iar personalul bazei poate răspunde exclusiv de confortul logistic. Într-o asemenea viziune se va realiza o concentrare a forțelor și mijloacelor militare, cu evidente posibilități de gândire a activităților de instruire și de

logistică prin prisma cerințelor de eficiență, renunțându-se la cele câteva sute de locații militare care consumă enorme fonduri financiare numai cu lucrările de întreținere, în timp ce confortul militarilor se depreciază vizibil.

Pentru situațiile de război, la fel cum se constituie și se ansamblează forțele, tot așa se constituie și sistemul logistic, prin module acționale și de nivel ierarhic.

- Pornind de la un ansamblu încheșat de cunoștințe, la un ansamblu de deprinderi comportamentale și până la conștientizarea sistemelor logistice operaționale, este posibil ca *logistica militară* să se materializeze în conștiința militarilor, într-un nou mod de gândire, denumit modul *logistic de gândire*. Un asemenea mod de gândire concepe unitatea militară ca un sistem în care se procesează informații, materiale, dotări tehnice etc. și în care intrările trebuie astfel gestionate încât, rezultatele generale să fie optime. În acest mod se depășește viziunea îngustă de compartiment, fiecare micro sau macrostructură acțională fiind analizată în corelație activă cu toate celelalte, asigurându-se, astfel, desfășurarea armonioasă a întregului, care este unitatea militară. Astfel, gândirea economică, centrată pe compartiment, este înglobată, printr-o gândire logistică, în procesul de armonizare a întregului, fiecare compartiment făcând ceea ce trebuie, când trebuie și cu costuri minime sau cu rezultate maxime.

- Avalanșa de traduceri din domeniu face ca multe noțiuni să nu fie suficient analizate și adaptate la realitățile din sistemele noastre militare. Pentru a anula unele ambiguități, în procesele logistice militare, este necesar să acceptăm că unitățile și marile noastre unități se susțin *logistic* prin activități curente de completări

DISCURSURI DE RECEPȚIE

ale unui anume nivel convențional de *suport logistic*, adică, un anume nivel de stocuri, de dotări și înzestrări etc., și prin activități excepționale de *sprijin logistic*. Susținerea logistică prin completări curente și prin sprijin logistic a unei entități militare generează și rationamente clare în legătură cu proiecția sistemului logistic ce trebuie să fie atașat funcțional de gruparea de forțe.

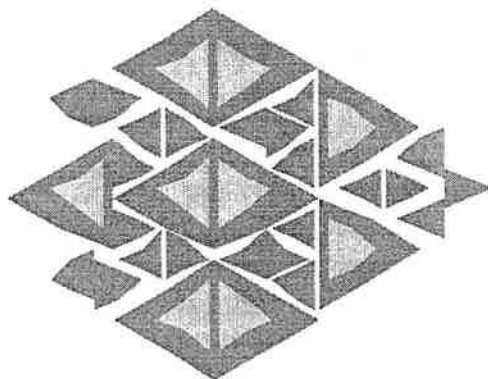
- Pentru operațiile multinaționale sub egidă ONU, principalele obiective ale activităților de aprovizionare se concretizează în procedurile de operare pe bază de STANAG-uri, în elementele esențiale ale acestora se transmit comandamentelor forțelor participante prin directive. Folosirea procedurilor de operare standard reprezintă condiția esențială în realizarea unității de efort pentru eficientizarea și fluidizarea tuturor activităților.

În domeniul logistic, procedurile standard vizează: componentele logisticii, organizarea forțelor de logistică, aprovizionarea tehnico-materială în teatru și serviciile suport, transporturile, mentenanța, asistența medicală, asigurarea financiară, cartiruirea și planificarea logistică.

Experiența participării românești la operații multinaționale a scos în evidență necesitatea unor eforturi suplimentare îndreptate în special înspre: realizarea sistemului informatic logistic cu compatibilitate NATO; implementarea sistemului de aprovizionare bazat pe clasele de materiale practicate în NATO; pregătirea profesională a personalului de logistică după proceduri NATO; odată cu intrarea în teatru, să se accepte normele de hrănire NATO, cu rații orientative, iar stabilirea plafonului valoric să se facă după ce s-a făcut un studiu al aprovizionării

produselor de bază; uniformizarea treptată a tehnicii participante la operații multinaționale, din punctul de vedere al carburanților folosiți, al posibilităților de alimentare și al dotărilor cu piese de schimb etc.

Logistica a fost, este și va fi percepută în modalități diferite. În ultima perioadă de timp dar, mai ales, pentru următorii ani, *logistica* este pe cale să marcheze gândirea și cultura noastră organizațională. În acest proces se găsește și *logistica militară românească*. Și atunci când se caută rezolvări, orice idee trebuie tratată cu bună credință. De aceea, cele sugerate de această elaborare sper să fie acceptate a fi drept expresia propriilor căutări, în direcția unei concepții și a unor structuri logistice suplă, mobile, eficace, puse în slujba confortului soldatului și funcționării impecabile a tehnicii.

SUMMIT-UL NATO DE LA ISTAMBUL

ETAPĂ DECISIVĂ ÎN TRANSFORMAREA

ALIANȚEI NORD - ATLANTICE

THE NATO SUMMIT FROM ISTANBUL A DECISIVE STEP FOR THE NORTH-ATLANTIC TRANSFORMATION

- Colonel dr. Ion COȘCODARU -

Desfășurarea summit-ului NATO, în perioada 28-29 iunie 2004, la Istanbul, a marcat o nouă etapă în procesul de transformare și modernizare a Alianței Nord-Atlantice.

Dimensionarea Alianței, la un număr de 26 de state membre, reprezintă imaginea concludentă a importanței acestui organism în stabilitatea și securitatea regională și globală. Oficializarea primirii a șapte noi state membre, care se adaugă celor trei primite cu șase ani în urmă la Madrid, a consfințit nu numai sfârșitul consecințelor războiului rece și conectarea acestor țări la realitățile lumii de azi, dar și schimbarea fizionomiei și reconfigurarea strategică a NATO. Cu excepția Sloveniei, care făcea

parte din fosta Federație Iugoslavă, toate celelalte țări au fost membre ale Tratatului de la Varșovia, ceea ce denotă transformările profunde care s-au produs în viața politică europeană și nu numai. Cooperarea, dialogul politic și parteneriatul au devenit elemente de referință în relațiile dintre actorii statali sau nonstatali de pe scena internațională, determinând mutații majore, inclusiv în filozofia organismelor cu vocație de securitate.

Dincolo de caracterul lucrativ, protocolar al activităților, summit-ul a definit liniile directoare ale politicii Alianței pentru următorii ani, reconfirmând continuitatea procesului de adaptare și transformare a NATO într-o structură capabilă să se implice,

Secția Știință Militară

ROMÂNIA NATO

împreună cu celelalte organisme internaționale de securitate colectivă regionale și globale, în combaterea riscurilor și amenințărilor actuale și de perspectivă.

Pe parcursul a două zile de discuții, în cadrul a trei reuniuni, au fost abordate o multitudine de probleme legate de situația de securitate actuală, în scopul identificării unor soluții optime în gestionarea crizelor specifice începutului de mileniu și stabilirea unei strategii coerente și eficiente de materializare a acestora. Astfel, au fost puse pe agenda de lucru subiecte cu implicații majore asupra evoluției fenomenului politico-militar internațional:

- sporirea implicării NATO în Afganistan, în cadrul misiunii ISAF;
- amplificarea sprijinului oferit guvernului irakian pentru normalizarea situației de securitate și continuarea procesului de reconstrucție democratică a țării;
- parteneriatul NATO-UE și evoluții în cadrul cooperării în Balcani;
- perspectivele parteneriatelor NATO-Rusia și NATO-Ucraina;
- continuarea de către Alianță a politicii „ușilor deschise” față de unele state aspirante;
- întărirea Parteneriatului Euro-Atlantic cu partenerii Alianței din regiuni de importanță strategică, precum Marea Neagră, Caucazul și Asia Centrală;
- dialogul mediteranean consolidat și cooperarea cu Orientul Mijlociu Extins (Inițiativa de Cooperare de la Istanbul);
- continuarea transformării capacităților militare ale Alianței pentru a fi aptă să execute întregul spectru de misiuni impuse de lupta pentru combaterea actualelor riscuri și amenințări, îndeosebi împotriva terorismului.

Având în vedere intercondiționarea acestor teme cu noul profil strategic al Alianței, problema transformării a reprezentat elementul forte al discuțiilor. În

acest context, a fost evidențiată necesitatea perfecționării procesului de planificare a apărării, concomitent cu dezvoltarea capacităților, astfel încât Alianța să fie în măsură să răspundă cu mai multă eficiență și operativitate provocărilor începutului de mileniu, inclusiv în afara ariei sale tradiționale de responsabilitate. Așa se face că: perfecționarea procesului de planificare a apărării și dezvoltarea capacităților NATO au devenit elemente definitorii ale transformării.

Rolul tot mai important al Alianței în ecuația de securitate regională și globală, coroborat cu rezultatul analizelor desfășurate în cadrul structurilor NATO, a evidențiat faptul că, procesul de planificare a apărării a devenit impropriu pentru asigurarea forțelor necesare răspunsului la amenințările, riscurile și crizele posibile.

Oficialii NATO au apreciat că modul actual de elaborare a planificării apărării este mai degrabă corespunzător etapei războiului rece decât celei curente. Procedurile după care se desfășoară acest proces s-au dovedit mult prea birocratice și greoaie pentru a fi în măsură să faciliteze o decizie oportună, propice unei reacții eficiente și adecvate pentru gestionarea crizelor tot mai numeroase și diversificate, caracteristice începutului de mileniu. În plus, s-a constatat că acesta, de cele mai multe ori, nu se conjugă cu procesul de planificare operațională și cu cel de generare a forțelor, ceea ce determină disfuncționalități la nivel acțional.

În vederea corectării acestei stări de lucruri deloc mulțumitoare, s-a luat decizia de revizuire a întregului proces de planificare a forțelor Alianței, stabilindu-se următoarele obiective:

➤ crearea unui sistem de planificare cuprinzător pentru a oferi un mecanism eficient de identificare a forțelor și capacităților atât din punct de vedere

ROMÂNIA NATO

cantitativ, cât și calitativ, care să răspundă cerințelor operaționale prezente și de viitor;

➤ asigurarea unui instrument realist și funcțional prin care să se realizeze nivelul de ambiție al Alianței și în ultimă instanță, credibilitatea acesteia;

➤ prevenirea renaționalizării în domeniul politicilor de apărare.

Pentru îndeplinirea acestor obiective, s-a ajuns la concluzia că perfecționarea procesului de planificare a apărării trebuie să vizeze în principal:

- revizuirea planificării forței și a elementelor sale principale, respectiv Directiva Politică (incluzând Nivelul de Ambiție, Directiva Ministerială și Directiva Suplimentară), Obiectivele forței (FGs) și Analiza Apărării;

- revederea și adaptarea nivelului de ambiție (LOA) la 4 ani;

- aprobarea Directivei Ministeriale din 4 în 4 ani;

- aprobarea Directivei Suplimentare din 4 în 4 ani sau ori de câte ori se impune;

- elaborarea Obiectivelor Forței din 4 în 4 ani, cu revizuire la fiecare 2 ani și cu acoperirea unui orizont de planificare de 10 ani.

Ca o cerință esențială a acestor decizii, în cadrul Obiectivelor Forței pentru anul 2004, NATO a solicitat ca statele membre să pună la dispoziția Alianței mai puține forțe luptătoare, dar mai moderne din punct de vedere al capabilităților tehnice și cu un grad ridicat de interoperabilitate, care să permită dislocarea lor într-un timp foarte scurt în orice teatru și să poată desfășura operații de lungă durată în condiții de autosusținere și sprijin logistic multilateral.

Deși structura de forțe a fiecărei țări membre a suferit modificări importante în ultimii ani, s-a constatat că acestea sunt încă tributare concepției de apărare a teritoriului național împotriva unei amenințări care nu

mai există. Totodată, s-a dovedit că acestea sunt inadecvate combaterii noilor amenințări de tip asimetric specifice începutului de mileniu. În acest sens, se consideră că implementarea noilor obiective ale forței va contribui substanțial la schimbarea acestei situații.

Cu toate că în momentul actual Alianța dispune de mai multe forțe combatante decât nevoile reale, multe dintre acestea nu sunt dislocabile datorită, în special, lipsei formațiunilor de sprijin. Cele mai semnificative deficite în asigurarea sprijinului forțelor se regăsesc la nivelul componentelor terestră și aeriană. În aceste condiții, Alianța rămâne mai departe dependentă de capabilitățile puse la dispoziție de către SUA, în special în asigurarea transporturilor aeriene strategice și alimentării cu combustibil în aer.

Progresele înregistrate în vederea înlăturării acestor deficite rămân încă modeste atât datorită nivelului scăzut al cheltuielilor militare, cât și menținerii în inventarul armatelor statelor membre a unor capabilități cu relevanță nesemnificativă pentru cerințele operațiilor în desfășurare. Această stare de lucruri are consecințe evidente nu numai în capacitatea de reacție a Alianței, dar și în planul asigurării capabilităților necesare pentru constituirea și operaționalizarea Forței de Răspuns NATO.

Având în vedere noua fizionomie a conflictelor militare și trendul tot mai accentuat spre minimizarea rolului puterii armate în soluționarea diferendelor, s-a constatat faptul că, în cadrul procesului de revizuire a forțelor, unele state și-au restructurat armatele în sensul ca acestea să poată îndeplini doar anumite misiuni specifice, precum operațiile de pace. În aceste condiții, opțiunea de a participa la operații de mare intensitate este din ce în ce mai limitată și de cele mai multe ori dependentă de capabilitățile, de regulă,

ROMÂNIA NATO

logistice, care sunt puse la dispoziție de alți aliați.

Pentru a elimina aceste disfuncționalități, s-a decis ca NAC să susțină dezvoltarea Conceptului Strategic al Alianței, prin care se preconizează acoperirea tuturor domeniilor care vizează planificarea apărării, astfel încât să se poată asigura capacitățile necesare asumării mai multor operații majore de către NATO. Ca o primă măsură pentru îndeplinirea acestor cerințe, s-a ajuns la concluzia că este necesară reducerea forțelor teritoriale nedislocabile. Prin aceasta, se disponibilizează resurse financiare importante care pot fi întrebuințate pentru operaționalizarea forțelor dislocabile alocate de state pentru operațiile NATO. Totodată, având în vedere experiența dobândită din operațiile în curs de desfășurare, se impune o reformă urgentă și profundă și în domeniul informațiilor (intelligence). În ceea ce privește lupta antiteroristă, caracterizată îndeosebi prin prezența unei componente civile substanțiale, se preconizează ca în viitor, ponderea acesteia să crească semnificativ.

Pe fondul acestor discuții, a fost reamintit principiul potrivit căruia, planificarea NATO nu trebuie să se substituie voinței statelor naționale.

Având în vedere fluiditatea evenimentelor și necesitatea unor decizii oportune care să pună în mișcare în timp scurt ansamblul măsurilor planificate la nivelul Alianței, s-a ajuns la concluzia că în situație de criză, este necesară substituirea NAC. În acest sens, s-a decis ca DPC (Defence Planning Committee) să fie mandatat cu îndeplinirea atribuțiilor de decizie în situație de criză.

În domeniul capabilităților militare ale Alianței, deciziile Summit-ului de la Istanbul, au vizat următoarele direcții:

↓ *implementarea angajamentelor de la Praga în domeniul capabilităților (PCC) prin*

care se urmărește ca procesul de implementare a angajamentelor în domeniul celor patru capabilități operaționale cheie (PCC): apărarea chimică, biologică, radiologică și nucleară; superioritatea informațiilor; eficacitatea combativă; capacitatea de dislocare și sustenabilitatea – incluzând transportul strategic aerian și maritim, realimentarea în aer, sprijinul de luptă și logistic, – să respecte graficul stabilit anterior summit-ului. Ca urmare, statele membre trebuie, ca până la sfârșitul lunii septembrie, să furnizeze datele actualizate privind stadiul implementării propriilor angajamente PCC, urmând ca în iunie 2005, miniștrii apărării să decidă asupra viitorului PCC. În acest context, se va da o nouă dimensiune colaborării dintre NATO și UE, dezvoltându-se în mod deosebit în domeniul armamentelor. Totodată, se va avea în vedere asigurarea posibilității unei participări selective a partenerilor la eforturile multinaționale PCC;

↓ *optimizarea Forței de Răspuns a NATO*, cu precizarea că oficialii NATO au scos în evidență faptul că implementarea Forței de Răspuns a NATO (NRF) trebuie să respecte graficul planificat, astfel încât, cerințele prevăzute pentru capacitatea operațională inițială să fie îndeplinite până în octombrie 2004, iar cele pentru capacitatea operațională finală, până în 2006.

În materializarea acestui proiect se va urmări cu prioritate eliminarea deficitelor critice de capabilități, care continuă să se manifeste în domeniile: război electronic, informații, radare pentru supraveghere terestră, avioane de cercetare fără pilot pentru altitudine medie, facilități medicale, aviație de atac pentru componenta maritimă, nave de sprijin de luptă, formațiuni logistice pentru bazele aeriene, elicoptere de salvare – evacuare, avioane de asalt cu desant tactic, avioane pentru neutralizarea mijloacelor electronice.

Secția Știință Militară

ROMÂNIA NATO

Totodată, procesul de planificare a forțelor va fi adaptat la cerințele NRF, astfel încât acesta să se armonizeze cu sistemul de generare și perioada de elaborare a propunerilor privind forțele, specifice pentru NRF.

Ca urmare, au fost definite criteriile și procedurile de certificare a forțelor, cerințele operaționale și logistice, precum și planul de implementare a acestora. Cerințele operaționale pentru NRF prevăd în final o forță care va include o brigadă, o forță operațională maritimă multinațională și o capacitate aeriană de 200 ieșiri avioane de luptă / zi;

✚ *evoluția structurii de comandă a NATO*, pe baza căreia a fost subliniată necesitatea continuării reformei structurilor de comandă ale Alianței, fiind necesare reduceri suplimentare de personal cu încă 7%. În același context, s-a evidențiat necesitatea revizuirii periodice (4 - 5 ani) a celor peste 200 de Comitete și Agenții NATO.

S-a decis, ca în viitorul apropiat, cele două organisme NATO responsabile (EWG-Executive Working Group și SRB-Superior Resources Board) să inițieze demersuri pentru soluționarea problemei reducerii și eficientizării noii structuri de comandă a NATO;

✚ *îmbunătățirea procesului de generare a forțelor*, pentru care a fost adoptată decizia privind desfășurarea anuală a unei conferințe globale de generare sau echilibrare a forțelor, inclusiv pentru Forța de Răspuns a NATO. Aceasta va reprezenta în viitorul apropiat o prioritate, astfel încât Alianța să fie capabilă de reacție rapidă atât pe palierul luării deciziei, cât și cel al asigurării forțelor pentru desfășurarea unor operații multiple și de durată.

Revizuirea proceselor de planificare și generare a forțelor, în paralel cu cel de luare a deciziei, trebuie să asigure:

➤ o abordare proactivă, ceea ce presupune elaborarea din timp a documentelor cu cerințele misiunii, astfel încât acestea să poată constitui o bază utilă în discuțiile privind contribuțiile naționale; utilizarea de către SACEUR a angajamentelor naționale planificate și identificarea din timp a națiunii conducătoare;

➤ abordarea cuprinzătoare și pe termen lung a dezvoltării conceptelor de operații, (CONOPS) astfel încât ele să aibă clar definite riscurile, durata operației, situația finală dorită, condițiile și modul de retragere din teatru;

➤ corelarea dintre obiectivele operaționale și forțele la dispoziție;

➤ interrelaționarea cu procesul de planificare a forțelor ;

➤ întocmirea unor documente întrunite cu cerințele misiunii ușor de înțeles.

Accelerarea și optimizarea procesului de generare a forțelor a făcut obiectul unui raport de informare a miniștrilor apărării în cadrul Reuniunii informale de la Brașov din toamna acestuia an;

✚ *elaborarea directivei politice consolidate* devine și una din cele mai importante responsabilități a Alianței și reprezintă stabilirea structurii și conținutului Directivei Politice Generale (Comprehensive Political Guidance), document prioritar în cadrul deciziilor summit-ului de la Istanbul privind capabilitățile. Acesta va fi elaborat pentru toate domeniile privind capabilitățile, disciplinele de planificare și intelligence care să răspundă cerințelor Alianței, inclusiv pentru forțe interoperabile și dislocabile, capabile să desfășoare operații majore și de mai mică amploare, dacă este necesar concomitent, precum și să opereze în comun, într-un mediu de securitate complex.

Directiva Politică Generală va fi finalizată către anul 2006 și adoptată la nivel înalt. Acest document se va situa, ca nivel de

Secția Știință Militară

ROMÂNIA NATO

detaliere între Conceptul Strategic și alte discipline de planificare ale Alianței. Pentru realizarea unui schimb optim de idei se va organiza pentru început o reuniune informală de schimb de idei (brainstorming), sub forma unui seminar, organizat în afara Cartierului General. România va fi gazda primei manifestări de acest gen, la nivel de directori politici, imediat după Reuniunea Informală a miniștrilor apărării.

Procesul de transformare parcurs de Alianță, precum și desfășurarea operațiilor curente au scos în evidență necesitatea unei abordări unitare a mecanismului actual prin care națiunile pun forțele la dispoziția NATO. Pe lângă deficitele înregistrate în cadrul Alianței, un factor major, care poate afecta îndeplinirea nivelului de ambiție asumat, îl reprezintă gradul insuficient de angajare a națiunilor, respectiv voința politică a acestora de a pregăti și de a pune la dispoziția NATO forțe adecvate pentru conducerea unor operații, mai ales a celor specifice crizelor desfășurate în afara ariei de responsabilitate a Alianței.

Conceptul referitor la gradul de întrebuințare al forțelor (usability) definește simultan, într-o manieră cuprinzătoare, angajamentul politic asumat de către națiuni și cerințele de ordin militar pe care forțele puse la dispoziție trebuie să le îndeplinească. În acest sens forțele declarate dislocabile și puse la dispoziția comandamentelor strategice trebuie să fie capabile să îndeplinească întreg spectru de misiuni al Alianței.

Stabilirea unor modalități, prin care gradul de întrebuințare al forțelor poate fi îmbunătățit, reprezintă o preocupare care se circumscrie procesului de transformare și adaptare a Alianței. Dintre acestea, Procesul de Planificare a Apărării rămâne instrumentul de bază care definește cerințele militare minime, respectiv capabilitățile de care NATO are nevoie.

Stabilirea unor obiective naționale pentru gradul de întrebuințare al forțelor va contribui la creșterea transparenței angajamentelor pe care națiunile și le asumă pentru forțele puse la dispoziție. Se estimează că 40% din cadrul forțelor terestre să fie structurate, disponibile și dotate pentru operațiuni NATO care presupun redisolocarea în teatru, cu asigurarea unei prezențe continue în operații de minimum 8%.

Desfășurarea unei conferințe anuale de generare a forței și instituirea unui sistem de raportare a gradului de pregătire pentru luptă a acestora va permite planificatorilor să aibă o imagine reală a tuturor forțelor disponibile pentru operații sau pentru rotația NRF, inclusiv să ofere informații despre forțele angajate în operații curente.

În acest sens, la nivelul Alianței a fost inițiat procesul de sporire coordonată a capacității de utilizare a forțelor, identificându-se trei elemente asupra cărora țările membre, trebuie să își concentreze eforturile:

- dezvoltarea obiectivelor naționale privind usability;
- dezvoltarea indicatorilor de cuantificare a gradului de utilizare a forțelor;
- dezvoltarea unor obiective pentru forțele aeriene și maritime.

*

* *

Având în vedere importanța acestor aspecte pentru nivelul de reacție al Alianței, a fost conturată necesitatea elaborării unui raport detaliat privind *capacitatea de utilizare a forțelor*, care să fie prezentat miniștrilor apărării la Reuniunea informală, din luna februarie 2005, de la Nisa, acesta, fiind precedat de un raport preliminar, care a fost supus atenției în cadrul Reuniunii informale din toamnă, din România.

Secția Știință Militară

ROMÂNIA NATO

Deciziile adoptate de summit-ul de la Istanbul conferă o nouă dimensiune evoluției fenomenului politico-militar internațional. În acest context, au fost evidențiate pe de o parte necesitatea implicării mai mari a organismelor internaționale de securitate în gestionarea situațiilor tot mai complexe din diferite zone ale globului, iar pe de altă parte creșterea importanței dialogului și cooperării cu statele nemembre NATO, în sensul găsirii soluțiilor optime și eficiente pentru prevenirea și combaterea amenințărilor și provocărilor specifice mileniului trei, îndeosebi a terorismului și proliferării armelor de distrugere în masă.

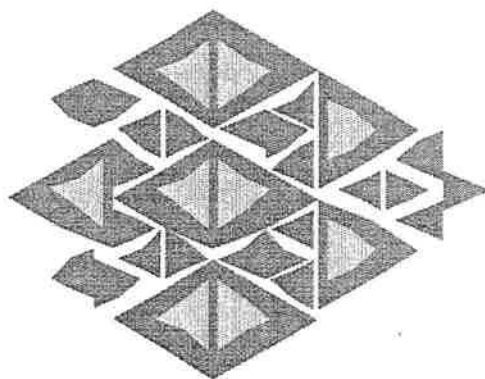
Prin deciziile adoptate, Alianța și-a asumat un nou profil destinat proiectării stabilității dincolo de aria sa de responsabilitate. Ca o cerință a realizării acestui deziderat, se impune întărirea relațiilor cu Uniunea Europeană pe de o parte, cu Rusia și Ucraina pe de altă parte, precum și perfecționarea parteneriatului pentru pace și amplificarea dialogului mediteraneean.

Sporirea considerabilă a implicării Alianței atât în Irak, cât și în Afghanistan, concomitent cu transferul conducerii operațiilor din Balcani către Uniunea Europeană, determină, implicit, o solicitare a membrilor de a suplimenta participarea cu forțe la operațiile conduse de NATO. Un accent deosebit, se va pune pe asigurarea componentelor specializate, îndeosebi în domeniul informațiilor militare și a capacităților comune de transport strategic aerian și maritim.

Ca o condiție esențială a realizării acestor deziderate, în cadrul summit-ului, s-a evidențiat necesitatea ca pe viitor constituirea bugetului NATO să se axeze pe *finanțarea comună a operațiilor*, aceasta fiind urmată de

o transparență mai mare în alocarea fondurilor. De asemenea, s-a conturat necesitatea ca procesul de operaționalizare a NRF să devină catalizatorul transformărilor din Alianță, iar în viitor, focalizarea să fie transferată pe achizițiile multinaționale de echipamente. În acest sens, va fi demarată implementarea procesului de transformare din punct de vedere al managementului și finanțării, care va include: revederea modului de împărțire a costurilor între națiuni, finanțarea operațiilor și capacităților, organizării interne și elementelor de comandă, prin corelarea criteriilor de finanțare cu deciziile de la Istanbul privind gradul de utilizare a forțelor (usability), generarea forțelor etc.

Toate aceste decizii, completate și armonizate, în funcție de evoluțiile din mediul de securitate, conturează noul profil strategic al Alianței Nord-Atlantice care, potrivit vocației sale de garant al stabilității și securității, trebuie să răspundă provocărilor și amenințărilor specifice începutului de mileniu.

Secția de Istorie – Arheologie, împreună cu Secția de Științe Militare, ambele din cadrul Academiei Oamenilor de Știință din România (A.O.Ș.R.), a organizat Simpozionul cu tema “Ștefan cel Mare și Sfânt – 500”. Activitatea omagială a avut loc în ziua de 16 noiembrie 2004, la Cercul Militar Național, în sala care poartă numele domnitorului român și s-a înscris între cele organizate și desfășurate la nivel național în acest an. Comunicările științifice au fost prezentate de personalități de seamă ale institutului de istorie “Nicolae Iorga”, Societății de Științe Istorice din România, Universității “A. I. Cuza” Iași, Universității Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Universității Naționale de Apărare și ale celor două meritoase secții din A.O.Ș.R. Întreaga manifestare s-a bucurat de un bine meritat succes în rândul unui auditoriu elevat și a fost apreciată pe măsură în mass media locală și națională.

RELATIILE MOLDO - MUNTEANO - ARDELENE

ÎN TIMPUL DOMNIEI LUI ȘTEFAN CEL MARE

THE RELATIONS BETWEEN TRANSYLVANIA, MUNTENIA AND MOLDAVIA WHILE THE STEPHAN THE GREAT LEADERSHIP

- Colonel (r) dr. Gheorghe CRISTACHE -

“În anul 6965 (1457) luna aprilie 12, în joia mare, Ștefan Voievod, fiul lui Bogdan Voievod a venit de la munteni (din Țara Românească – n.a.) și a dobândit întâia biruință asupra lui Aron Voievod, pe Siret, la tină, la Doljești”. Astfel este

consemnată în Letopisețul de la Putna prima victorie a lui Ștefan, pe care istoria și țara l-au numit cel Mare și cel Sfânt. Tatăl său, Bogdan al II-lea (1449-1451) era unul dintre fiii lui Alexandru cel Bun. În sânge avea prin mamă “l'altra Valachia” (cum numea el Țara Românească) fiindcă “Oltea

SIMPOZION

era, se crede, doar porecla celei cel odrăslise, care era din părțile Oltului. La rândul ei, a întemeiat dinastia ce i-a continuat din trupul altei muntence: Maria Voichița, fiica lui Radu cel Frumos, mama lui Bogdan, moașa lui Ștefăniță și strămoașa lui Lăpușneanu și Ion Vodă Viteazul. Puțini știu că Ștefan primise botezul de luptă pe când nu împlinise 15 ani, în timpul bătăliei din Codrîi Crasnei, în apropiere de Vaslui (5–6 septembrie 1450) unde tatăl său Bogdan sfârșea oastea polonezilor, care aduceau pe Alexandrel pentru a-l reînscăuna. În 15 octombrie 1451, însă, Bogdan Vodă este ucis de Petru Aron, într-o încăierare sângeroasă din satul Reușeni de lângă Suceava, unde acesta sosise la o nuntă, doar cu o mână de ostași. Ștefan, martor involuntar la această scenă, a scăpat ca prin urechile acului de mânia lui Aron, care se dăduse și el fiu al lui Alexandru cel Bun, deci frate al celui ucis. Tânăra mlădiță de domn, strecurându-se în puterea nopții prin pădurile din împrejurimi a trecut în Ardeal, fiind primit părintește de Iancu de Hunedoara, care încheiase în 11 februarie la Roman și 5 iulie 1450 la Suceava cu Bogdan al II-lea tratate de asistență și de colaborare, iar după un timp pleacă la curtea verișorului său Vlad Țepeș, domn al Munteniei (1448; 1456–1462 și 1476) de unde va veni, la 1457, cu ajutor militar pentru a-și răzbuna tatăl ucis mișelește de către unchiul său. Petru Aron îi iese înaintea cu oștile sale la Doljești, lângă Roman, apoi încearcă să-l oprească și la Orbic (sat din ținutul Neamț) dar Ștefan învinge și aceste victorii îi deschid drumul către scaunul țării. Urcă pe tronul Moldovei la 14 aprilie 1457, fiind uns domn de către mitropolitul Teoctist, în prezența unui sobor de preoți și a “întregului popor”, de pe câmpul Direptate de lângă Suceava. De aici încolo va începe a se scrie una dintre filele cele mai luminoase ale istoriei

românești. Ștefan cel Mare era ferm convins că muntenii și ardelenii sunt același neam cu moldovenii, așa s-a născut sentimentul nou al patriotismului ce implică conștiința unității de neam. De aici relațiile, legăturile cu capitala domnească a Munteniei a celui ce a luminat drumul pe care l-au străbătut românii pentru a-și obține dreptul de a trăi liberi într-un stat independent, unitar și suveran, au constituit în fond strategia diplomatică a ctitorului Putnei de a scoate Țara Românească din zona de influență otomană dorind în București un cârmuitor cu care să conlucreze, în momentele când cuceritorul Constantinopolului – Mohamed al II-lea, s-ar fi gândit la o confruntare iminentă cu Țara Moldovei.

Prevăzătorul Ștefan Vodă, pentru a dejuca folosirea de către otomani a lui Radu cel Frumos (1462-1474), prelevându-se de conflictul șahului Uzun-Hasan al Iranului cu Semiluna, a făcut incursiuni în februarie 1470 la Brăila, iar după lupta din 18 – 21 noiembrie 1473, la Pârâul Vodna (Vodnău după Grigore Ureche și unii istorici), oastea otomană se retrage la raiaua Giurgiului. Letopisețul bistrițean consemna că: “*Miercuri, 24 noiembrie 1473 luă Ștefan Vodă Cetatea Dâmboviței și petrecu acolo trei zile cu veselie*”. L-a instalat, dându-i și garnizoană moldovenească, pe Basarab cel Bătrân – zis Laiotă, fiul lui Dan al II-lea, pentru a cărui consolidare a revenit la București și în 1474 biruitorul Ștefan Vodă, care își luase printre “capturi” de valoare și pe fiica lui Radu cel Frumos, Maria Voichița, cu care se va căsători în 1478. Felonia lui Laiotă Bătrânul, care devenise omul otomanilor, tocmai în ceasurile de cumpănă a epocii ștefaniene de la Vaslui și Războieni – Valea Albă, nu l-a descurajat. Elogiatul principe moldav a sprijinit și a reușit să-l înscăuneze a treia oară pe loialul său

SIMPOZION

prieten și văr, Vlad Vodă Țepeș, în țara străbunilor săi, unde mai cârmuise cu atâta autoritate, eroism și ardent patriotism. Senatul venețian aflase prin pana lui Vodă Ștefan și solul său Ioan Țamblac că și-a făcut intrarea triumfală în București înainte de 8 noiembrie 1476, cu Vlad Vodă Țepeș, jurându-și acolo „dragoste și alianță”. Din nefericire însă, domnia lui Țepeș a fost foarte scurtă, căci prin decembrie același an, vestitul domnitor al Țării Românești este ucis de Laiotă cu ajutor turcesc, după ce încercase să răpună mișelia, Țepeș fiind sprijinit de garda sa personală, între care 200 oameni lăsați de Ștefan cel Mare, din care n-au supraviețuit decât 10 ostași. În 1477 Ștefan cel Mare a sprijinit pe Basarab cel Tânăr – Țepeluș să se așeze domn în Țara Românească și, în 1481 pe Vlad Călugăru, fiul lui Vlad Dracul, cu dorința de a ridica o barieră, un obstacol antiotoman.

În politica sa înțeleaptă, Ștefan s-a străduit și în bună măsură a reușit să unească cele trei țări românești în lupta comună antiotomană, oferind prilej justificat – între mulți alții – unui cronicar de la curtea voievodului Transilvaniei, Bartolomeu Dragffy, să-l socotească *“bun apărător al țării și al poporului său ... gata să moară pentru ai săi”*. Cronicar căruia i se alătură brașovenii, care adresează viteazului, înțeleptului și dreptului domn scrisoarea din 26 aprilie 1478, prin care, cerându-i ajutor împotriva otomanilor, îl socotea *“ales și trimis de Dumnezeu pentru cârmuirea și apărarea Transilvaniei”*. De aceea, *“cu mare dor și dragoste”* rugau pe Ștefan să binevoiască a se apropia *“de părțile acestea spre a le apăra”*. Mai presus de toți aceștia, poporul român – din Moldova și deopotrivă, din Țara Românească și Transilvania – i-a conferit încă din timpul vieții și de asemenea, după

moarte aureola de erou și viteaz neîntrecut al neamului său.

Legăturile lui Ștefan cel Mare cu Transilvania au fost multiple și de durată. Astfel, la 13 martie 1458, Ștefan reînnoiește *„tuturor brașovenilor și tuturor negustorilor și întregii Țări a Bârsei”* privilegiul pe care aceștia îl aveau de la Alexandru cel Bun (1400-1432). În timpul domniei lui Ștefan se dezvoltă comerțul Moldovei cu Transilvania, la aproape un an de la urcarea pe tron, prin trei drumuri (drumul Bistriței, drumul Băii și drumul de jos sau al Brașovului, care era și cel mai frecventat).

Dar, la zece ani după urcarea la tron, respectiv noiembrie-decembrie 1467, marele voievod a avut confruntarea cu Matei Corvin, regele Ungariei. Acesta, cu o oaste numeroasă a trecut munții, a devastat și a distrus târgurile moldave întâlnite în cale, ducând cu el un pretendent la tronul Moldovei. Ștefan n-a lăsat răgaz înfăptuirii acestor planuri. Ceea ce s-a întâmplat e povestit de cronicile vremii în chip diferit după interesele domnului pe care îl slujeau cronicarii respectivi (ca și în zilele noastre). De aceea, cuvântul unor cronicari care nu slujeau nici pe domnul moldovean, nici pe regele Matei poate avea deplină obiectivitate: *„Stăpânea atunci întreaga țară (Moldova) – scria cronicarul italian Petrus Ranzanus – un bărbat de o energie fără pereche, al cărui nume era Ștefan. Acesta, după ce și-a adunat dintre oamenii săi de jos (ex sui popularibus) se grăbi, prin prietenii săi, să dea foc târgului (Baia) din mai multe părți, pentru ca regele și toți oamenii săi, amețiți de somn și de vin, să fie prefăcuți în cenușă. Iar apoi acesta (Ștefan) deodată a atacat oastea regelui și a câștigat victoria”*. Un singur lucru aș mai dori să precizez aici: din cele trei corpuri de oaste moldovene, numai două au susținut atacul; cel de-al treilea,

SIMPOZION

condus de marele vornic Crăsnăș (Isaia), cumnatul lui Ștefan, nu a atacat, ceea ce a permis unei părți a armatei maghiare, în frunte cu regele grav rănit, să se retragă. Campania lui Matei Corvin se încheie cu un mare eșec pentru Ungaria. Ștefan taie peste puțin timp capul cumnatului său pentru trădare.

După bătălia de la Baia, prețuindu-și vitejia și chibzuind mai temeinic asupra primejdiei otomane, deopotrivă de amenințătoare pentru popoarele de sub cârma lor, Ștefan și Matei și-au dat mâna, unindu-și puterile împotriva vrăjmașului comun și pentru dezvoltarea economică a Moldovei și Ardealului prin mijlocirea schimburilor de bunuri materiale și culturale, datorită complementarității producției de bunuri dintre Transilvania și celelalte două țări românești. Moldova și Muntenia solicitau din Transilvania produse meșteșugărești pentru cele mai felurite trebuințe: îmbrăcăminte (postavuri, pânză, mătase, pălării, mantale, blănuri), unelte gospodărești și agricole, podoabe și arme de diferite feluri. Negustorii din cele două țări românești de la răsărit și sud de Carpați vizitau, pentru procurarea acestor produse, târgurile, iarmaroacele din Brașov, Sibiu, Sighișoara, Bistrița, Cluj și chiar din Oradea. La rândul lor, negustorii transilvăneni, erau chemați în Moldova și Țara Românească, iar pentru încurajarea activității lor, voievozii acestor țări le ofereau condiții avantajoase, cuprinse în tratate și privilegii, așa cum am văzut mai sus. Chemarea s-a repetat periodic, de-a lungul întregii domnii, însoțită și de acordarea altor privilegii.

Așa de pildă, după victoria de la Vaslui (1475), Ștefan adresează chemare tuturor neguțătorilor din Ardeal „să fie slobozi să vină în bună voie și fără zăbavă cu toată marfa lor și să vândă și să

cumpere slobod și în bună voie și fără piedică și fără pagubă, fie pe vreme de pace, fie pe vreme de răzmeriță”.

Aceleași condiții, chezașuite prin scrisori emise din cancelaria regelui Matei Corvin, li s-au oferit și neguțătorilor moldoveni în Ardeal – semn al bunelor relații statornicite între cele două țări. Legături strânse au existat și pe alte planuri. Tinerii moldoveni i-au făcut ucenicia și au învățat în orașele ardelenne diferite meșteșuguri: tunderea postavului, croitoria, pălărieritul, cismăria și n-au fost rare cazurile când meșterii ardeleni au fost chemați în Moldova și Țara Românească pentru a-și dovedi măiestria.

Un mare volum al comerțului cu ardelenii a fost determinat de nevoile înzestrării oștirii, pe care marele domn a organizat-o în vederea confruntării cu forțele otomane. Ștefan a cumpărat de la meșteșugarii bistrițeni, brașoveni sau sibieni arcuri, săgeți, săbii, sulite, coifuri, platoșe, buzdugane, pumnale, puști. Iar atunci când a fost nevoie, la ajutorul material s-a adăugat sprijinul ostășesc. Când, în 1475 oștile otomane au fost oprite în apropierea Vasluiului, în unghiul mlăștinos format de confluențele râului Racova cu Bârladul, alături de oastea moldovenească de 40.000 de oameni au luptat și 5.000 de ardeleni, 2.000 de maghiari și 2.000 de polonezi, care au învins puzderia celor 120.000 de ieniceri, comandați de unul dintre cei mai încercați generali turci, Soliman Hadâmbul. „Ștefan voievodul moldovean mărturisește – același cronicar al lui Bartolomeu Dragffy – cu ardelenii noștri și cu românii (muntenii) și rutenii adunați grabnic, punându-se în fruntea lor, s-a împotrivit bărbătește turcilor, în mijlocul țării sale, ca un bun părinte al patriei și al neamului său, fiind gata să moară pentru ai săi și având timp de trei zile și trei nopți cele mai grele lupte

SIMPOZION

cu ei, ajutându-i mila dumnezeiască a biruit și a dat pe turci cu totul pierzării”.

În anul următor, 1476, când însuși sultanul Mohamed al II-lea, cuceritorul Constantinopolului a luat conducerea unei armate de 150.000 de oameni, ajutorul lui Matei Corvin n-a putut sosi la timp și Ștefan a fost nevoit să înfrunte forțele otomane la Războieni doar cu 12.000 de oameni. Oastea moldovenească a fost înfrântă, dar în vara aceluiași an cu noua oștire alcătuită și cu ajutorul trimis de regele Matei, Ștefan a pornit în urmărirea armatei otomane, încât retragerea acesteia s-a transformat într-un adevărat dezastru.

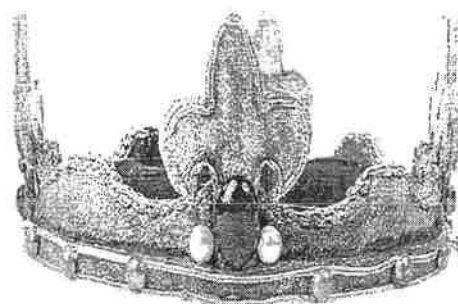
Prietenia dintre Ștefan cel Mare și Matei Corvin s-a manifestat și în fapta regelui maghiar care a dăruit voievodului Moldovei - în 1478 (1489) - două cetăți în Ardeal, înconjurate de frumoase domenii: Ciceiu cu 40 de sate din ținutul Someșului - și Cetatea de Baltă cu 9 sate de pe Târnava Mică. Cele două cetăți cu domeniile lor au fost sporite de Ștefan cu alte moșii cumpărate în diferite părți ale Transilvaniei. Acestea li s-au adăugat, întregind influența și stăpânirea domnului moldovean în Țara Românească intracarpatică, întemeierea Episcopiei Vadului de pe domeniul Ciceu, pentru care a construit o biserică în stil moldovenesc; de asemenea, a acordat sprijin românilor din Feleacul Clujului pentru a-și construi o biserică impunătoare.

Prin pârcălabii, juzii și cnezii numiți de el pe domeniile sale din Ardeal, prin episcopii și preoții de sub jurisdicția Vadului și Feleacului, viteazul voievod moldovean stăpânea, în fapt, asupra unei însemnate părți a Ardealului, domenii pe care le-au stăpânit și urmașii săi.

Iată numai câteva aspecte ale legăturilor moldo-munteano-ardelene din timpul lui Ștefan cel Mare, care constituiau

și ele pagini elocvente spre o sinteză românească gândită de uriașul de la Suceava, într-o vreme când se propaga în Europa și ideea unei coaliții - o cruciadă contra ismailiților fanatici și teocrați.

Elogiindu-l și evocându-l pe Ștefan cel Mare și Sfânt în acest an -2004- cu prilejul împlinirii a 500 de ani de la trecerea sa la cele veșnice, ne întrebăm: pe când se va înălța în București, capitala României, o statuie măreață, dedicată “Luceafărului” voievozilor și domnitorilor români din toate timpurile? Noi socotim că trebuie realizată cât mai repede fiindcă o merită cu prisosință, având în vedere faptul că “monumentele reprezintă rădăcinile unui popor”.

SIMPOZION

ȘTEFAN CEL MARE, STRĂLUCIT DIPLOMAT ȘI COMANDANT DE OȘTI

**STEPHAN THE GREAT, WONDERFULL DIPLOMAT AND ARMY
LEADER**

– General de brigadă prof. univ. dr. Viorel BUȚA –
– Colonel prof. univ. dr. Benone ANDRONIC –

Este un fapt îndeobște acceptat de majoritatea istoricilor români și străini, din toate timpurile, că diplomația pe care a promovat-o un șef de stat, ca și însușirile și calitățile lui de conducător politic și militar, au reprezentat factori de bază în administrarea treburilor unei țări, în servirea cu devotament și abnegație a intereselor supreme ale acelei țări. Diplomația și însușirile ce l-au caracterizat pe un fost șef de stat au reprezentat întotdeauna o armă de luptă cu bătaie foarte lungă. Acest fapt este reliefat cu lux de amănunte, mai evident parcă decât la mulți alți domnitori ai românilor, la Ștefan cel Mare, ce a fost și va rămâne în istoria neamului românesc, a Europei și a lumii, ca un autentic și strălucit diplomat și comandant de oști. În lunga-i sa domnie de aproape o jumătate de veac (1457–1504) – care poate fi considerată printre cele mai

îndelungate domnii din toate timpurile la noi, la români – marele Ștefan a promovat o diplomație ingenioasă, bine gândită, solid fundamentată pe realitățile vremii. El s-a afirmat pe plan militar ca un comandant de oști de excepție și este singurul șef de stat din epoca sa care a fost nevoit sau silit să poarte războaie drepte, duse numai pentru apărarea independenței Moldovei și chiar a întregului spațiu românesc.

Lunga și glorioasa domnie a lui Ștefan cel Mare coincide în istoria poporului român cu perioada maximei afirmări a Moldovei ca principală forță politică, diplomatică și militară în estul și sud-estul Europei. Și aceasta pentru că marele Ștefan, chibzuit gospodar, abil diplomat, ferm conducător de țară și neîntrecut comandant de oști, a reușit, ca nimeni altul până la el, să promoveze cu succes o politică fermă de consolidare a

SIMPOZION

autorității centrale pe plan intern – și de apărare a neamului – pe plan extern.

În domeniul diplomatic a desfășurat o activitate intensă și înțeleaptă, purtând negocieri de alianță cu o mulțime de state – de la Veneția până la îndepărtatul han turcoman Uzun Hasan. În contextul dat, el a izbutit să asigure, între rivalitățile concurente ale regatelor polon și ungar pentru dominarea spațiului românesc și în fața unui colos de forțe militare reprezentate de Poarta otomană, independența de drept și de fapt a țării sale, să dea Moldovei cel mai înalt prestigiu internațional din epoca sa. Fiind confruntat îndeosebi cu marea primejdie creată de expansiunea otomană care amenința nu numai Moldova, Țara Românească și Transilvania, dar și celelalte state sud-est și central europene, preocupat în permanență de a asigura liniștea, bunăstarea și libertatea țării sale și a întregului spațiu carpato – danubiano – pontic, marele voievod român s-a angajat, cu trup și suflet, într-o luptă crâncenă și riscantă care implica un uriaș efort economic, militar și de gândire, și într-o amplă luptă pe plan diplomatic, prin inițierea unei eficiente politici diplomatice de încheiere a unor acorduri și alianțe militare. Ca urmare, el a reușit să încheie un puternic front antiotoman, curat românesc, așa cum îl înfăptuise, cu alte mijloace și într-o altă etapă istorică, românul Iancu de Hunedoara.

Tot pe plan diplomatic, Ștefan cel Mare a urmărit și a acționat cu tact și cu prevedere în direcția ca niciodată statul său românesc să nu se confrunte din punct de vedere militar, cu doi sau cu mai mulți adversari. În acest sens, domnul român a încheiat alianțe militare benefice, fie cu celelalte două state românești, fie cu unele

țări vecine, în speță cu Polonia și Ungaria. Mai mult decât atât, marele Ștefan, exponent al demnității românești, a urmărit cu perseverență ca alianțele la care devenea parte, atunci când se realizau, să nu amenințe în nici un fel neamul românesc sau a celorlalte două țări românești surori. În situația în care o terță putere nu respecta cu scrupulozitate cele stabilite prin tratate, voievodul Moldovei n-a acceptat niciodată așa ceva. De exemplu, atunci când regele Poloniei, Ioan Albert, a considerat – fără nici un temei – că alianța pe care o încheiase cu suveranul moldovean, "*îi dă dreptul la directă încercare de supunere a Moldovei*", Ștefan cel Mare – așa cum se stipulează într-un izvor din epocă – i-a replicat, după cuviință, cu singurul limbaj posibil în situația dată, adică printr-o înfruntare militară deschisă. Este vorba de luptele de la Codrii Cosminului (26 oct. 1497), încheiate cu o înfrângere usturătoare și rușinoasă a regelui Poloniei.

Acțiunile diplomatice cele mai strălucite din perioada domniei lui Ștefan cel Mare – care aveau să-i aducă o faimă nemuritoare nu doar în țară, în întregul spațiu românesc, ci și pe plan european și universal – au vizat, cu bună știință și în mod pragmatic, realizarea unui front de luptă antiotoman la nivel european și chiar intercontinental, adică european-asiatic. Nu facem nici o afirmație șocantă și gratuită, ca un fel de laudă ieftină a diplomației promovate de Ștefan, ci un adevăr de necontestat. Fiind iscusit și neîntrecut diplomat, ilustru strateg și gânditor politic și militar, Ștefan cel Mare a căutat, și într-o bună măsură a reușit, să încadreze efortul economic, politic, militar și moral al poporului român într-un context european și asiatic mai larg, adică să

SIMPOZION

realizeze o alianță antiotomană a tuturor statelor interesate în stăvilirea agresiunii și expansiunii turcești pe cele două continente.

Pe acest plan el a căutat, într-o primă fază, să intereseze și să cointereneze state vecine – Polonia și Ungaria – în realizarea unei coaliții împotriva Porții. Astfel, în primele tratate de alianțe, încheiate cu Polonia la Overchelăuți și Suceava (1459, 1462 și 1468), prin care se va viza contracararea amenințărilor ungară și tătară, domnitorul Ștefan a introdus în textul tratatului o clauză pe cât de reală și benefică, pe atât de clar exprimată: clauza apărării comune "contra păgânilor", adică a tătarilor sau a turcilor. Acelorași orientări politice și diplomatice de contracarare a unei posibile agresiuni otomane i-a subordonat marele Ștefan, după anul 1468, și eforturile de ameliorare a relațiilor cu Ungaria. După aceea, fiind pe deplin convins că va face o treabă bună și în folosul țării sale, dar și în cel al unor state din centrul Europei, marele diplomat moldovean – ca să ne exprimăm în acest fel – s-a adresat la data de 29 nov. 1474 și papei Sixt al IV-lea, propunându-i "organizarea unei largi coaliții de forțe creștine antiotomane".

În viziunea lui Ștefan, o astfel de alianță trebuia să cuprindă pe toți "ceilalți puternici regi și principii europeni și asiatici care erau ostili Porții Otomane". În acest scop, domnul Moldovei trimisese anticipat (în 1472) solii săi la hanul Uzum-Hasan, care era amenințat direct, pe plan militar, de către Turcia. Procedând într-un anumit fel ca și Decebal, care la vremea sa întreprinsese demersuri diplomatice pe lângă monarhul Persiei "pentru închegarea unei alianțe îndreptate pe atunci, împotriva imperiului Roman", Ștefan cel

Mare recurgea, evident în alte condiții, după aproape un secol și jumătate, la o constantă a politicii externe a statalității românești de până atunci și anume aceea "a realizării unei alianțe cu statul ce se afla la celălalt flanc al agresorului iminent, acum Imperiul Otoman, cel care stăpânea Peninsula Balcanică, Asia Mică și Mediterana Orientală".

După victoria de la Vaslui, când Ștefan era pe deplin îndreptățit să considere Moldova ca un puternic scut de apărare al întregii lumi creștine, în ianuarie 1475 suveranul român a trimis o invitație specială tuturor principilor Europei propunându-le, în mod clar și răspicat, "conjugarea eforturilor tuturor statelor europene în vederea stăvilirii expansiunii otomane". Dar, din nefericire, inițiativa diplomatică a marelui domn n-a avut decât parțial efectul scontat. Pe baricadele luptei a rămas până la urmă, ca un fel de zid de apărare împotriva amenințărilor străine și al apărării creștinismului, el, Ștefan, fiind secondat în anumite momente și de suveranii Țării Românești și Transilvaniei.

Relevându-i demersurile și înfăptuirile diplomatice și militare în direcția închegării unui front de luptă prin care s-au barat, de fapt, expansiunile Imperiului Otoman până în centrul Europei, s-a asigurat, pentru o foarte lungă perioadă de timp, apărarea creștinismului în spațiul geografic la care ne referim. Ca urmare, Ștefan cel Mare va fi socotit și denumit în epocă "atlet al creștinismului". Referindu-se la el, papa Sixt al IV-lea avea să-i transmită în scris, în primăvara anului 1475, următoarele: "Faptele tale contra păgânilor au adus atâta celebritate numelui tău încât toată lumea vorbește despre tine și în unanimitate ești foarte lăudat".

SIMPOZION

Așa cum rezultă și din textul comunicării noastre, Ștefan cel Mare a fost un strălucit comandant de oști. Noi ne-am permite să spunem, acum și aici, pe baza unor argumente solide și de necontestat, chiar și ceva mai mult, fără teama de a greși sau de a exagera: el a fost un unicat în epoca dată, o excepție, un autentic geniu militar. O atestă faptele sale mărețe și glorioase. După cum se știe sau după cum ar trebui să se știe în zilele noastre chiar și de către cel mai mic școlar, marele Ștefan a fost nevoit sau silit să poarte un număr de 36 de războaie, dintre care a ieșit biruitor în 34, fapt nemaiîntâlnit în epoca medievală. El se numără, de altfel, printre foarte puținii șefi de stat și comandanți de oști nu doar din secolele XV și XVI, ci chiar din toate timpurile, din spațiul românesc și chiar european, care a participat la un număr așa de mare de campanii militare în care a ieșit victorios în imensa lor majoritate. El, Ștefan cel Mare, n-a fost comandant de oști "onorific", de "fațadă", "de paradă" cum aveau să fie mulți alții din aria de viațuire românească, ci un oștean autentic, implicat tot timpul, mereu și mereu, în conducerea destinelor țării și ale oștirii, în alcătuirea structurii corpurilor de trupă – evident ajutat de căpitani de mare valoare, în instruirea trupelor pentru luptă, în alcătuirea planurilor de campanie și, în sfârșit, în conducerea efectivă a trupelor pe câmpurile de bătălie. Vom releva, în continuare, câteva direcții sau vom puncta câteva planuri din care va rezulta în mod concret, modul cum s-a implicat domnul Moldovei în strălucita sa activitate de comandant de oști.

A fost adeptul sincer și cinstit al unui singur fel de război, cel drept, de apărare a hotarelor, a întregului spațiu

românesc, al barării cu hotărâre și consecvență a puhoaielor de forțe inamice spre sud-estul și centrul Europei; a fost, totodată, apărătorul de nădejde al creștinismului în țara sa, în întreaga arie de viațuire românească și în toată Europa creștină. Pentru realizarea acestor înalte și sublime deziderate, în întreaga sa domnie, de aproape o jumătate de secol Ștefan cel Mare s-a aflat în permanență cu sabia într-o mână și cu sfânta cruce în altă mână așa cum ne este el reflectat în numeroasele imagini din epocă sau în picturi celebre de mai târziu.

Opera cu termeni militari ai epocii cu o așa de mare ușurință și precizie, de ziceau că frecventase cele mai înalte institute militare de învățământ ale Europei și ale lumii.

Ținând seama de pericolele pe care le reprezenta pentru Moldova și pentru întregul spațiu carpato-danubiano-pontic tendințele și pornirile agresive ale Porții Otomane, ale Poloniei și Ungariei, și-a organizat o armată puternică și mobilă, care avea să numere la un moment dat, peste 40.000 de luptători, oameni recrutați în principal, din rândurile țărănimii libere. Structura oștirii sale era variată, fiind alcătuită din "oastea cea mică" și "oastea cea mare" și cuprindea în rândurile ei genuri de armă diferite: infanterie, cavalerie, trupe de transport și de aprovizionare și artilerie aceasta din urmă fiind o categorie de trupe rar întâlnită în epoca dată. Și-a dotat oștirea nu numai cu arcuri, sulite, puști și tunuri, ci și cu un element de înaltă valoare etico-morală și anume cu steaguri de luptă, ca simboluri autentice ale onoarei și gloriei ostășești, pe care înainte de a le fi înmănat diferitelor structuri militare, le sfințea și le binecuvânta, iar atunci când oștenii se

SIMPOZION

angajau în lupta propriu-zisă, se organizau mișcătoare ceremoniale de sărutarea steagului de către fiecare oștean și de închinare cu semnul sfintei cruci în fața acestor simboluri naționale și militare.

S-a preocupat, ca un bun strateg ce era, de crearea unui sistem încheșat și variat de cetăți, între acestea numărându-se "cele de margine", "cele de interior" și "bisericile și mănăstirile fortificate".

Având în vedere rolul pe care-l juca moral în mobilizarea oștenilor în lupta pentru apărarea hotarelor și integrității teritoriale a țării sale, a inițiat și s-a îngrijit personal, ca un autentic "ideolog" – ca să folosim aici o terminologie modernă – de călire etico-morală a luptătorilor, inițiind tedeumuri și slujbe religioase, prilej cu care li se explică acestora că ei au misiunea nobilă nu numai de a participa la lupta pentru apărarea hotarelor țării, ci și apărării Sfintei Cruci, a credinței străbune. Tot în legătură cu fortificarea morală a oștenilor, a inițiat învățarea de cântece de vitejie de către efectivele luptătoare. În legătură cu acest aspect, am avut șansa să descoperim printre izvoarele rare din epocă chiar și un cântec ostășesc din vremea marelui Ștefan. Reproducem aici - pentru prima oară într-o comunicare științifică – câteva versuri din acel cântec: *"Hai fraților, hai fraților, / La năvală dați, la năvală dați, / Țara v-apărați//. Hai fraților, hai fraților, La năvală dați, la năvală dați, / Steagul v-apărați, /steagul v-apărați"*.

În cazul în care Moldova era amenințată cu agresiunea dintr-un anumit punct cardinal, Ștefan cel Mare participa personal la alcătuirea planurilor de campanie dând "Sfatului Țării", de fapt "comandamentului suprem" – ca să folosim încă o dată o terminologie modernă – orientări și dispoziții concrete privitoare la

concepția luptei sau a bătăliei, la forțele pe care le avea la dispoziție, la alcătuirea dispozitivelor de luptă, la concepțiile tactice și strategice ale fiecărei acțiuni militare.

Pe timpul pregătirii țării și oștirii pentru luptă, pe timpul desfășurării acțiunilor militare propriu-zise, domnul Moldovei folosea o varietate de forme și metode de acțiune, care mai de care mai ingenioase în funcție de tăria adversarului, de condițiile de teren, de stare a vremii etc. Ca urmare, se stabileau, de la caz la caz, forme de luptă eficiente, ingenioase și îndrăznețe, cum erau: marșuri lungi către zonele de concentrare sau spre locul înclăștării; hărțuirea inamicului și surprinderea lui la locurile obligate de trecere sau la punctele de concentrare; atacuri și contraatacuri din față, din flancuri și din spate; atacuri pe timp de noapte; urmărirea trupelor adverse scăpate tefere dintr-o luptă sau bătălie ș.a.

Pe timpul desfășurării acțiunilor militare, domnitorul român, om curajos, viteaz ce era, se afla adesea în fruntea corpurilor luptătoare, în primele rânduri ale celor ce se băteau cu inamicul, nu la adăpost, ocolit de primejdii. Dintr-un izvor din epocă rezultă că în mai multe situații critice, *"din fuga calului, ridica cu rapiditate uimitoare paloșul și lovea cu sete în trupurile vrăjmașe"*, de aici i se vor trage, probabil, și apelativele "cel curajos", "cel viteaz" și "cel mare".

După încheierea victorioasă a unei lupte sau bătălii, marele Ștefan nu uita niciodată să-și răsplătească luptătorii și căpitani săi. La cei mai mulți li se dădeau danii de pământ; cei mai viteji erau ridicați în ranguri ostășești; căpitani care dovediseră calități de excepție erau propulsați în sfatul său de comandă sau în

SIMPOZION

sfatul țării. În sfârșit, în memoria celor căzuți la datorie, se organizau praznicuri sau pomeni, iar ca o caldă mulțumire adusă Celui de Sus, aproape după fiecare război, domnul ridica fie o biserică, fie o mănăstire.

Calitățile și însușirile militare strălucite sau de excepție ale lui Ștefan cel Mare au fost evocate și elogiare pe un plan larg atât în vremea sa, cât și mai târziu. Din acest punct de vedere, vor rămâne memorabile cele scrise de cronicarul Grigore Ureche, care spunea, printre altele: *"La lucrările de războaie meșter, unde era nevoie, însuși se vâra"*. La rândul lor, doi reputați cronicari polonezi – contemporani cu strălucitul personaj despre care vorbim, l-au elogiât în felul următor pe marele Ștefan. Primul dintre ei – cronicarul M. Miecowski – spunea: *"O ... bărbat glorios și victorios, care ai biruit pe toți regii vecini. O, om fericit, căruia Soarele i-a hărăzit cu multă dărnicie toate darurile. Căci pe când natura a dat altora calități numai în parte și anume unora prudență împreună cu șiretenie, altora virtuții eroice și spirit de dreptate, altora biruință împotriva dușmanului, numai ție ți le-a dat pe toate. Tu ești drept, prevăzător, isteț, biruitor împotriva dușmanilor. Nu în zadar ești socotit printre eroii veacului nostru"*; cel de-al doilea Jan Dlugosz, aprecia: *"O, bărbat vrednic de admirat, întru nimic mai prejos comandanților eroi pe care îi admirăm atât de mult, în vremea noastră este cel dintâi dintre principii lumii, care a reputat asupra turcilor o biruință atât de măreață (se referea la cea de la Vaslui – n.n.). După judecata mea, el este cel mai vrednic ca să i se încredințeze șefia și*

conducerea întregii lumi și mai ales funcția de șef suprem și comandant contra turcilor, fiindcă alți regi și principii catolici sunt apreciați spre trândăvie, plăceri lumești sau războaie civile".

Elogiul cel mai mișcător, mai permanent prin conținutul său, dar și mai emoționant la adresa domnului Moldovei, ca și a altor mari bărbați de stat ai românilor din epoca medievală, în galeria cărora Ștefan cel Mare a strălucit ca un astru, îi aparține lui Mihail Kogălniceanu. În cuvântul rostit la deschiderea cursului de istorie de la Academia Mihăileană din Iași, acesta spunea: *"Inima mi se bate când aud rostind numele lui Alexandru cel Bun, lui Ștefan cel Mare, lui Mihai Viteazul; da, domnilor mei! Și nu mă rușinez a vă zice că acești bărbați pentru mine sunt mai mult decât Alexandru cel Mare, decât Annibal, decât Cesar: aceștia sunt eroii lumii, în loc ca cei dintâi sunt eroii Patriei mele. Pentru mine bătălia de la Războieni are mai mare interes decât lupta de la Termopile, și izbânzile de la Racova și de la Călugăreni îmi par mai strălucite decât acele de la Maraton și Salamina, pentru că sunt câștigate de către români."*

Chiar locurile Patriei mele îmi par mai plăcute, mai frumoase decât locurile cele mai clasice. Suceava și Târgoviște sunt pentru mine mai mult decât Sparta și Atena! Baia, un sat ca toate satele pentru străini, pentru români are mai mare preț decât Corintul..."

*
* *

SIMPOZION

ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT - STRATEG, TACTICIAN ȘI GÂNDITOR MILITAR DE EXCEPȚIE

**THE GREAT AND SAINT STEPHAN - STRATEGICIAN,
TACTICIAN AND EXCEPTIONALLY MILITARY THINKER**

- General de brigadă (r) dr. Gheorghe CREȚU -

Referindu-se la geniul militar al voievodului Ștefan cel Mare, istoricul Nicolae Iorga sublinia, printre multe altele, că acesta *"a cioplit piatra scumpă a vitejiei românești ce a scânteiat în focul războaielor drepte și cuminți cu atâta strălucire încât a uimit neamurile"*¹.

Bun organizator și abil diplomat, om politic cu vederi largi, realist, chibzuit și gospodar, ferm conducător de țară, viteaz între viteji, cunoscut pe continent la vremea respectivă ca unul dintre cei mai neînfricați comandanți de oști, Ștefan cel Mare a stăpânit ceea ce a moștenit de la tată – Bogdan al II-lea, de la bunic – Alexandru cel Bun, de la Mușatini – ctitori de țară, pământul sfânt al Moldovei medievale ce se întindea din creierul Carpaților, la Nistru, la Dunăre și până la Marea cea Mare.

Pentru a păstra suveranitatea Moldovei a instaurat încă de la început o domnie autoritară și centralizatoare, demontând cu pricepere dar și cu multă

hotărâre urzelile boierimii medievale destabilizatoare, bazându-se mai ales, în tot ceea ce a întreprins, inclusiv în plan militar, pe târgoveți, boierimea mică și pe răzeși.

Concepția politico-militară a lui Ștefan cel Mare a vizat în mod deosebit unitatea de acțiune a Moldovei cu Transilvania și Țara Românească, prin care se urmărea încheierea unui puternic front antiotoman și apărarea integrității teritoriale a lor. Acesta va avea în vedere faptul că în epocă, spațiul românesc, și nu numai, era amenințat de trei mari puteri ale lumii medievale aflate în plină ascensiune: Polonia la Nord, dispunând și de potențialul militar al Lituaniei, Ungaria la Vest și Imperiul Otoman la Sud și Est².

De asemenea, domnul Moldovei milita pentru asigurarea unui larg sistem de alianțe cu statele europene-creștine, sistem de alianțe care era privit ca o cale de sporire a eficienței efortului de apărare al românilor, dar și al altor nații. Ștefan cel Mare era

SIMPOZION

conștient de faptul că pierderea Moldovei ar fi pus în mare pericol întreaga creștinătate.

Din păcate, Europa – care grație vitejiei și înțelepciunii marelui voievod n-a fost jefuită de osmalai – a rămas mereu nepăsătoare la ceasul decisiv al înfruntărilor cu puhoiul otoman ori ale armatelor altor nații ce râvneau la pământul Moldovei și nu numai. Cu excepții insignifiante, românii au trebuit să se bizuie doar pe propriile forțe. Conduși de Marele Voievod, aceștia au fost necruțători cu dușmanii pe care i-au biruit și izgonit din țară, demonstrând astfel că un popor nu poate fi înfrânt nicidecum, atât timp cât își iubește și își apără cauza libertății sale.

Faptele de arme ale oștenilor de sub conducerea neînfricatului domn al Moldovei, Ștefan cel Mare, au rămas și vor rămâne în istoria noastră adevărate momente de glorie ostășească. Priceperea voievodului român de a fi ridicat arta militară românească pe culmi încă neatinse până la el, demonstrează geniul militar de excepție al acestuia, preocupat ca nimeni altul de crearea unui sistem militar și de apărare viabil precum și de perfecționarea continuă a principiilor și procedeele de ducere a luptei în varii condiții dar și de înzestrarea și de instruirea oastei. El a pus la baza constituirii oastei principiul participării la efortul militar al tuturor persoanelor valide de sex masculin. În acest fel a fost instituită, de fapt, obligativitatea serviciului militar pentru locuitorii țării capabili să poarte arme, pedepsindu-i cu asprime pe cei care nu se conformau³.

El și-a alcătuit oastea, bazându-se mai ales pe cetele de oșteni (luptători) din rândurile țărănimii libere. Totodată Ștefan cel Mare s-a preocupat de crearea unor categorii noi de luptători, îndeosebi archebuzieri și artileriști.

Tunurile fabricate în țară cu metal adus de la brașoveni și de la genovezi cât și cele capturate de la adversari erau folosite

câte șase sau opt la un loc (ceea ce ar însemna o “baterie”). Ștefan cel Mare a acordat o atenție deosebită nucleului militar permanent – “oastea cea mică”.

Sub steagul Moldovei, la chemarea domnului, în caz de primejdie, se puteau aduna în scurtă vreme 40.000 de luptători (oastea cea mare)⁴.

Există însă mărturii, printre acestea și cea a medicului venețian Matteo Mauriano, aflat într-o perioadă la Suceava, conform căreia numărul luptătorii ar fi putut ajunge la 60.000. Totodată, doctorul Matteo Mauriano lasă mărturie, printr-o scrisoare adresată Dogelui Veneției, că domnul Moldovei “*este un om foarte înțelept și demn de mare laudă, foarte iubit, căci era blând și drept, foarte vigilent și darnic*”⁵.

Concomitent cu organizarea oștirii, Ștefan cel Mare s-a preocupat de fortificarea țării, întărind pe de o parte cetățile existente cu ziduri și șanțuri de apărare, precum și cu turnuri, iar pe de altă prin construirea altora noi. O preocupare pe care cronicarul Miron Costin o consemnează astfel: “*Dar toate cetățile acestea erau la început mai mici, aveau numai partea din mijloc ca niște turnuri, zidurile de jur-împrejur le-au făcut domnii, cele mai multe au fost făcute de vestitul domn, bătrânul Ștefan Vodă*”⁶.

O atenție deosebită a fost acordată fortificațiilor de la frontieră, densitatea cea mai mare a acestora fiind pe Nistru.

Cetățile, precum și incintele fortificate din interior și de la frontiere, au constituit centre puternice de rezistență. Părcălabilor, puși în fruntea acestor cetăți, domnul Moldovei le-a acordat puteri de măsură, fiind totodată primiți în Sfatul domnesc, transformat în instrument al puterii centrale. Subliniem de asemenea, că Ștefan cel Mare a avut permanent în vedere conjunctura internațională, urmărind cu mare

SIMPOZION

atenție ca Moldova să nu aibă niciodată doi sau mai mulți adversari în același timp.

Și în problemele alianțelor a fost întotdeauna foarte ferm, urmărind ca nu cumva prin acestea să fie amenințată în vreun fel neatârarea Moldovei. Așa se face că încălcarea de către regele Poloniei, Ioan Albert, a principiilor alianței cu Moldova, spre exemplu, a fost cu promptitudine sancționată de către domnul Moldovei, care a înscris cu oastea sa o victorie de răsunet la Codrii Cosminului împotriva celei poloneze⁷.

Analiza războaielor purtate de către Ștefan cel Mare (care într-o măsură covârșitoare au fost victorioase) conduce la faptul că acesta a folosit de fiecare dată, după o minuțioasă analiză a situației, formele strategice cele mai potrivite, alegând în același timp metode și procedee de ducere a luptei dintre cele mai ingenioase și neașteptate.

În cele ce urmează ne vom referi succint doar la câteva dintre elementele de strategie și tactică pe care voievodul le-a folosit ori de câte ori situația a impus-o.

Subliniem mai întâi câteva principii cărora le-a acordat atenția cuvenită și pe baza cărora și-a perfecționat neconținut strategia și tactica folosită în războaiele și campaniile sale militare și anume:

- dispunerea judicioasă a forțelor și mijloacelor funcție de teren, starea vremii, de posibilitățile și intențiile inamicului etc;
- folosirea cu multă abilitate a celor mai ingenioase și neașteptate procedee de hărțuire a inamicului prin care se urmărea întârzierea și producerea de pierderi cât mai mari acestuia, punându-l de cele mai multe ori în imposibilitatea de a-și

valorifica superioritatea numerică de înzestrare;

- menținerea libertății de acțiune în scopul sporirii posibilității forțelor proprii de a se concentra în momentul și locul cel mai potrivit pentru desfășurarea bătăliei decisive;
- executarea atacurilor pe direcții concentrice, vizându-se în special flancurile și spatele inamicului (manevra);
- urmărirea riguroasă a inamicului până la azvârlirea lui peste graniță (uneori viteza de urmărire ajungând până la 50/60 km într-o zi, exemplu anul -1476);
- sustragerea forțelor de pe câmpul de luptă în situații neprielnice;
- asigurarea, sub toate aspectele, a acțiunilor de luptă;
- evitarea închiderii în cetăți, dar apărarea dărză a acestora pentru angajarea de forțe importante ale inamicului;
- refacerea în timp scurt a oastei, în vederea reluării luptei pe direcții și în locuri nebănuite de adversar.

Cele de mai sus și nu numai au fost materializate pe câmpurile de luptă, pe baza unor concepții bine gândite, realiste și curajoase, care au avut întotdeauna în vedere factorii situației.

Apărarea strategică (cu cele trei faze ale ei: hărțuirea, bătălia hotărâtoare și urmărirea forțelor de invazie) este convingător ilustrată de războiul din 1467, cu armata regatului Ungariei (Baia), în războiul din anul 1457 (Vaslui), precum și de multe altele.

Urmărirea forțelor dușmane scăpate din bătălie s-a executat întotdeauna cu deosebită vigoare, cavaleria având un rol

SIMPOZION

esențial. Referindu-se la un asemenea moment al urmăririi, după bătălia din 1475, Nicolae Iorga sublinia " *...și miercuri și joi, pâlcuri de vânători se ținură în urma dușmanilor. Mlaștinile îi înghițeau (pe turci n.a.), pădurile îi prindeau în brațele lor negre dându-i în puterea românilor, gheața râurilor se sfărâma prăbușindu-i în adâncuri*⁸.

De o asemenea vigoare s-a dat dovadă și împotriva tătarilor în anul următor, respectiv 1476. Atunci când bătălia decisivă se încheia nefavorabil, cum a fost cea de la Valea Albă (1476), voievodul ajutat de pârcălabi și de căpitani săi și-a refăcut în timp scurt oastea și a trecut la contraofensivă.

Tot în cadrul apărării strategice Ștefan cel Mare a procedat la folosirea acțiunilor ofensive, de valoare tactică, pe timp de noapte, precum și la acțiuni care au condus la încercuirea forțelor principale ale inamicului (Baia 1467). Nu o dată au fost folosite ambuscadele de mai mică sau mai mare amploare care au asigurat succesul acțiunilor. Se detașează în acest sens cea de la Codrii Cosminului (1497) când armata polonă, condusă de Ioan Albert, despre care am mai pomenit, a suferit o grea înfrângere.

Ofensiva se înscrie și ea printre formele strategice folosite de domnitorul moldovean, acesta fiind de fapt adeptul războiului ofensiv. Ca și în apărarea strategică, ofensiva strategică cuprindea mai multe etape: mobilizarea și concentrarea, marșul, bătălia decisivă, urmărirea (retragerea). Concentrarea trupelor era realizată în principiu în apropierea frontierelor pentru a accede mai ușor pe teritoriul adversarului. Marșul se desfășura cu rapiditate, scopul fiind luarea contactului cu forțele adversarului și realizarea surprinderii acestuia. După

consumarea bătăliei decisive avea loc urmărirea (retragerea).

Între cele mai importante campanii ofensive amintim pe cea din noiembrie 1473 încheiată prin cucerirea Cetății Bucureștiului, acțiune în urma căreia la tronul Țării Românești a fost pus Laiotă Basarab. Prin această campanie s-a urmărit, pe de o parte scoaterea țării surori de sub tutela Porții, iar pe de altă parte îndepărtarea bazelor de operații otomane de la frontierele Moldovei.

Nu putem să nu amintim aici și acțiunile ofensive executate în părțile sudice ale Poloniei, precum și în cele estice ale Transilvaniei.

Acțiunile strategice la care ne-am referit precum și încă multe altele evidențiază îndrăzneală, originalitate, dar și multă pricepere în folosirea forțelor și mijloacelor de așa natură, încât scopurile au fost atinse în majoritatea cazurilor.

Subliniem de asemenea faptul că Ștefan cel Mare s-a dovedit, în războaiele pe care le-a purtat, și un tactician de excepție, fapt dovedit de formele variate de manevră folosite, de atacurile surpriză, de raidurile și incursiunile în dispozitivele inamicului, de suplețea dispozitivelor de luptă (la nivel tactic), de întrebuițarea justă a categoriilor de luptători, a armamentului și a rezervei și enumerarea ar putea continua. Pentru a fi mai convingători cu cele de mai sus, reliefăm faptul că, în domeniul tactic, bătălia reprezintă cel mai de seamă moment al unei campanii. Elementele principale ale unei bătălii erau: forma manevrei utilizate, dispozitivul de luptă, constituirea rezervei, întrebuițarea terenului, realizarea surprinderii și ingeniozitatea adoptării lor.

Nu vom încheia fără a ne referi la câteva probleme privind conducerea acțiunilor de luptă. Acestea intrau în

SIMPOZION

atributul domnitorului și aveau la bază datele de ansamblu ale situației și în mod deosebit informațiile despre inamic și intențiile acestuia, date și informații, pe care domnul Moldovei le-a avut permanent la dispoziție grație preocupării sale privind dezvoltarea "formelor asigurării de luptă și în mod deosebit a cercetării".

În mobilizarea, concentrarea, dislocarea, angajarea și manevra trupelor, domnitorul era ajutat de către o serie de dregători, între care spătarul, pârcălabul, portarul etc.

Războiul, campania și bătălia se desfășurau după un plan general care avea un caracter unitar. În situația în care acțiunile se desfășurau în zone diferite sau pe direcții situate la mare distanță una de cealaltă, se constituiau unele grupări independente a căror comandă era executată de către unul dintre dregătorii numiți de domn.

În încheiere subliniem că întreaga politică militară a voievodului Ștefan cel Mare a avut la bază imperativul folosirii cât mai eficiente a potențialului uman și material.

Victoriile repurtate de acesta pe câmpul de luptă sunt fără îndoială rodul unei gândiri militare de excepție, al conducerii înțelepte a oștilor pe care le avea la dispoziție și al voinței sale de a apăra cu orice preț pământul strămoșesc, independența și integritatea Moldovei.

Ștefan cel Mare a lăsat urmașilor un Stat puternic care-și sporise prestigiul învingând "pe toți vecini" și două direcții principale de acțiune:

întărirea eforturilor centralizatoare prin impunerea unei domnii autoritare;

conturarea voinței de realizare a unității de luptă a întregului spațiu românesc, cheazășie sigură a menținerii libertății acestuia.

BIBLIOGRAFIE

¹ Nicolae Iorga, *O luptă literară*, vol. II, București, 1979, p. 67.

² *Istoria militară a Românilor*, Editura Militară, București, 1992, p. 116.

³ Vezi N. Orghidan, *Ce spun cronicarii străini despre Ștefan cel Mare*, Craiova, 1915, p. 9-10.

⁴ Punând cap la cap mărturiile documentelor, desprindem concluzia că oastea Moldovei în timpul lui Ștefan cel Mare cuprindea: curtenii (slujitorii), cetele boierești, cetele pârcălabilor și staroștilor compuse din sătenii așezați pe teritoriile cetăților și din străjile lor, cetele târgurilor sau ale orașelor fără cetăți formate din locuitorii lor, cât și masa țăranimii, precum și cetele de mercenari.

⁵ *Călătorii străini despre țările române*, ed. Maria Holban, M.M. Alexandrescu - Dersca Bulgariu, Paul Cernovodeanu, vol. I, București 1968, p. 149.

⁶ Miron Costin, *Letopisețul Țării Moldovei*, București, 1967, p. 212.

⁷ *Istoria militară ...* Op. Cit. p. 117.

⁸ N. Iorga - *Istoria lui Ștefan cel Mare*, București, 1996, p. 123.

SIMPOZION

COMEMORAREA LUI ȘTEFAN CEL MARE LA BUCUREȘTI ÎN IULIE 1904

**STEPHAN THE GREAT COMEMORATION, BUCHAREST,
JULY 1904**

- Profesor universitar dr. Nicolae ADĂNILOAIE -

Cronicarul Grigore Ureche, referindu-se la glorioasele fapte de arme ale lui Ștefan cel Mare și la trecerea în eternitate (la 2 iulie 1504) a ilustrului voievod, scria, cu evlavie, următoarele: *“Îngropat-au pre Ștefan Vodă în mănăstirea Putna cu multă jale și plângerea tuturor locuitorilor țării, că plângeau toți ca după un părinte al lor, că cunoșteau toți că li se duce mult bine și apărare. Că după moartea lui îi ziceau Sfântul Ștefan Vodă, nu pentru suflet, că este în mâna lui Dumnezeu, că el încă au fost om cu păcate, ci pentru lucrurile sale cele vitejești, carele nimene din Domni, nici mai înainte, nici după aceea nu l-au ajuns”¹.*

În adevăr, cârmuind, cu înțelepciune și cu vrednicie destinele Moldovei timp de aproape jumătate de veac (1457-1504), Ștefan cel Mare a ridicat prestigiul țării la un nivel ce nu l-a mai avut niciodată, iar strălucitele victorii, prin care a stăvilit înaintarea armatelor otomane, având un răsunet deosebit în Europa, au făcut ca regii Ungariei și Poloniei, senioria Veneției, papa de la Roma și mulți cronicari străini să-l elogieze pe viteazul voievod român

considerându-l apărătorul și eroul creștinătății. Papa de la Roma, Sixt al IV-lea, numindu-l pe Ștefan drept “Atletul lui Hristos”, preciza că numele lui se află “pe buzele tuturor”. Iar cronicarul polonez Ion Dlugosz – contemporan cu Ștefan – scriind că domnul Moldovei este “cel dintâi dintre principii lumii care a reputat o victorie atât de strălucită împotriva turcilor”, îl considera “cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea și stăpânirea lumii și, mai ales, cinstea de comandant împotriva turcilor, cu sfatul, înțelegerea și hotărârea tuturor creștinilor”. Și cronicarul Matei Miechonski – tot contemporan cu voievodul român – arăta că natura l-a înzestrat pe Ștefan “cu toate darurile: viteaz, drept, prevăzător, isteț, biruitor al tuturor dușmanilor”, precizând că acesta a biruit nu numai pe turci ci și “pe toți regii învecinați”². Toate acestea reliefează dimensiunea europeană a domniei lui Ștefan cel Mare când Moldova – după cum sublinia și ilustrul voievod – devenise o poartă a creștinătății.

Istoria faptelor mărețe săvârșite de Ștefan cel Mare în lunga și glorioasa sa

SIMPOZION

domnie (când a câștigat 34 de bătălii împotriva dușmanilor) nu stă scrisă numai în cronici, ci și pe zidurile celor 44 de biserici și mănăstiri ridicate din porunca lui pe întreaga Moldovă, spre a aduce slavă lui Dumnezeu pentru că a mântuit țara de dușmani. Aceste fapte au trecut din gură în gură, din generație în generație, intrând în legende, povestiri, cântece și poezii populare, toate preamărind pe viteazul voievod.

În 1904, când s-au împlinit 400 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare, Spiru Haret – cel mai strălucit ministru al Instrucțiunii Publice și al Cultelor pe care l-a avut România – a inițiat comemorarea viteazului domnitor prin organizarea de serbări în toate școlile din țară. Aceste serbări comemorative, pe plan național, erau menite să înflăcăreze pe toți românii, să aducă fiori de patriotism în toate inimile, să pomenească și să venereze, cu adâncă evlavie, amintirea marelui erou și a căpitanilor săi, care s-au jertfit pentru apărarea gliei strămoșești. Astfel, la 25 februarie 1904, Haret dă o decizie prin care anunță că în ziua de 2 iulie *“memoria marelui Domn va fi sărbătorită de toate școlile din țară, cu toată pompa cuvenită. În fiecare oraș, la ora 9 dimineața, se va oficia o panahidă (parastas), în care se va face pomenirea lui Ștefan Vodă, a căpitanilor și ostașilor lui, căzuți în luptele pentru apărarea și întregirea pământului strămoșesc. Toate școlile din oraș, cu profesorii și școlarii lor și cu drapelele lor, vor asista la această panahidă, care se va oficia de preferință pe una din piețele sau în una din grădinile orașului, care să prezinte destul spațiu pentru ca să încapă toate școlile. După terminarea panahidei, se vor ține cuvântări de către profesori, școlari și alte persoane, iar corurile școlii vor executa bucăți patriotice”*. Amănuntele ceremoniei, cuvântările și tot programul serbării comemorative se vor fixa de către comitetele ce se vor forma în fiecare oraș “din directorii

tuturor școlilor primare și secundare” din localitate; iar “în București și Iași rectorii universităților” vor prezida aceste comitete. Școlile rurale din apropierea orașului vor participa la această serbare în ziua de 2 iulie. Celelalte școli rurale vor asista, duminică 4 iulie, la serviciul religios ce se va face la biserica satului pentru “pomenirea marelui Ștefan”. După terminarea parastasului, elevii, încolonați, vor merge la școală unde va avea loc serbarea propriu-zisă cu cuvântări ale învățătorilor, recitări și cântece închinete viteazului voievod, iar la sfârșit se va face și distribuirea premiilor școlarilor ce s-au distins la învățătură³.

Tot în februarie, Spiru Haret îl anunța pe ministrul de război despre serbările comemorative ce vor avea loc la 2 iulie, pe linie de învățământ, întrebându-l dacă nu crede de cuviință *“ca și armata să serbeze această zi și ca cele două serbări să se pună în legătură una cu alta”*⁴. După răspunsul afirmativ, Haret îi scrie din nou aceluiasi ministru că la serbare se va organiza și un cortegiu istoric la care vor participa câte “18 călărași din fiecare cele 13 județe ale Moldovei, îmbrăcați fiecare în costumul județului său. Căii vor fi de trupă, dar șeile să fie țărănești”⁵. Tot pentru cortegiul istoric ministrul Instrucțiunii a dispus ca Școala Superioară de Arte și Meserii din București să execute mai multe arme vechi, specifice vremii lui Ștefan cel Mare, printre acestea se numărau: 300 de scuturi, 100 de lănci, 100 halebarde, 100 de buzdugane, 100 de “gheoghe nestrujite”, 100 de arcuri, 500 de săgeți, 50 de arbaletе, 10 de săbii și 10 de topoare. Cortegii istorice s-au făcut nu numai la București ci și în Iași, Dorohoi, Botoșani și alte orașe în care “personagiile” componente au purtat haine și arme asemănătoare timpului domniei lui Ștefan.

Pe de altă parte, ministrul a făcut apel și la prefecți și primari pentru a asigura reușita serbărilor. La 22 aprilie, într-o

SIMPOZION

circulară adresată acestora, arătând că împlinirea a 400 de ani de la moartea lui Ștefan va fi sărbătorită de toate școlile, Haret preciza: „*Pentru ca această sărbătoare să se poată face cu toată solemnitatea cuvenită memoriei marelui Domn, vă rog să binevoiți a vă asocia și D-voastră la ea și a dat tot concursul moral și material necesar școalelor pentru reușita acestei serbări*”⁶.

Comitetele de organizare a serbărilor comemorative din fiecare oraș, completate pe parcurs – cu reprezentanți ai autorităților locale civile și militare – au ținut, în primăvara anului 1904, mai multe întruniri în care au dezbătut și definitivat programul ceremoniilor pentru pomenirea și cinstirea ilustrului voievod.

La București, după ce în aprilie directorii școlilor secundare și primare s-au întrunit într-o primă ședință, prezidată de rectorul C. Dumitrescu – Iași, la Liceul “Sf. Sava” pentru a “*fixa programa serbării din 2 iulie*”, în luna următoare secretarul general al ministrului i-a convocat din nou să participe, la 11 mai, în localul Universității la o altă întrunire ce va fi prezidată de Haret – și unde va fi invitat și un delegat al Primăriei Capitalei – “*pentru a definitiva programa*”⁷. De altfel, încă de la 20 aprilie 1904, Spiru Haret a trimis o adresă primarului capitalei și alta similară prefectului de Ilfov în care, amintind că la 2 iulie “*este să se serbeze în toată țara*” 400 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare, subliniază că avem datoria ca, “*mai ales în capitala țării și în Iași, una din fostele lui reședințe, această serbare să se facă cu toată strălucirea cuvenită marelui Domn*”. Pentru aceasta – continuă ministrul – “*avem nevoie și de sprijinul autorităților locale. În București, în special, am dori să organizăm, cu această ocaziune și un cortegiu istoric. Dar un asemenea cortegiu, oricât de modest ar fi, reclamă cheltuieli pe care nu le putem suporta singuri. De aceea vă rugăm să binevoiți a face ca Primăria (și*

județul) să ne veniți în ajutor cu o sumă care să fie în raport cu însemnătatea lucrului”⁸. În luna următoare, Primăria l-a anunțat pe ministru că s-a aprobat de către consiliu suma de 2.500 de lei, iar Prefectura că s-a obținut încuviințarea consiliului județean Ilfov pentru 3.000 de lei în contul menționatei serbări⁹.

La 12 mai ministrul a dat o circulară către toți directorii școlilor secundare și primare din Capitală în care îi anunță că serbarea comemorativă de la 2 iulie se va face în Piața Victoriei și va începe la ora 8 dimineața. La dânsa vor trebui să asiste toți profesorii și elevii “*... în sumă de cel puțin 300 de școlari*” de la Liceul “Sf. Sava”, la fel câte 300 de la liceele “Matei Basarab” și “Mihai Viteazul”, 200 de la Liceul “Lazăr”, 150 de la Gimnaziul “Cantemir”, 120 de la Gimnaziul “Șincai”, câte 100 de la cele 2 seminarii, câte 70 de la școlile comerciale și de la Școala Normală a Societății pentru învățătura poporului român, 200 de la Școala Superioară de Arte și Meserii și între 70 și 40 de eleve vor trebui să asiste de la fiecare școală secundară și profesională de fete. Din cele 30 de școli primare de băieți vor trebui să asiste 750 de elevi, adică 25 de fiecare școală¹⁰.

La 18 iunie ministrul a scris prefectului Capitalei, că pentru serbarea din 2 iulie, din piața Victoriei (începutul șoselei Kiselef) s-au construit “*cinci tribune pentru autorități și cetățeni. Locurile din aceste tribune vor fi ocupate de persoanele care se vor prezenta cu niște bilete-invitațiuni ce s-au distribuit de minister*”. În acest sens, Haret roagă pe prefect “a lua cuvenitele măsuri spre a se ține bună ordine în acea zi și a nu se lăsa să se strecoare în tribune persoane care nu vor avea bilete de intrare, spre a se evita aglomerația”¹¹.

Când mai erau câteva zile până la serbarea din 2 iulie, atmosfera din București – ca de altfel și din orașele din țară – era

SIMPOZION

înflăcărată, cetățenii doreau să participe la acest eveniment ce se anunța a fi măreț. Societatea generală a funcționarilor comerciali din România și-a exprimat și ea dorința de a lua parte la marile serbări regretând că, neavând repaus, comercianții sunt lipsiți de această posibilitate. De aceea, roagă pe Haret să intervină la ministerul de interne *“să dispună ca toate magazinele să fie închise, iar noi, funcționarii comerciali, să putem lua parte la această serbare la care vom avea fericirea a recunoaște ... gloria Marelui Ștefan, apărătorul Creștinătății”*¹². Este de menționat că în câteva orașe s-a convenit ca magazinele să fie închise în timpul serbării din 2 iulie.

Conform programei (tipărită pe foi volante), la București serbarea de la 2 iulie a început la ora 8 dimineața în Piața Victoriei, unde se ridicase o estradă specială. Au asistat: principele Ferdinand (moștenitorul tronului), primul ministru D.A. Sturdza, miniștrii: Ionel Brătianu, Spiru Haret, Em. Porumbaru și C.I. Stoicescu, de asemenea C. F. Robescu – primarul Capitalei, C. Dumitrescu Iași, – rectorul Universității, I. Bogdan – decanul Facultății de Litere, G. Lahovari – președintele Curții de Conturi, Paul Slătescu – prefectul județului Ilfov ș.a. Au fost prezenți toți ofițerii din garnizoana București și câte un detașament din cele trei arme, cu drapel și muzică; au participat, de asemenea, toți profesorii și institutorii din capitală, studenții și elevii școlilor secundare și primare. Slujba de pomenire pentru Ștefan cel Mare, familia sa și oștenii săi a fost oficiată de Nifon Ploșteanu, vicarul Mitropoliei, înconjurat de înaltul cler din Capitală și doi preoți din Basarabia. Imnul Regal a fost interpretat de muzica militară, Imnul lui Ștefan cel Mare, de I. Costescu (maestru de muzică), a fost executat de corul școlilor secundare. După recitarea unor versuri patriotice, corul Societății “Carmen”, dirijat de profesorul Chiriac, a cântat

„Deșteaptă-te române”. S-au ținut trei cuvântări despre domnia glorioasă a lui Ștefan cel Mare: cea a studentului Vasile Rațiu, a profesorului I. Bogdan și a ministrului Spiru Haret (asupra ultimei cuvântări vom reveni). A urmat, în sunetul muzicii militare, defilarea armatei, apoi a studenților și a elevilor, condusă de maestri de gimnastică, în ordinea anterior stabilită: mai întâi studenții, apoi Liceul “Sf. Sava”, Liceul “Lazăr”, Liceul “Matei Basarab”, Liceul “Mihai Viteazul”, Gimnaziul “Cantemir”, Gimnaziul “Șincai” etc.

La urmă a defilat cortegiul istoric, deschis de un pluton de jandarmi călări. Cortegiul istoric reprezenta intrarea lui Ștefan cel Mare în Suceava, în aprilie 1457, însoțit de Vlad Țepeș. În fruntea alaiului erau buciumașii, surlarii și trâmbițașii, steagul lui Ștefan cel Mare înconjurat de garda de onoare, apoi grupul domnesc: Ștefan, călare (pe un cal cu valtrapuri fâlfâitoare), cu coroană aurită și haine de ceremonie, ținând în mână sceptrul Moldovei; alături Vlad Țepeș, tot călare, “cu căciulă cu mărgăritare”, ținând sceptrul Munteniei; ei erau urmați de: sfetnicii domniei, sfatul boierilor mari, pârclăbi, aprozi și corpul frânsarilor format din 15 cete de viteji. Cetașii, în costume „moldovinești”, purtau scuturi, arcuri după gât, tolbe cu săgeți, arbalette ori sulițe, iar alții aveau halebarde ori paloșe. Cortegiul a parcurs Calea Victoriei, Bulevardul Elisabeta, Splaiul Dâmboviței și Șoseaua Cotroceni. Pe străzi, cortegiul a stârnit “o admirație unanimă” și “aplauze frenetice”, consemnau documentele de arhivă și ziarele vremii¹³.

Referindu-se la măreția serbării de la 2 iulie, N. Iorga, martor ocular, relatează că “mii de oameni erau strânși laolaltă” încă de la ceasurile 8 dimineața. *“Calea Victoriei, strada Buzești, aleele și șoselele vecine erau pline de valurile mulțimii ce venea să vadă și ... să simtă, cu entuziasm, firea cu totul*

SIMPOZION

deosebită a acestei serbări, cum nu mai fusese niciodată, și cum se va vedea iarăși ... peste o sută de ani, la 2004, când se va împlini de la moartea lui Ștefan o jumătate de mileniu. Și cine știe ce împrejurări vor fi atuncea, care va fi icoana țării și poporului nostru!"¹⁴

Din păcate – o spun cu regret – prezicerile lui N. Iorga nu s-au adeverit decât parțial. E adevărat că icoana țării s-a mai întregit, dar bucureștenii n-au văzut anul acesta o serbare la fel de impunătoare ca cea din 1904!!

Ar mai fi de adăugat că în aceeași zi de 2 iulie 1904, după amiaza, și Academia Română a ținut o ședință solemnă pentru pomenirea lui Ștefan cel Mare. Au luat cuvântul președintele I. Kalinderu, primul ministru D. A. Sturdza, care era și secretar general al Academiei, și N. Iorga, pe atunci membru corespondent. Toți au reliefat însemnătatea domniei lui Ștefan și marile merite ale ilustrului voievod pentru țară și poporul român.

În încheiere, considerăm necesar să dăm câteva fragmente din cuvântarea rostită la 2 iulie, la serbarea din Piața Victoriei, chiar de inițiatorul și organizatorul comemorării lui Ștefan cel Mare la 1904. Astfel, Spiru Haret, printre altele, a subliniat că "s-au împlinit 400 de ani ... de când s-a stins în toată strălucirea gloriei sale, cel mai mare dintre oamenii mari care au ilustrat trecutul neamului românesc ... Amintirea marelui Domn a rămas vie în sufletul românilor și neștersă va rămâne pentru totdeauna. Aniversarea pe care o serbează azi Românimea întreagă ar fi trebuit să fie serbată încă de trei ori înaintea noastră, dar împrejurări grele și umilinte pentru țară n-au permis-o. Ne-a fost dat nouă, cei de azi – accentua Haret – să putem serba așa cum se cuvine gloria lui Ștefan Vodă ... Românii, uniți în gânduri și simțiri, viteji ca-n vremurile lui, înțelepți și hotărâți, vor ști

să-și apere moșia cum a apărât-o și el. Fie ca această zi mare, când inimile tuturor românilor bat împreună, însuflețite de amintirea lui Ștefan cel Mare și Sfânt, să fie legătura care să ne unească pe toți în același gând de iubire. Acesta va fi adevărul și cel mai scump prinos pentru eroul de la Putna"¹⁵.

BIBLIOGRAFIE:

¹ Grigore Ureche, *Domnii Țării Moldovei*, București, 1986, p. 64.

² N. Orghidon, *Ce spun cronicarii străini despre Ștefan cel Mare*, Craiova, 1915, pp. 16–19 și 36–37; vezi și N. Adăniloae, *Independența națională a României*, Editura Academiei, 1986, p. 18-21.

³ Arhivele Naționale București, fond. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice (citată în continuare M.C.I.P.) dosar 499 - 1904, f.3 –4

⁴ Ibidem, f.5

⁵ Ibidem, f. 54

⁶ Ibidem, f. 51

⁷ Ibidem, f.48 și 57.

⁸ Ibidem, f. 49.

⁹ Ibidem, f. 102 și 114.

¹⁰ Ibidem, f. 88

¹¹ Ibidem, f. 126.

¹² Ibidem, f. 99 și 185, vezi și dosar 140/1904, f. 113- 114.

¹³ Ibidem, dosar 499/1904, f. 90;vezi și "Voința Națională", din 4 iulie 1904.

¹⁴ N. Iorga, *Pomenirea lui Ștefan cel Mare*, București, 1905, pp. 28–29.

SIMPOZION

MONUMENTE DEDICATE LUI ȘTEFAN CEL MARE ȘI EPOCII SALE ȘI INSCRIPȚIILE DE PE ELE

MONUMENTS AND THEIR INSCRIPTIONS DEDICATED TO STEPHAN THE GREAT AND TO HIS EPOQUE

- General de brigadă (r) dr. Florian TUCĂ -

Monumentele și însemnele memoriale - fie că sunt de factură arheologică, istorică sau de cult - constituie una dintre bogățiile spirituale de valoare inestimabilă ale românilor. Ele au darul să ateste vechimea și continuitatea neîntreruptă a poporului nostru în spațiul carpato - danubiano - pontic, trecutul, prezentul și, de ce nu, viitorul său.

Privite prin prisma semnificației lor, monumentele și însemnele memoriale care sunt presărate cu dărnicie pe tot cuprinsul patriei noastre, reprezintă autentice documente istorice în metal și în piatră. În prezent nu se poate reconstitui istoria glorioasă a poporului român și a statalității sale, în special cea antică și medievală, fără a ne referi la o parte dintre ele, așa cum sunt cele dedicate geto - dacilor și marilor bărbați de stat ai românilor din acele vremuri de mult apuse.

Sute și mii de monumente și însemne memoriale de interes istoric, care înobilează astăzi pământul românesc, pot fi considerate autentice dovezi ale bărbăției, eroismului și spiritului de jertfă dovedite de oștile române în timpul luptelor și bătăliilor purtate împotriva cotropitorilor străini, pentru apărarea gliei străbune, a libertății, unității și neamului. Multe dintre ele, ca de exemplu și cele dedicate lui Ștefan cel Mare, ca și îndelungatei și glorioasei sale domnii, jalonează, ca un fel de borne, locuri intrate în istorie, câmpuri de luptă și bătălii, locuri udate din belșug de sângele românesc, amintind generațiilor prezente și

viitoare despre faptele de vitejie legendară, despre eroi și eroism.

Ocupându-mă, de trei decenii și mai bine, de identificarea și prezentarea în pagini de carte sau în presă a monumentelor care înobilează pământul românesc, am constatat că în România se află un număr de peste 20 de astfel de monumente memorabile dedicate lui Ștefan cel Mare și Sfânt sau luptelor și bătăliilor purtate de el întru gloria și neamului Moldovei. Un singur domnitor al românilor - Mihai Viteazul și marea sa epocă - s-au bucurat de o mai amplă reprezentare, pe teren, prin monumente și însemne memoriale. În privința lui Ștefan cel Mare și a glorioasei sale domnii, s-au ridicat memoriabile reprezentative - pe care eu le-am prezentat pe larg în mai multe lucrări cu o astfel de tematică - în următoarele localități: Băcăoani, Bârsești, Borzești, București, Câmpulung Moldovenesc, Chișinău, Dobrovăț, Iași (trei memoriale), Piatra Neamț, Putna, Rădăuți, Războieni, Suceava, Vad (Cluj), Vama, Vaslui, Zănoaga și altele. Înscrisurile de pe multe dintre aceste monumente și însemne memoriale se constituie în autentice documente istorice săpate în piatră sau în metal. De exemplu, pe bustul din incinta Muzeului Militar Național din București dedicat marelui Ștefan, se află înscrisă această inscripție: „Ștefan cel Mare. Domn al Țării Românești Moldova (1457-1504) «Bărbat demn de admirat, întru nimic inferior ducilor eroi, pe care atât îi

SIMPOZION

admirăm, cel care dintâi dintre principii lumii a reputat în zilele noastre o victorie atât de strălucită contra otomanilor». *Jan Dlugosz*". Pe fațadele monumentului ce s-a înălțat în anul 1904, cu prilejul împlinirii a 400 de ani de la moartea ilustrului voievod, în localitatea vrânceană Bârsești, sunt înscrise texte evocatoare și explicative de o valoare istorică și literară excepțională. Pentru conținutul lor informativ, pentru caldul mesaj național patriotic, le vom cita întocmai în cele ce urmează:

„Lui Ștefan cel Mare, voievodul Moldovei, după 400 de ani de la moartea lui, prinos de admirație și de recunoștință din partea vrâncenilor 2 iulie 1904" (pe fațada principală); *„Vedi, zise Vrâncioaia lui Ștefan cel Mare: toată țara s-a sculat pentru tine. Iată-i, vin toți de după înălțimi și cei șapte flăcăi care merg înaintea celorlalți sunt flăcăi ai mei pe care ți-i dăruiesc"* (pe latura din stânga);

„Domnit-a Ștefan Vodă 47 de ani, 2 luni și 3 săptămâni și a zidit 44 de mănăstiri și biserici și era însuși țiitor peste toată țara sa ... După multă războaiă cu noroc ce a făcut, cu mare jale a răposat la 2 iulie 1504" (pe latura din dreapta);

„Ștefane, Măria Ta, / Tu la Putna nu mai sta, / Te înalță din mormânt, / Să te-aud din corn sunând, / Și Moldova adunând. // De-i suna din corn odată, / Ai s-aduni Moldova toată, / De-i suna din corn de două ori, / Îți vin codrii ajutor, / De-i suna a treia oară, / Toți dușmanii o să piară, / Din hotară în hotară" (pe latura din spate).

Un mișcător imn de slavă la adresa marelui Ștefan se află înscris și pe impozantul monument ce i s-a ridicat în orașul Chișinău în primăvara anului 1928, cu prilejul aniversării a 10 ani de la Unirea Basarabiei cu Patria-mamă, România. Iată care este acesta:

„Ștefan cel Mare și Sfânt. 1457–1504" (pe fațada memorabilului);

„Domn din Munte până la Nistru și MARE. Întemeietor de mănăstiri. Făcător de dreptate. Chipul său în moștenirea sa" (pe latura din stânga);

„Biruitoare de popoare la Lipnic, la Baia, la Vaslui, la Valea Albă, la Cătlăbuga, la Scheia, la Dumbrava Roșie, pentru Țară, Neam și Cruce" (pe latura din dreapta);

„Apărătorul Basarabiei-Nistru, Chilia, Cetatea Albă" (pe latura din spate).

Pe fațada memorialului din Războieni dedicat marelui Ștefan este scrisă această inscripție evocativă, o autentică cronică în piatră concepută de Mihail Sadoveanu:

„Aici s-a dat cea mai crâncenă bătălie din veacurile Moldovei. Nemuritorul erou și Atlet al lui Crist, lui Ștefan cel Mare, care l-a 26 iulie 1476, în acest loc, vitejește apără neatârănarea Moldovei și existența națiunii române contra oștilor nenumărate ale sultanului Mohamed, de el însuși comandate".

Un foarte frumos și reprezentativ monument dedicat înaltului personaj domnesc pe care îl comemorăm cu un fast deosebit în anul acesta se află în municipiul Suceava. Este așezat în imediata apropiere a fostei cetăți de scaun a Moldovei. A fost dezvelit la 16 septembrie 1977. Pe un pedestal paralelipipedic și masiv, placat cu marmură de culoare rozalie, se înalță statura maiestooasă, înaltă de 8 metri, turnată în bronz, a marelui Ștefan. Ilustrul Domnitor este înfățișat călare, într-o atitudine maiestooasă, având coroana voievodală pe cap, iar în mâna dreaptă, ridicată, un buzdugan, simbol al puterii statale nelimitate și al demnității acestora. Soclul este împodobit cu Steaua Moldovei și cu un amplu basorelief prin care se redă o scenă din luptele purtate de oștirea română condusă de Ștefan cel Mare. Pe soclu se află înscrise următoarele cuvinte, din care rezultă, printr-o formulare sintetică, cine a fost, de fapt, Ștefan și anume: *„Scut de apărare a gliei străbune, erou legendar a cărei luptă și activitate au fost închinare libertății Patriei și poporului, și mai departe: activitatea sa, desfășurată de alți*

SIMPOZION

mari domnitori ai Țării, “*stă la baza făuririi României*”.

Orașul din spațiul românesc cel mai bogat și mai frumos împodobit cu memoriale dedicate marelui Ștefan îl reprezintă Iașul. Deși nu sunt moldovean, ci muntean, în speță argeșan, îmi face o mare plăcere să relev acest fapt. Nu de alta, ci datorită faptului că de-a lungul timpului ieșenii au reușit poate mai bine ca ardelenii și ca muntenii să-și pună în valoare prin metafora pietrei și a bronzului, iluștrii lor mari bărbați de stat și oameni de cultură de valoare națională, europeană și mondială!

În mod concret, potrivit fișelor pe care le am în arhiva personală, în vechiul și noul târg al Ieșilor se află cel puțin cinci memoriale închinare lui Ștefan cel Mare și strălucitei sale epoci și anume: o statuie ecvestră, care se află dispusă în fața Palatului Culturii. Este cea mai veche lucrare de artă plastică de for public de pe pământul românesc dedicată domnitorului român. A fost dezvelită la data de 5 iunie 1883. Cu acel prilej, în semn de salut, s-au tras 21 de lovituri de tun. În discursul rostit atunci de către Bogdan Petriceicu Hașdeu, acesta a spus: “*De la Carpați până la Dunăre sunt puține locuri unde să nu fi zăngănit sabia lui Ștefan, să nu fi izbârnit săgeata lui Ștefan, răspândind pretutindeni pe dușmanii de la hotare*”.

Cel de-al doilea monument ieșean dedicat lui Ștefan cel Mare s-a ridicat în vremuri mai apropiate la zilele noastre, adică în anul 1979, din inițiativa și cu sprijinul material al Ministerului Apărării Naționale în cinstea unei unități militare. Ni se pare deosebit de interesant să cităm în fața dumneavoastră inscripția de pe fațada acestui memorial: “*Acest monument a fost ridicat în memoria glorioșilor oșteni conduși de Ștefan cel Mare care, în iulie 1476, în crâncena bătălie de la Valea Albă – Războieni, dusă împotriva cوتropitorilor otomani și-au dat suprema jertfă pentru apărarea libertății și măreția Patriei*”.

Cel de-al treilea memorial din Iași strâns legat de numele, de faptele și de înfăptuirile lui Ștefan este reprezentat de o lucrare plastică de un fel mai deosebit. Prin ea sunt înfățișate patru

grupuri statuare așezate în semicerc, în felul următor, de la stânga la dreapta: Dragoș Vodă și Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul, Ivan Vodă cel Cumplit și Petru Rareș și, în sfârșit Vasile Lupu și Dimitrie Cantemir. În privința grupului Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul, consider important să fac o scurtă prezentare a chipurilor celor doi domnitori români care pot fi considerați cei mai străluciți, mai luminați și mai viteji, înalți bărbați de stat ai românilor din toate timpurile. Astfel, Ștefan cel Mare ne este înfățișat de către autorul grupului statuar în straie domnești, având în mâna dreaptă un buzdugan, element sau simbol semnificativ al curajului și vitejiei sale, iar în mâna stângă un hrisov, întărit cu sigiliul cu cap de bour. La rândul său Mihai Viteazul ne este înfățișat în manieră clasică și anume cu cușma voievodală pe cap, cu mantia pe umeri și ținând în mâna stângă o bardă, ca element semnificativ al vitejiei sale.

În sfârșit celelalte două monumente din Iași dedicate lui Ștefan sunt reprezentate de două busturi monumentale. Cu privire la ele, nu consider necesar să fac vreun comentariu, adică sunt însemne memoriale obișnuite, ca multe altele care împodobesc pământul românesc.

Reproducem, în continuare, înscrisul de pe statuia de la Vaslui, text ce aparține lui Nicolae Iorga: “*Ștefan cel Mare. 1457–1504. Domn adevărat, viteaz și cu minte, iubitor de Țară și Neam. Într-însul găsisse poporul românesc cea mai curată și cea mai deplină icoană a sufletului său*”.

Încheiem comunicarea noastră cu reproducerea textului ce se află înscris pe piatra de mormânt a marelui Ștefan de la mănăstirea Putna, text conceput chiar de către strălucitul domnitor: “*Drept-credinciosului Domn, Io Ștefan cel Mare, din mila lui Dumnezeu domn al Țării Moldovei, fiul lui Bogdan Voievod, ctitor și ziditor al acestui sfânt lăcaș de cult, care zace aici și s-a mutat la veșnicele lăcașuri în anul 7000 ... (corect 7012 = 1504-n.n.), luna (iulie-n.n.), domnit ani ... (47-n.n.)*”.

SIMPOZION

LA CINCI VEACURI DE LA MOARTEA MARELUI DOMN ȘI VOIEVOD ROMÂN ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT

FIVE CENTURIES FROM THE EXCEPTIONAL LORD AND
ROMANIAN RULER THE GREAT AND SAINT STEPHAN

- General de brigadă (r) prof. univ. dr. Nicolae CIOBANU -

A pusul "Soarelui Moldovei" în acea zi de "Marți 2 Iulie 1504, la 4 ceasuri din zi", a fost anunțat parcă și de stihiiile naturii prin "ploi mari și revărsări de ape și potopuri", după consemnarea "Cronicii anonime a Moldovei".

Se stingea din viață marele voievod și domn a toată Țara Moldovei – Ștefan cel Mare și Sfânt.

Păstorise Moldova aproape o jumătate de veac, timp în care a apărut cu sabia hotarul țării, lăsând-o moștenire întregită urmașilor urmașilor săi, iar când sabia s-a frânt, pentru o clipă, a opus dușmanului arma fină a inteligenței și diplomației sale, țara rămânând întreagă și prosperă.

A fost, în același timp, războinic și creștin fiind numit de către înaltele autorități ecleziastice "Atletul lui Cristos", traducând în viață credința sa în Atotputernicul Dumnezeu, ctitorind aproape cincizeci de lăcașe de cult creștin ortodox, pe care le-a și înzestrat cu podoabele, cărțile de cult necesare dar și cu întinse ogoare, păduri, bălți pentru pescuit, aducând slujitori ai Domnului de aleasă filosofie creștină.

Prin faptele sale s-a înscris între contemporanii epocii cei mai de seamă. Mărturie sunt în acest sens cuvintele Papei Sixt al IV-lea, adresate voievodului român: "Faptele tale contra turcilor păgâni au adus atâta celebritate numelui tău, încât toată lumea vorbește despre tine și în unanimitate ești lăudat". Aprecierea șefului Bisericii Catolice, la scurt timp după bătălia de la Vaslui (10 ianuarie 1475), dovedește faptul că el se impusese lumii europene ca o importantă personalitate, nu doar în plan militar, ci și politic și social.

Bun cunoscător al epocii, contemporan al marelui voievod român, cronicarul Jean Dlugosz scria pe la sfârșitul celui de al șaptelea deceniu al secolului XV despre domnul Moldovei Ștefan Vodă: "Bărbat demn de admirat, întru nimic mai prejos comandanților eroi, acesta în vremea noastră este cel dintâi dintre principii lumii care au reputat asupra turcilor o biruință atât de măreață. După judecata mea el este cel mai vrednic să i se încredințeze șefia și conducerea întregii lumi și, mai ales, funcția de șef suprem și comandant contra turcilor".

Cuvinte de laudă, admirație și stimă întâlnim nu doar la cronicari, personalitățile alese ale Europei, dar și la cei care într-o

SIMPOZION

perioadă sau alta i-au fost adversari pe câmpul de luptă. Așa, spre exemplu, medicul personal al regelui Poloniei, Ioan Albert, doctorul M. Miechowski, participant la lupta din Codrîi Cosminului, deși scăpat, ca prin minune, cu viață din această confruntare, a făcut în anii imediat următori încheierii bătăliei (Bătălia din Codrîi Cosminului s-a desfășurat la 26 octombrie 1497) o caracterizare deosebită conducătorului oastei moldovene: *“O, Ștefan, bărbat admirabil și victorios, care ai biruit pe toți regii vecini! O, om fericit, căruia soarta i-a hărăzit cu multă dărnicie toate darurile. Căci pe când unora le-a dat numai însușiri și anume prudență împreună cu șiretenie, altora virtuți eroice și spirit de dreptate, altora biruință contra dușmanului, numai ție și le-a dat la un loc pe toate. Tu ești drept, prevăzător, ager, biruitor contra tuturor dușmanilor. Nu în zadar ești socotit printre eroii secolului nostru”*.

Trup din trupul țării, suflet din sufletul poporului, conducătorul oștilor române timp de aproape o jumătate de secol, a obținut o serie de victorii militare, rod al înțelepciunii sale și al stăpânirii la nivel european a artei militare. Dragostea nețărmurită față de glia străbună a fost unul dintre factorii ce au chezușuit victoriile sale. Cronicarul Antonio Bonfini ne amintește că *“Marele Voievod Ștefan era însuflețit pentru lucruri frumoase și mândru, activ și strașnic în război”*.

Personalitatea demnitarului român a fost remarcată de către contemporanii săi. Însuși regele Poloniei, Sigismund I Jagello, impresionat de faptele de arme ale domnului Ștefan i-a atribuit apelativul de “cel Mare”. *“Stephanus ille magnus predecesar tuns”* – fapt consemnat în scrisoarea adresată de către acesta domnitorului Petru Rareș în anul 1531.

Trecerea timpului nu a așternut colbul uitării peste numele și faptele sale, nu a estompat întru nimic imaginea măreață a voievodului trecut în neființă. Cronicarii frământatului secol al al XVI-lea – B. Wapowski, Ioan de Komarov, M. Cromer, M. Bielski, M. Strykowski, Nicolae Istvanffi, Ludovic Tubero, ca să amintim doar câțiva

dintre cei mai cunoscuți – au cele mai elogioase aprecieri privind personalitatea marelui domn român.

Chiar și cronicile turco – otomane – a căror părtinire și virulență de limbaj în descrierea adversarilor sunt unanim recunoscute – făcând referire la Ștefan cel Mare îl consideră *“un bărbat mare și nebiruit nici de turci și nici de creștini fiind vestit printre regii ghiauri”*.

De-a dreptul impresionante sunt aprecierile generalului imperial Valentin Prépостvari, “consiliarius bellicus” al împăratului Rudolf al II-lea, adresate domnului Moldovei, Aron Vodă, în anul 1593, cu prilejul solicitării acestuia de a lua parte la o campanie antiotomană, aducând ca argumente: *“Măria Ta, acum ți-ai putea trece la nemurire faima Măriei Tale de viteaz, rămânându-ți pe vecie același nume bun ca al înaintașului Măriei Tale, evlaviosul Ștefan Vodă de odinioară, a cărui slavă de viteaz mai trăiește și acum și nici nu se șterge slava lui cât va ființa lumea”*.

Venite din partea unui bun cunoscător al artei militare europene a secolelor XV și XVI, străin de Țara Moldovei, aprecierile sale sunt un omagiu adus memoriei marelui domn român. Ele constituie, în același timp, și o dovadă incontestabilă a faptului că luminoasa figură a domnului Ștefan cel Mare, prin puterea exemplului său, continua să înrăurească viața politică a țării și devenise un simbol, etalon al istoriei militare a românilor.

Sintetizând trăsăturile personalității marelui domn și voievod, istoricul român de renume universal, Nicolae Iorga, prin cuvinte simple, ctitoricește spre vejnicie faptele sale apreciind că: *“El a cioplit piatra scumpă a vitejiei românești, ce a scânteiat în focul războaielor drepte și cumînți cu atâta strălucire, încât a uimit neamurile”*.

Așezat la loc de cinste alături de alți înaintași de seamă ai acestui popor, ei moșii și strămoșii noștri constituie tezaurul ce a făcut nemuritor neamul românilor, care va dăinui din veac în veac, din generație în generație spre vejnicia neamului.

2004 - SUB SEMNUL LUI ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT MĂREȚIA FAPTELOR ȘI SFÎNȚENIA IDEALURILOR

*THE 2004 YEAR – UNDER THE SIGN OF THE GREAT AND
SAINT STEPHAN – THE FACTS' GLORY AND THE IDEALS'
SAINTNESS*

- General maior (r) Eugen TEODORESCU -

Cu secole în urmă, în medieval – cum spun istoricii – titlul de domn era purtat de suveranii țărilor române, care, în virtutea dreptului de “*dominiu eminens*” – suprema cărmuire – își exercitau atribuțiile administrative, militare, judecătorești, diplomatice, economice și de altă natură asupra întregii țări.

După modul de înțelegere a responsabilităților ce decurgeau dintr-o astfel de investitură și mai ales după modul de exprimare prin fapte a năzuințelor așteptate de drept stătătorii acelor meleaguri, numele multor domni au fost asociate cu superlative de genul: “cel bun”, “cel viteaz”, “cel mare”, “cel frumos”, “cel sfânt”, “cel cumplit” și altele care le-au definit cum nu se putea mai bine personalitatea.

Din galeria acestor laureați medievali a făcut parte și Ștefan vodă, domn al Moldovei în perioada 1457-1504 căruia, nu fără acoperire, i-au fost atribuite nu una, ci două dintre însușirile cu cele mai bogate semnificații și arii de cuprindere umană, și anume: “cel Mare și Sfânt”.

Faptul că, după o jumătate de mileniu de la stingerea din viață a voievodului,

semnificațiile și efectele istorice ale acestor trăsături comportamentale, surprinse atât de sugestiv de Nicolae Iorga, nu și-au pierdut nici aura, ba, mai mult, au devenit puncte de referință în definirea identității noastre ca popor, ne îndeamnă să zăbovim o clipă asupra celui care dincolo de *om* a fost un *domn* sau cum aprecia un distins gazetar militar: “... *dincolo de domn a fost om*”.

Ștefan cel Mare a fost uns ca domn al Moldovei medievale la 14 aprilie 1457, deschizând cea mai fecundă perioadă de consolidare a unuia dintre cele trei state românești, înființate cu un secol în urmă (1359) și de ridicare a prestigiului acestuia, după 47 de ani de domnie, la nivelul oricărui alt stat medieval european. Până la ungerea lui Ștefan ca domn, istoria evului mediu românesc a cunoscut neconținute confruntări militare devenite parcă un mod de a trăi și din a căror încheștare nu a lipsit nici Moldova.

Ștefan cel Mare a simțit pulsul și sensul acestei istorii și drept urmare s-a racordat la ritmul și țelurile pe care le-a imprimat. El a intuit că Moldova medievală se află încă la răscruce de

SIMPOZION

vânturi istorice, chiar dacă incursiunile Hoardei de Aur și-au mai pierdut din strălucire, iar cele nomade din elan, că Moldova se află pe un drum al comerțului transcontinental râvnit din mai toate zările și că statele din Europa își regândesc strategiile și tacticile de supraviețuire într-o lume impulsionată de curente renaștentiste și de valorile înnoirii.

Bun cunoscător al sufletului moldav, pus la punct cu starea reală din țară și din zonele de interes pentru Moldova, voievodul a înțeles la timp că, fără construcția unui sistem teritorial fortificat și multifuncțional care să răspundă nevoilor de apărare și viețuire ale locuitorilor, să asigure desfășurarea trebuințelor administrative, economice și religioase și să transforme particularitățile de relief și climă în factori de putere, existența țării sale va fi pusă în pericol.

Acest raționament solicita un deplin acord între vorbe și fapte, știut fiind că vorbele învață, dar numai faptele conving.

Ștefan Vodă a devenit "MARE" și "SFÂNT" în fața țării sale și a românilor de pretutindeni tocmai pentru că nu s-a rezumat la "a diagnostica" o stare de fapt, o etapă istorică, ci a manifestat hotărâre și har în "tratarea" acesteia. Sub sceptrul său Moldova a luptat și a învins.

"Garda de corp" a statului moldav a fost asigurată printr-un sistem teritorial de apărare în care și-au găsit loc și influențele arhitecturale bizantine, gotice și renaștentine, evaluate la acea vreme. Acest sistem cuprindea:

- cetățile de piatră dispuse pe linia Nistrului (Hotin, Orhei, Cetatea Albă), a Prutului (Țețina), spre Transilvania (Suceava, Neamț, Roman) și la Dunăre (Chilia).

- mănăstirile fortificate (Proboata, Putna, Căpriană, Moldovița, Neamț,

Tazlău, Bistrița, Pătrăuți, Voitin, Sântilie-Suceava, Voroneț, Trestiana, Dobrovăț);

- construcțiile din sate, menite să răspundă fidelității în luptă a țărânimii sau să fixeze amintirea unor evenimente importante – Milișăuți (1487), Pătrăuți (1487), Sfântul Ilie (1488), Borzești (1494), Războieni (1496), Volovăț (1500-1502), Reusenii (1503-1504) – edificii solemne în oraș – biserica Sf. Ioan din Vaslui (1490), biserica Adormirii Maicii Domnului din Bacău (1491), biserica Sfântul Nicolae din Iași (1491-1492), biserica Sfântul Gheorhe din Hârlău (1492), biserica Sfinții Apostoli Petru și Pavel din Huși (1495), biserica Sfântul Nicolae din Dorohoi (1496), biserica Sfântul Nicolae din Botoșani (1496), biserica Sfântul Ioan din Piatra Neamț (1497-1498);

- incintele orașenești (Roman, Suceava) și curțile voievodale (Iași, Suceava, Bacău, Vaslui, Piatra-Neamț, Botoșani, Hârlău, Cotnari, Bârlad, Huși, Dorohoi, Dimăcheni);

- reședințele hatmanilor și logofăților (Șipote, Arbore, Bălinești), întăriturile de lemn și pământ (Tighina, Soroca, Orhei, Crăciuna, Bârlad) și numeroase alte puncte de sprijin pe direcțiile principale de pătrundere a inamicului în adâncimea teritoriului. Acest sistem se alinia celor mai semnificative arhitecturi din Europa medievală.

Prin concepția arhitecturală imprimată sistemului de apărare, prin integrarea acestuia în structura planimetrică a Moldovei și în silueta geografică de trăire românească, de siguranță europeană, Ștefan cel Mare a dat întâietate utilitarului fără însă a angaja valorile artistice, efectele de monumentalitate și rigorile simetriei și axialității în amplasarea cetăților și mănăstirilor. Trebuie relevat și faptul că

SIMPOZION

lucrările din sistemul de apărare erau executate în timp record. Un exemplu este edificator: *“În leatul 6907 (1479 n.a.) iunie 22 – stă scris în Letopisețul Țării Moldovei – au început Ștefan cel Mare a zidi cetatea Chilia și au sfârșit-o în același an, iulie 16, folosind 800 de zidari și 17.000 de ajutoare”*.

Astăzi, după 5 secole, parte din opera marelui voievod face parte din patrimoniul național și universal, drept capodoperă a lumii medievale.

O vădită preocupare a manifestat voievodul față de conducerea și punerea în operă pe plan local a complexului de măsuri inițiat. În acest scop toate fortificațiile voievodale din Moldova aveau în frunte pârčalabi – dregători teritoriali și comandanți militari – numiți de domn, care răspundeau în fața acestuia de ordinea locală, de aprovizionarea și folosirea bunurilor materiale, de libera practică a credinței și de rezistență pe timpul incursiunilor dușmane.

Voievodul era convins că de chibzuința comandanților și trăinicia fortificațiilor atârână vitejia oastei și obținerea victoriei.

“Ștefan cel Mare – consemna cronicarul Grigore Ureche – la gol n-a îndrăsnit să iasă sau să-și trimită oamenii la luptă, ci numai la strămtori pregătite, din nevoia de a le făcea dușmanilor zmintelă”.

Convingerile și chibzuința dovedite în condiții nesigure, pe care a știut să le depășească, i-au adus voievodului recunoașterea românilor și a multor străini. Monumentele, busturile, plăcile comemorative, cele peste 135 de medalii, plachete și insigne, atribuirea onorifică a numelui său unor instituții publice, străzi și localități sunt mărturii de necontestat.

Modul exemplar în care Ștefan cel Mare a gândit și înfăptuit apărarea țării, arta dovedită în pregătirea și conducerea oastei în cele 36 de bătălii purtate, din care

34 victorioase, iscusința de a fi imprimat întregii populații ideea energizantă de părtașă nemijlocită la victoriile Moldovei, iar sieși ideea slujirii cu bărbăție și în bună credință a idealurilor acestei populații, au dus la identificarea perioadei respective cu numele voievodului. Se spune că o țară fără un conducător dibaci și credincios idealurilor ei seamănă cu un trup fără suflet. Timp de 47 de ani Ștefan cel Mare a fost sufletul țării, sufletul românilor *“... căci – așa cum afirma Mihail Kogălniceanu acum 150 de ani – orice cetate, orice așezământ, orice mănăstire, orice val, orice șanț, orice fântână, ... orice legiuire omenească, orice puneri la cale înțelepte, de veți fi întrebat cine le-a făcut, vi s-ar fi răspuns: Ștefan cel Mare”*. În același ton, asistentul regelui polon Ioan Albert, dr. M. Miechowske – participant la bătălia din Codrîi Cosminului (26.10.1497) – afirma cu privire la Ștefan cel Mare: *“Om fericit căruia soarta i-a hărăzit toate darurile. Căci, pe când unora le-a dat numai însușiri și anumită prudență împreună cu șiretenie, altora virtuți eroice și spirit de dreptate, altora biruință contra dușmanilor, lui i le-a hărăzit la un loc pe toate. Nu în zadar este socotit printre eroii mari și măreți ai secolului nostru”*.

La aceste mărturisiri elogioase putem adăuga și pe cele spuse de Papa Sixt al IV-lea în 1475: *“Faptele tale ... au adus atâta celebritate numelui tău, încât toată lumea vorbește despre tine și în unanimitate ești foarte lăudat și socotit un adevărat Atlet al Credinței Creștine”*.

Ștefan cel Mare nu s-a lăsat lăudat de oamenii nelăudați, de curteni vicleni. El a înțeles că, dacă la un copil poți considera lingușirea drept lipsă de judecată, la un matur aceasta devine nelegiuire. Lauda trebuie să devină un îndemn, o răsplată a virtuții, a sacrificiului de a-ți îndeplini

SIMPOZION

idealurile curate și nu o cale de a-ți procura privilegii.

Pornind de la viețuirea jertfelnică pentru credință și neam, Hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a venit nu numai ca o recunoaștere a acestora, ci ca un act prin care chipul credinței și al onoarei cavalierești a căpătat aura sfințeniei celei veșnice, iar ziua trecerii la cele veșnice să poarte bucuria pomenirii întru veșnicie a spiritului asemenea celorlalți bărbați sfinți.

2 iulie îmbogățește dimensiunea zilei liturgice prin slujbă de pomenire. Cărțile de cult, Sinaxarul și Calendarul Bisericii noastre laudă, măresc și învie spre pomenire pe “Dreptcredinciosul voievod Ștefan cel Mare și Sfânt”.

Astfel, Hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române cuprinsă în *Tomosul Patriarhal și Sinodal de Canonizare din 20 iunie 1992* s-a făcut trâmbiță a veacurilor peste veacuri ce aducea la cunoștința credincioșilor și clerului Bisericii Ortodoxe Române, evlavioșilor români oriunde ar trăi aceștia că, odrăslit din pământul Moldovei, martirul voievod este *sfântul purtător de biruință și apărător al creștinătății*.

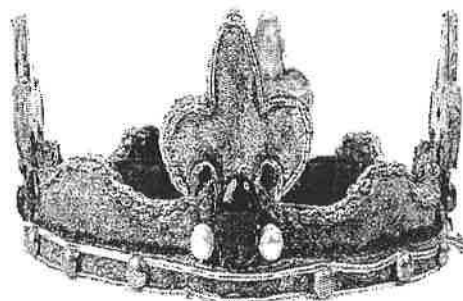
În Troparul – glasul I – scrie: “*Apărător neînfricat al dreptei credințe și al patriei străbune, ocrotitor, mare ctitor de lăcașuri sfinte, Ștefan Voievod, roagă-l pe Hristos, Dumnezeu, să ne izbăvească de nevoi și de necazuri*”.

Despre Ștefan cel Mare și Sfânt, despre lunga și prospera sa domnie se pot prezenta încă multe și interesante aspecte și acest fapt nu pentru a cultiva nostalgia trecutului, așa cum mai gândesc unii, ci pentru a-i lua din arsenalul său spiritual motivația lucrului bine făcut, solidaritatea, credința și iubirea de oameni, care au învins și fără de care viitorul nu poate fi pătruns.

A ști să-ți tratezi dușmanii și prietenii în mod selectiv, să devii interfața dintre orientul persan și occidentul venețian într-o lume, nici măcar continentalizată, să-ți iei drept martori în promovarea renașterii pe Platon, Socrate și Pitagora, așezându-i comemorativ pe inconfundabilul albastru de Voroneț, să-ți atragi știința vremii pentru a apăra viața semenilor înseamnă că diplomația, cultura și curățenia sufletească s-au aflat la ele acasă, în Moldova lui Ștefan.

În chilia lui Daniil Sîhastrul, sub taina spovedaniei și a iertăciunii divine, Ștefan cel Mare s-a aplecat cu siguranță și asupra unor “atracții lumești” de care nu a fost străin, dar pe care TIMPUL – supremul nostru judecător al faptelor nu le-a putut cumpăni cu măreția vieții voievodului.

Epoca lui Ștefan cel Mare și Sfânt n-a fost așadar nici miracol, nici legendă sau creație mitică, ci o fericită unitate între măreția unor fapte și sfințenia idealurilor pe care le-au generat.

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

INFRASTRUCTURA INFORMAȚIONALĂ A SECURITĂȚII ȘI APĂRĂRII NAȚIONALE

THE INFORMATIONAL INFRASTRUCTURE OF THE NATIONAL DEFENCE AND SECURITY

- Colonel (r) prof. univ. dr. cons. Gruia TIMOFTE -

- Inginer Călin PANTEA -

Politica de securitate a României, stat care a devenit membru NATO, la 29 martie 2004, și țară care și-a fixat termenul de 1 ianuarie 2007 ca dată a aderării la Uniunea Europeană, se înscrie în politica de securitate a comunității euroatlantice și are la bază un ansamblu unitar de principii, direcții de acțiune și modalități de rezolvare a obiectivelor strategice din Strategia de Securitate Națională a României în vederea promovării intereselor naționale.

În acest sens, *conceptul de securitate națională* urmărește asigurarea independenței și integrității teritoriale a statului, a prosperității, siguranței și dezvoltării durabile a societății în ansamblul său. Sistemul securității naționale reprezintă ansamblul mijloacelor, reglementărilor și instituțiilor statului român, care au rolul de a realiza, proteja și afirma interesele fundamentale ale României.

Carta Albă a Securității și Apărării Naționale și Strategia de Securitate Națională a României reprezintă documentele de bază care definesc aceste interese, ca și obiectivele pentru realizarea lor, fiind expresia politică și de reglementare cea mai înaltă a statului și,

totodată, instrumentele de fundamentare și orientare a acțiunilor din întregul sistem al securității și apărării naționale. Obiectivele securității și apărării naționale se realizează prin mijloace politice, juridice, diplomatice, economice, sociale, militare, de relații publice, de informații și prin cooperare cu statele și organizațiile politice, economice și de securitate din spațiul european, euroatlantic și internațional.

Apărarea națională reprezintă un sistem coerent și unitar de instituții, forțe și resurse, precum și de măsuri și activități specifice, instituite și executate pentru apărarea celor mai semnificative valori constituționale și idealuri naționale, de unitate statală și integritate teritorială, suveranitate națională și independență deplină, democrație constituțională și ordine socială. Sistemul apărării naționale are un rol propriu, cu un grad sporit de specificitate constituind cadrul organizatoric și funcțional prin care se asigură pregătirea, mobilizarea și valorificarea tuturor resurselor umane, materiale și spirituale în scopul desfășurării victorioase a războiului de apărare.

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

Siguranța națională este rezultanta unor eforturi conjugate, exercitate exclusiv pe și în legătură cu teritoriul național pentru culegerea informațiilor, formularea diagnozelor și prognozelor privind acțiunile ostile și amenințările la adresa securității naționale, cu originea în interiorul și exteriorul țării, precum și acțiunile de prevenire, de înlăturare a apariției lor sau a efectelor acestora. Potrivit art. 6 din Legea 51/1991 privind siguranța națională a României, în activitatea de asigurare a siguranței naționale sunt angajate Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Serviciul de Protecție și Pază, precum și structurile interne specializate ale Ministerului Administrației și Internelor, Ministerului Apărării Naționale și Ministerului Justiției, toate acestea constituind Sistemul Siguranței Naționale.

Ordinea publică este o stare de fapt din domeniul social, proiecție a ordinii de drept în organizarea și desfășurarea activității publice în stat și reflectă modul de respectare a normelor de conduită cuprinse în legislație, a regulilor de conviețuire socială, a drepturilor și libertăților cetățenilor, precum și a proprietății publice și private. Pentru realizarea ordinii publice acționează forțe specializate din cadrul Ministerului Administrației și Internelor, forțe complementare organizate la nivelul diverselor organe ale administrației publice centrale și locale, iar în cazuri excepționale și unități ale armatei și serviciilor de informații ale statului, în baza unor planuri de cooperare interministerială.

Conducerea activităților de realizare a securității și apărării naționale constituie un atribut exclusiv și inalienabil al organelor constituționale ale statului care au dreptul de a decide în toate problemele care privesc prezervarea intereselor fundamentale și garantarea valorilor supreme ale națiunii.

Unitatea de concepție, coordonare și conducere în domeniul securității naționale, în sensul asigurării continuității decizionale și luării măsurilor operaționale necesare, este atributul Consiliului Suprem de Apărare a Țării, autoritate a administrației publice centrale, prezidată de Președintele României și supusă controlului parlamentar. Același atribut îl exercită Consiliul Suprem de Apărare a Țării și pentru sistemul apărării naționale, sistemul siguranței naționale și sistemul ordinii publice. Pentru a asigura exercitarea actului de comandă politico-militară de o asemenea anvergură și complexitate este necesară existența unui sistem informațional integrat care presupune organizarea, realizarea, exploatarea și întreținerea unei infrastructuri adecvate, precum și a unei dotări performante potrivit standardelor internaționale.

Dezvoltarea tehnologică a afectat viteza și volumul culegerii și diseminării informației. Revoluția informațională a condus la dezvoltarea unor sisteme moderne de comunicații interconectate și interdependente, care nu mai pot fi conduse manual. Activitățile informaționale din domeniul securității și apărării naționale implică următoarele activități (figura 1):

★ *colectarea* – achiziția și filtrarea inițială a datelor pe baza nevoilor planificate și prezentarea lor într-o formă adecvată transmiterii. Procesul de obținere a informațiilor se realizează cu ajutorul sistemelor electronice, al activităților organelor de informații, ale celor operative de cercetare și recunoaștere, prin conlucrarea cu organele de poliție și mass-media etc;

★ *transportul* – comunicarea informațiilor și a datelor la dispozitivele de recepție ale destinatarilor;

★ *prelucrarea datelor* – stocarea, extragerea din dispozitivele de memorie, actualizarea, filtrarea și sinteza lor pentru a

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

rezulta minimum de informații într-o formă utilizabilă;

★ *conversia informațiilor* – transformarea acestora dintr-o formă în alta fără pierderi și fără modificarea preciziei lor în scopul transmiterii și afișării sub formă de text, de imagini în format fix și în mișcare, de date pentru calculatoare etc.;

★ *distribuția (diseminarea) informațiilor* – transmiterea informațiilor prelucrate potențialilor utilizatori;

★ *utilizarea informațiilor* (după ce datele sunt obținute, analizate și verificate) – actualizarea și cunoașterea situației reale pentru a perfecționa continuu sau pentru a adapta deciziile, planurile și acțiunile politico-militare;

★ *protecția informațiilor* – analiza vulnerabilității forțelor și mijloacelor proprii de comandă și control la acțiunile de natură electronică, de distrugere fizică, inducere în eroare, de propagandă ale adversarului precum și stabilirea mijloacelor, aplicarea și verificarea măsurilor de contracarare. Elementele de infrastructură informațională ce trebuie protejate sunt bazele de date, rețelele de calculatoare, sistemele de comunicații, de cercetare (senzori) și mijloacele auxiliare din cadrul acestora;

★ *exploatarea informației* – acțiunea prin care se obțin avantaje pentru scopurile politico-militare din orice informație achiziționată. Aceasta implică interceptarea și analiza mesajelor adversarului, extragerea informațiilor din bazele lui de date, întreprinderea măsurilor de denaturare, degradare sau manipulare a capacităților informaționale ale acestuia;

★ *denaturarea informațiilor adversarului* – măsurile de atac la adresa comenzii și controlului vizând influențarea, degradarea sau distrugerea informației și a sistemelor informaționale (C4I) ale acestuia;

★ *managementul informației* – coordonarea și sincronizarea atentă a informației și a sistemelor informaționale (C4I) și cuprinde: managementul spectrului electromagnetic, alegerea surselor și a sistemelor ce se utilizează, asigurarea unor fluxuri informaționale fiabile (cu integrarea pe verticală și orizontală), interceptarea informațiilor de la mai multe surse.

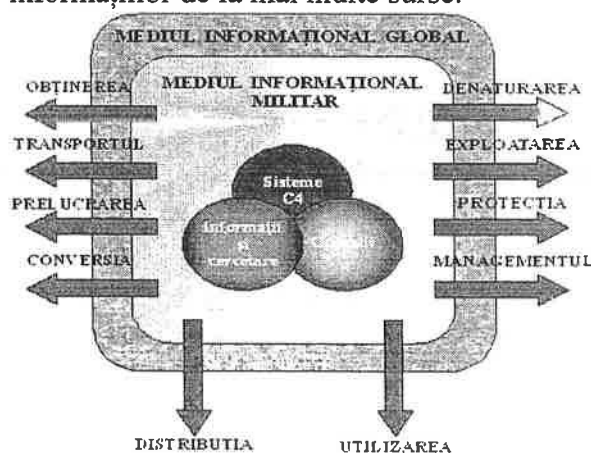

Figura 1 Activitățile informaționale în sistemele C4I

Procese și medii informaționale. Pentru analiza pertinentă a dimensiunii informaționale a mediului politico-militar este foarte util să caracterizăm succint mediile informaționale care au un impact important asupra organizării și desfășurării acțiunilor specifice securității și apărării naționale, astfel:

✚ *mediul informațional global* – cuprinde personalitățile, organizațiile, sistemele etc., multe dintre ele în afara controlului autorităților naționale de comandă, care colectează, prelucrează și distribuie informațiile la nivel național și internațional;

✚ *infrastructura informațională națională* – cuprinde rețelele de telecomunicații publice și private, tehnologiile de satelit, terestre și radio care deservesc persoanele fizice și juridice, informațiile și conținutul acestora, bazele de date, terminalele hardware și produsele software pentru

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

accesul la informații, personalul care colectează, prelucerează, stochează și generează noi informații etc.;

↓ *infrastructura informațională a apărării* – cuprinde resursele necesare pentru transferul, prelucrarea, stocarea și afișarea informațiilor, mijloacele tehnice pentru comandă și control, cercetare și alte categorii de mijloace pentru transmiterea vocii, imaginilor fixe și în mișcare, servicii multimedia deosebit de utile domeniului politico-militar;

↓ *mediul informațional militar* – constă din sistemele informaționale și structurile proprii și ale adversarului, militare și de alte categorii, care sprijină sau influențează în mod semnificativ operațiile militare;

↓ *sistemele informaționale (C4I)* – constau din infrastructura, structurile, personalul și componentele care colectează, prelucerează, stochează, transmit, afișează, distribuie și acționează în conformitate cu informațiile obținute.

Corelația dintre aceste medii este prezentată în figura 2.

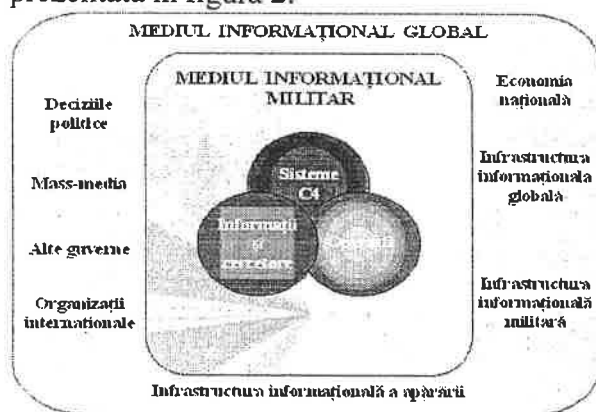

Figura 2 Mediile informaționale și corelația dintre ele

Dezvoltarea intensivă a tehnologiei informației și comunicațiilor a creat noi procedee de gestionare și prelucrare a datelor. Acestea includ imagini, grafică, scheme, hărți digitizate, baze de date care se combină cu tehnici moderne de comunicații (sateliți, stații radio cu salt de frecvență,

radiorelee pe microunde, stații radio troposferice și ionosferice) și asigură infrastructuri globale, naționale și militare.

Sisteme moderne de informații. La baza funcționării sistemului de comandă militar național stau informațiile despre evenimente, mediu, adversar și trupele proprii, care influențează sau pot afecta acțiunile militare și care în urma proceselor de prelucrare, analiză, stocare și valorificare fundamentează decizia și contribuie substanțial la obținerea supremației informaționale. Un eveniment important recent este elaborarea sub înaltul patronaj al Consiliului Suprem de Apărare a Țării a „Doctrinei Naționale a Informațiilor pentru Securitate” de către S.R.I., S.I.E., S.T.S., S.P.P. care propune un parteneriat între serviciile secrete (schimb de informații și de experți) la care să participe și alte structuri organizatorice (patronate, sindicate, mass-media, organizații neguvernamentale etc.).

Structura rețelei informaționale a securității și apărării naționale și tipurile de relații dintre componentele acesteia sunt prezentate în anexa nr. 1 Se observă și noile misiuni asigurate după aderarea țării noastre la NATO: legătura cu organele politico-militare ale Alianței și celelalte țări membre; legătura cu unitățile militare ale M.Ap.N. și M.A.I. care participă la operații militare multinaționale în diferite zone ale lumii conform responsabilităților asumate de organele constituționale de comandă națională și celor derivate din calitatea țării noastre de membru al NATO.

Supremația informațională reprezintă gradul de dominare informațională care oferă personalului posibilitatea de a utiliza sistemele informaționale (C4I) pentru a obține avantaje operaționale în conflict sau pentru a controla o anumită situație, concomitent cu reducerea posibilităților adversarului de a utiliza informațiile necesare proceselor similare proprii. Realizarea superiorității

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

informaționale cuprinde două componente egale ca importanță – acumularea și protecția capacităților informaționale proprii și degradarea capacităților informaționale ale adversarului.

Superioritatea informațională depinde de: capacitatea de a accesa o cantitate mare de informații din mai multe surse și medii (politic, social, economic, militar, religios etc.), cu privire la adversar și la trupele proprii, informații necesare în zona de responsabilitate, actului de comandă și control; reducerea posibilităților de utilizare a informațiilor false sau cu valoare de interes nulă, prin folosirea unor tehnici și proceduri eficiente de culegere și autentificare; performanțele sistemelor de senzori de a culege, a prelucra și de a transmite pe canale de comunicații informații în diferite formate; capacitatea sistemelor de comunicații de a vehicula, în timp scurt, întregul flux de informații, atât pe verticală, cât și pe orizontală; capacitatea organelor de comandă de a utiliza informațiile în elaborarea deciziilor, astfel încât să devanseze acțiunile probabile ale adversarului; nivelul de protecție și de securitate a datelor și informațiilor cu privire la trupele proprii și acțiunile acestora. Esențială pentru asigurarea și exploatarea superiorității informaționale este materializarea conceptului care evidențiază „acțiunile bazate pe centrele rețelei informaționale” (Network Centric Warfare).

În figura 3 se observă cum investițiile substanțiale în tehnologia informației conduc la rețele informaționale cu topologie distribuită ce acoperă întreaga zonă de responsabilitate și care asigură informații relevante și veridice (care tind să fie asigurate 100% în raport cu solicitările) și întârzieri minime în transmitere (care tind spre zero). În același timp rețeaua informațională a securității și apărării naționale trebuie să fie planificată, realizată și utilizată conform conceptului de asigurare deplină a capacităților tehnice și informaționale necesare organelor de conducere politico-

militare și elementelor (structurilor) de execuție (conceptul NATO „mission capabilities package”).

Elementele care contribuie la realizarea acestui deziderat sunt: rețea informațională (C4I) cu performanțe superioare care rezistă și supraviețuiește întregii game de amenințări fizice și operații informaționale; sistemele de senzori capabile să realizeze un înalt nivel de cunoaștere a situației; îmbunătățirea capacității de exploatare a forțelor și mijloacelor prin rețelele de angajare moderne și eficiente (asigurarea unor noi capacități operaționale pentru planificarea preventivă, managementul integrat al forțelor, micșorarea timpului de reacție).

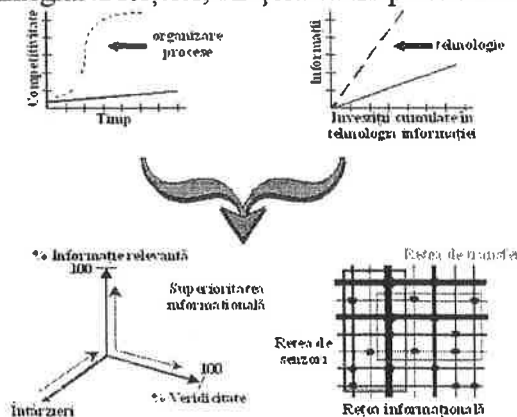
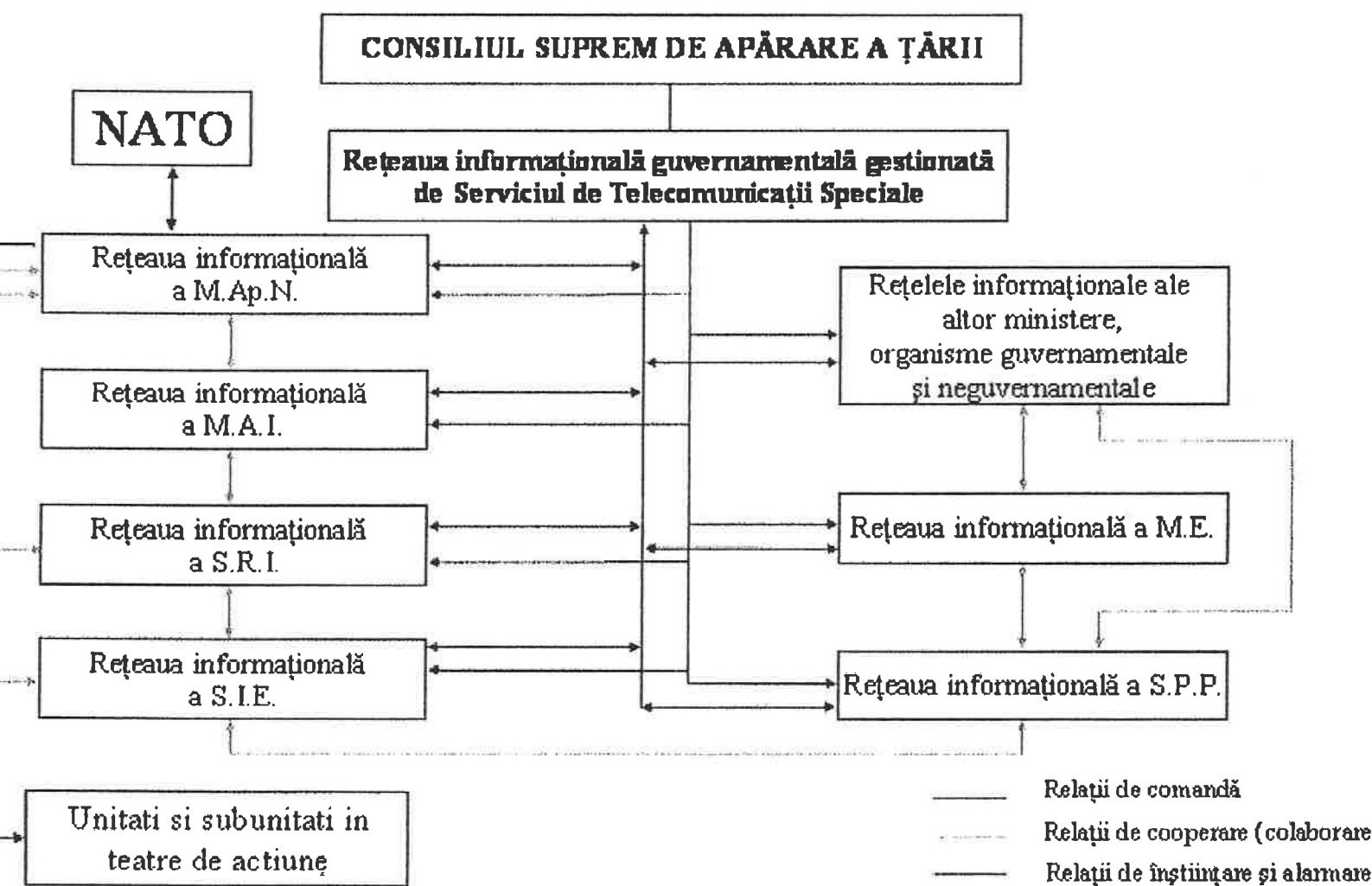

Figura 3 Centrele rețelei informaționale

Mulți specialiști cred că deplasarea fundamentală de la acțiunile bazate pe platforme spre cea orientată pe centre, asociată cu superioritatea informațională, constituie o revoluție în domeniul politico-militar și se află în centrul acestui proces de transformare. În această idee, componentele sistemului securității și apărării naționale a țării noastre și-au dezvoltat sisteme informaționale independente, chiar dacă a existat un protocol de corelare și realizare compatibilă și interoperabilă a acestora. De aceea sunt necesare acțiuni imediate și complexe de testare și soluționare a variantelor de interconectare cu capacități de transmitere și operativitate optime.

INFRASTRUCTURA INFORMAȚIONALĂ A SECURITĂȚII ȘI APĂRĂRII NAȚIONALE

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

ACTUALITATEA SPRIJINULUI PRIN FOC AL OPERAȚIEI GRUPĂRII DE FORȚE

THE ACTUALITY SUPPORT THROUGH FIREPOWER OF THE FORCE GROUP'S OPERATIONS

- General de brigadă conf. univ. dr. Eugen POPESCU -

La începutul secolului XXI, peisajul geostrategic caracterizat de analiștii politici și specialiștii militari ca fiind instabil, contradictoriu, versatil și imprevizibil a provocat în majoritatea statelor un proces complex și laborios de reactualizare, revizuire și adaptare a politicilor de apărare și de reformulare a strategiilor de securitate națională, a strategiilor militare și doctrinelor operaționale.

Potrivit Doctrinei Militare a României, artileria Forțelor Terestre va continua să rămână o armă de bază, al cărei rol va crește și se va amplifica în viitor. Ea devine principala armă de sprijin prin foc a acțiunilor marilor unități, unităților și subunităților luptătoare, caracterizată prin mare putere de foc, capacitate sporită de manevră, posibilitate de deschidere a focului cu precizie maximă, în timp scurt și prin surprindere, în toate formele de luptă (operații), indiferent de starea vremii, iar misiunile de bază ale acestei arme nu pot fi substituite de alte sisteme.

Sprijinul prin foc reprezintă folosirea

colectivă și coordonată a artileriei terestre și navale, a aviației, războiului electronic și a muniției neletale împotriva țintelor terestre pentru a sprijini operațiile la nivel operativ și tactic. Sprijinul prin foc se realizează prin integrarea focului și a efectelor de întârziere, dezorganizarea sau distrugerea forțelor și mijloacelor inamicului, facilitând astfel îndeplinirea obiectivelor forțelor proprii.

Mijloacele de sprijin prin foc

Artileria are misiunea de a distruge, neutraliza și interzice acțiunile inamicului cu focul obuzierelor, lansatoarelor multiple de proiectile reactive și al rachetelor și de a integra toate acțiunile de sprijin prin foc în cadrul acțiunilor grupărilor de forțe. Principala caracteristică a artileriei este puterea de foc (lovire). Artileria are posibilitatea să execute foc cu o largă gamă de muniții, în timp scurt, în raioane mari sau pe un front larg, în orice condiții de vizibilitate, teren și stare a vremii.

Aruncătoarele sunt în organica batalioanelor și companiilor de infanterie și execută foc oportun cu traiectorie verticală prin care se neutralizează personalul, se

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

interzic acțiunile prin foc ale inamicului și se asigură protecție forțelor proprii. Focul aruncătoarelor se include întotdeauna în planul sprijinului prin foc.

Aviația sprijină acțiunile forțelor terestre realizând interdicție aeriană și sprijin aerian apropiat. Pentru eşaloanele brigadă și batalion aviația asigură în primul rând sprijin aerian apropiat. Sprijinul aerian apropiat presupune acțiuni de lovire din aer a țintelor terestre din dispozitivul inamicului dispuse în apropierea forțelor proprii, acțiuni care trebuie integrate și coordonate cu acțiunile forțelor luptătoare și cu cele de sprijin prin foc ale mijloacelor de lovire terestre.

Artileria navală are misiunea generală de a sprijini acțiunile forțelor terestre prin distrugerea, neutralizarea sau interzicerea acțiunilor inamicului. Focul artileriei navale este coordonat de către grupa de legătură care aparține marinei și acționează în dispozitivul forțelor terestre. Personal din cadrul acestei grupe este repartizat la celulele (grupele, echipele) de sprijin prin foc din cadrul unităților (marilor unități) sprijinite prin focul artileriei navale. Acest personal propune coordonatorului (ofițerului) sprijinului prin foc modul de utilizare, posibilitățile și țintele care pot fi lovite cu artileria navală.

Artileria – principala armă de sprijin

Istoria a consemnat că artileria terestră a avut o contribuție importantă în conflictele moderne și contemporane pentru asigurarea supremației pe câmpul de luptă și crearea de pierderi inamicului, reducându-i, totodată, moralul și voința de luptă. Spre deosebire de alte arme, eficiența artileriei este mai mare, pentru că odată cu angajarea inamicului își menține într-o măsură considerabilă libertatea de acțiune. Flexibilitatea care o caracterizează îi permite ca, fără să se regrupeze, să aplice o lovitură distrugătoare pe o suprafață mare a câmpului de luptă, în timp scurt, pe timp de zi sau

noapte, în orice condiții de stare a vremii.

Concepția de abordare manevrieră a războiului urmărește învingerea inamicului prin reducerea progresivă a coeziunii sale morale și fizice, a capacității sale de luptă, până la nimicirea lui. Bătăia și puterea de foc de care dispune artileria modernă, combinată cu eficiența subsistemelor de asigurare cu date, de comandă și control, de lovire și capacitatea sa de coordonare a acțiunilor altor sisteme de sprijin prin foc, permite punerea în aplicare a capacității sale de lovire în momentul și locul potrivit.

Artileria terestră, privită ca sistem, are la dispoziție o întreagă gamă de posibilități oferite de subsistemele de comandă și control, de procurare a datelor despre obiective, de prelucrare a datelor de tragere și de lovire, subsisteme care pot fi utilizate cu succes în toate tipurile de conflicte.

Pentru a întrebuița eficient artileria, este necesară cunoașterea și înțelegerea temeinică a funcțiilor fundamentale ale luptei unităților și marilor unități operative (tactice). „Funcțiile principale” reprezintă sarcinile esențiale pe care o grupare de forțe trebuie să le îndeplinească în scopul înfrângerii inamicului și obținerii victoriei în operații. Artileria contribuie la realizarea acestora prin îndeplinirea propriilor funcții care sunt: descoperirea, fixarea și lovirea.

Descoperirea inamicului este o funcție de bază care se realizează pe tot parcursul acțiunilor militare utilizând subsistemul de procurare (asigurare) a datelor despre ținte. Cuprinde localizarea, identificarea și evaluarea inamicului și este esențială pentru asigurarea condițiilor de îndeplinire cu succes a funcțiilor de fixare și lovire.

Fixarea înseamnă a acționa prin foc pentru a nu da posibilitate inamicului să-și realizeze scopurile, pentru a-i abate atenția de la elementele esențiale ale planului său și a-i

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

limita libertatea de acțiune asigurând forțelor proprii posibilitate nelimitată de manevră și acțiune.

Lovirea înseamnă folosirea libertății de acțiune obținute pentru: executarea manevrei în vederea dispunerii într-o poziție favorabilă față de inamic din care acesta poate fi amenințat sau puterea de lovire poate fi aplicată în mod avantajos de către forțele proprii; pentru lovirea inamicului prin surprindere sau cu o cantitate corespunzătoare de mijloace, în punctele stabilite, pentru înfrângerea acestuia.

Cadrul tactic al acțiunilor artileriei presupune luarea în considerare a operațiilor din adâncimea dispozitivului inamic, la contact și în spatele forțelor proprii. Acești termeni sunt utilizați pentru a descrie modul în care funcțiile de bază de descoperire, fixare și lovire se întrepătrund, în primul rând, din punct de vedere funcțional (ex. ce trebuie să realizeze) și, în al doilea rând, din punct de vedere spațial (ex. unde trebuie realizate). Acțiunile trebuie să se desfășoare simultan și sunt strâns integrate într-o concepție coerentă și bine sincronizată de ducere a operației.

Scopul *operației în adâncime* este de a descoperi și a fixa obiectivele inamicului, împiedicându-l să-și realizeze misiunile și de a-i limita libertatea de acțiune, creându-se astfel condițiile pentru desfășurarea cu succes a luptei la contact de către forțele proprii. Sarcinile artileriei pot fi îndeplinite folosind mijloace letale sau neletale. De regulă, aceste acțiuni sunt desfășurate la distanțe mari, pentru o perioadă de timp îndelungată, sunt eminentamente ofensive și limitează capacitatea de manevră a inamicului, concentrându-se pe punctele vulnerabile ale acestuia, precum și împiedicarea afluirii rezervelor sau ripostei acestora. Bătaia și eficacitatea mijloacelor de lovire asociate cu precizia și rapiditatea mijloacelor de cercetare permit lovirea inamicului la distanțe mari. Principalele

mijloace de sprijin prin foc ce permit lovirea inamicului în adâncime sunt elicopterele de atac, mijloacele de lovire ale artileriei și aviația.

Scopul *operațiilor la contact* constă, în mod deosebit, în lovirea inamicului utilizând o varietate de mijloace, pentru a-i reduce puterea de luptă. Lovirea se execută la distanțe mici, prin surprindere și vizează forțele inamicului care sunt în contact direct cu forțele proprii. Organizarea sprijinului prin foc trebuie să asigure, pe de o parte, concentrarea focului pentru realizarea efectului maxim și, pe de altă parte, flexibilitatea acțiunilor în funcție de schimbarea priorităților stabilite de către comandantul grupării de forțe. Artileria, datorită preciziei și consistenței focului, cadenței diferite de tragere și a varietății de tipuri de muniție pe care o are în dotare, este mijlocul de sprijin adecvat pentru executarea acestor acțiuni. Îndeplinind funcția de fixare, artileria limitează libertatea de acțiune a inamicului și posibilitatea de a-și reface capacitatea de luptă, făcând astfel ca acțiunile inamicului să fie mai ușor de anticipat de către forțele proprii. În urma acțiunilor de luptă în această zonă pot apărea breșe în dispozitivul de luptă al forțelor proprii, care pot fi acoperite cu focul artileriei.

Scopul *operațiilor în adâncimea dispozitivului propriu* este de a asigura libertatea de acțiune prin protecția forțelor față de loviturile inamicului, prin susținerea acțiunilor și menținerea libertății de acțiune a forțelor proprii (neangajate) din cadrul forțelor de angajare ulterioară și rezervei. Sprijinul prin foc în acest tip de acțiune asigură protecție forțelor, dându-le astfel libertate de acțiune, și mărește adâncimea dispozitivului asigurând totodată, condiții pentru a modifica ritmul acțiunilor. Artileria, protejând prin foc elementele din adâncimea dispozitivului propriu, asigură condiții favorabile desfășurării activității de aprovizionare a

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

forțelor cu muniție și alte categorii de materiale.

Planificarea și coordonarea sprijinului prin foc.

Comandantul fiecărui eșalon este responsabil pentru integrarea sprijinului prin foc în concepția operațiilor. Coordonatorul sprijinului prin foc este împuternicit să îndeplinească responsabilitățile sprijinului prin foc, furnizând indicații competente, realizând o planificare realistă și facilitând coordonarea acestuia.

Sprijinul prin foc influențează capacitatea de luptă a grupării de forțe și trebuie coordonat în cadrul "concepției operației". Este importantă elaborarea unei concepții a sprijinului prin foc care se integrează și se sincronizează cu concepția operației. Deși concepția sprijinului prin foc este întocmită de coordonatorul / ofițerul cu sprijinul prin foc, comandantul grupării de forțe își asumă responsabilitatea finală pentru îndeplinirea acesteia și sincronizarea ei cu alte elemente ale forțelor sale.

Concepția sprijinului prin foc trebuie să includă cât mai multe detalii, astfel încât concepția operației să formuleze foarte clar modul în care sprijinul prin foc va contribui la atingerea obiectivelor propuse. Comandantul grupării de forțe indică prioritățile în managementul țintelor, tipul de sprijin prin foc adecvat pentru operația dată, timpul necesar și modul de alocare a resurselor pe timpul planificării și execuției operației.

Planificarea sprijinului prin foc este un proces continuu de obținere și analiză a țintelor, alocare a mijloacelor de lovire pentru fiecare țintă, programare a lovirii țintelor și sincronizare cu celelalte mijloace de sprijin disponibile, pentru a îndeplini decizia comandantului și implicit realizarea planului de operații.

Coordonarea sprijinului prin foc este procesul prin care se asigură executarea

acțiunilor din planul sprijinului prin foc.

Planificarea și coordonarea sprijinului prin foc sunt două acțiuni continue, care se derulează simultan cu procesul de planificare a operației grupării de forțe pe toată durata desfășurării acestora.

Pe timpul planificării și coordonării sprijinului prin foc trebuie respectate următoarele reguli: să se execute planificarea din timp și continuu; să se respecte precizările comandantului grupării de forțe privind lovirea țintelor; să se exploateze toate posibilitățile mijloacelor avute la dispoziție; să se folosească toate mijloacele de sprijin prin foc disponibile, atât cele letale, cât și cele neletale; să se utilizeze cel mai mic eșalon capabil să execute sprijin prin foc eficient; să se stabilească modalitatea de sprijin prin foc cea mai eficientă potrivit situației concrete; să se elimine suprapunerile; să se respecte măsurile de coordonare a spațiului aerian; să se asigure coordonarea rapidă și eficientă a sprijinului prin foc; să se asigure flexibilitate sprijinului prin foc; să se urmărească permanent protecția și siguranța forțelor și mijloacelor proprii.

Planificarea, pregătirea și execuția misiunii

Procesul de luare a deciziei militare este o activitate continuă care începe cu anticiparea sau primirea unei noi misiuni și a unei sarcini specifice prin ordinul de operație al eșalonului superior. Comandantul grupării de forțe stabilește indicațiile generale privind desfășurarea procesului de planificare. În acest context, comandantul grupării de forțe și coordonatorul sprijinului prin foc conlucrează îndeaproape pe timpul etapelor procesului de planificare. Coordonatorul sprijinului prin foc face propuneri și este responsabil de întrebuințarea resurselor de sprijin prin foc și de elaborarea și execuția planului de sprijin prin foc. Efectul solicitat a se obține asupra inamicului este definit de

DEZBATERI DE IDEI

comandantul grupării de forțe în indicațiile sale privind sprijinul prin foc, prin care se stabilesc elementele din dispozitivul inamicului care vor fi lovite pentru a zădărnici acțiunile acestuia de a interzice îndeplinirea misiunii de către forțele proprii. Planul de operații, planul sprijinului prin foc și planul sprijinului artileriei sunt elaborate simultan, în conformitate cu intenția și indicațiile de lovire ale comandantului.

Pentru a realiza acest proces de planificare paralelă personalul statului major al brigăzii de artilerie trebuie să participe atât la activitățile desfășurate în punctul de comandă al grupării de forțe, cât și la cele desfășurate în punctul de comandă al brigăzii de artilerie.

Comandantul brigăzii de artilerie își desfășoară activitatea în punctul de comandă al grupării de forțe în calitate de coordonator al sprijinului prin foc și, totodată, coordonează activitățile din punctul de comandă al brigăzii de artilerie. În calitate de coordonator al sprijinului prin foc integrează și sincronizează focul artileriei și artileriei navale, acțiunile aviației, elicopterelor de atac, ale mijloacelor de război radioelectronice și ale celorlalte resurse de sprijin prin foc disponibile.

Locțiitorul comandantului brigăzii de artilerie însoțește pe comandant la punctul de comandă al grupării de forțe și îndeplinește funcția de locțiitor al coordonatorului sprijinului prin foc, fiind în măsură să preia toate atribuțiile și responsabilitățile coordonatorului. Pe durata planificării, pregătirii și execuției operației se găsește la punctul de comandă al grupării de forțe. Prin aceasta se asigură comandantului de brigadă libertate de mișcare, posibilitatea de a se afla în punctul de comandă unde se derulează cele mai importante activități și de a-l însoți, la nevoie, pe comandantul grupării de forțe.

Șeful de stat major al brigăzii de artilerie își desfășoară activitatea în punctul

de comandă al brigăzii unde conduce activitatea statului major.

Datorită faptului că în statele actuale unitățile și marile unități operative, în cadrul statelor majore, nu dispun de structuri specializate de artilerie, comandantul brigăzii de artilerie, prin proceduri de operare internă, va trebui să stabilească modul de repartiție al personalului din statul major al brigăzii pentru punctul de comandă al grupării de forțe și pentru punctul de comandă al brigăzii de artilerie.

Pentru a respecta principiile NATO privind planificarea sprijinului prin foc și implicit pentru ca statul major al artileriei să fie interoperabil cu structurile similare ale artileriei statelor membre, din cadrul statului major al brigăzii de artilerie, la punctul de comandă al grupării de forțe își va desfășura activitatea grupa comandă și elementele de sprijin prin foc, iar la punctul de comandă al brigăzii de artilerie rămân celelalte elemente: centrul operațional-tactic; secția șefului de stat major; grupa de planificare și coordonare topogeodezică; secția de legătură; echipa de recepție a informațiilor de cercetare; secția meteo; consilierul juridic; preotul militar; subunitatea de comunicații și bateria de stat major. Ofițerii de legătură, în funcție de situația concretă, sunt detașați la punctele de comandă ale unităților sprijinite care nu dispun de elemente de sprijin prin foc, facilitând și optimizând schimbul de informații.

După primirea misiunii, statul major al artileriei grupării de forțe participă la: analiza misiunii și primirea indicațiilor pentru planificare; elaborarea cursurilor de acțiune; analiza cursurilor de acțiune (jocul de război); compararea cursurilor de acțiune; prezentarea rezultatelor jocului de război și stabilirea cursului optim; elaborarea ordinului/planului sprijinului prin foc ca anexă a ordinului/planului de operații.

Prin conținutul său, planul sprijinului

Societatea Științelor Militare

DEZBATERI DE IDEI

prin foc stabilește pentru subordonați următoarele elemente:

- ✦ organizarea artileriei pentru luptă;
- ✦ tipurile de ținte care să fie lovite cu diferite mijloace;
- ✦ tipul muniției, efectul urmărit și momentul lovirii;
- ✦ repartitia muniției pentru fiecare etapă a operației;
- ✦ matricea de execuție a sprijinului prin foc;
- ✦ referințe la planul sprijinului prin foc prin care se detaliază sarcinile artileriei;
- ✦ restricții privind raioanele de dispunere ale artileriei;
- ✦ întrebuintarea și repartitia mijloacelor de cercetare de artilerie;
- ✦ instrucțiuni pentru comunicațiile de artilerie;
- ✦ rezultate ale activității de management al țăintelor;
- ✦ instrucțiuni de coordonare a sprijinului prin foc.

Personalul din punctul de comandă al brigăzii de artilerie își concentrează efortul asupra procesului de planificare de sus în jos, a definitivării lui de jos în sus și a execuției lui în conformitate cu indicațiile comandantului grupării de forțe și ale coordonatorului sprijinului prin foc.

Majoritatea pașilor procesului de planificare parcurși la punctul de comandă al grupării de forțe se regăsesc și în activitatea punctului de comandă al brigăzii de artilerie. Șeful de stat major pe timpul procesului de planificare, pregătire și execuție a misiunii supraveghează integrarea și sincronizarea activităților de planificare executate de ofițerii de stat major cu sarcini speciale și de coordonarea activităților din cadrul punctului de comandă. Rezultatul activității de planificare se concretizează în planul sprijinului artileriei care cuprinde o parte principală și o serie de tabele explicative referitoare la cercetarea de artilerie, sprijinul

logistic, manevră, legare topogeodezică, asigurare meteorologică etc. Copii ale planului sprijinului artileriei se distribuie unităților de artilerie subordonate și oricăror unități (subunități) care contribuie la executarea focurilor planificate.

Consider că perioada căutărilor a trecut, suntem membrii ai alianței și trebuie să respectăm principiile și normele impuse tuturor aliaților prin acordurile de standardizare. Neprocedând în acest mod, ne vom găsi întotdeauna într-o stare precară, vom oferi structuri organizaționale și reguli de întrebuintare "originale", elaborate la comandă, în funcție de diferite interese.

Problema conducerii artileriei în cadrul operației grupării de forțe este o temă generoasă și incitantă. Prin cele prezentate am dorit să-mi exprim numai câteva din opiniile rezultate din studiul și analiza conținutului reglementărilor NATO pe linia armei artilerie.

BIBLIOGRAFIA:

FM 3-09.22 Tactics, Techniques, and Procedures for Corps Artillery, Division Artillery, and Field Artillery Brigade Operations Ed. 2001.

FM 6-20-40 Tactics, Techniques, and Procedures for Fire Support of Brigade Operations (heavy) Ed. 1999.

AArtyP-5 (STANAG 2484) NATO Field Artillery Doctrine, Ed. 2003.

AArtyP-1 (STANAG 2934) Artillery Procedures, Ed. 2003.

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

MANAGEMENTUL MENTENANȚEI

MAINTENANCE'S MANAGEMENT

– Colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU -
– Locotenent colonel dr. ing. Liviu CUMPĂȚĂ-ARSENIE –

Parafrazându-l pe R.N. Farmer, se poate spune că managementul, în general, reprezintă unul dintre cei mai importanți factori care explică de ce o țară este bogată sau săracă și de ce o armată este puternică sau slabă.

Termenul de management provine din verbul "to manage" care, în limba engleză, înseamnă a conduce (a dirija) și are nenumărate definiții pentru că încă nu s-a elaborat o definiție unanim acceptată.

În dicționarul limbii franceze managementul este definit ca un ansamblu de principii, metode, tehnici de conducere și administrare rațională în condițiile creșterii importanței factorului uman, iar în "Le petit Larousse" – ansamblul tehnicilor de conducere, organizare și gestionare a întreprinderilor.

În Marea Britanie managementul este privit ca artă și știința de a conduce și a administra pentru a obține rezultatele dorite și acceptarea responsabilităților printr-o pregătire adecvată care să asigure îndeplinirea obiectivelor.

Însă primul care a dat o definiție managementului (1911) a fost Taylor în celebra sa lucrare "*The Principles of Scientific Management*" în care afirma că managementul folosește toate mijloacele și resursele pentru ca productivitatea să fie mai mare în fiecare loc de muncă și în acest scop

să nu se muncească mai mult, ci mai inteligent.

În schimb, David Porter, în anul 1924, era de părere că managementul reprezintă un sistem care generează și transmite informații, formulează politicile, ia decizii și determină direcția de acțiune și performanța unei organizații.

Peste patru decenii, Peter Druker, mai adaugă și alte cunoștințe spunând că managementul este organul vital al unei instituții (organizații) și că el – managementul – este general pentru că se afirmă în toate domeniile economice și sociale. Și noi suntem de aceeași părere, deoarece managementul s-a afirmat și se afirmă și în domeniul mentenanței ca un factor principal de productivitate și eficiență.

Scopurile managementului mentenanței (MM) se pot exprima prin obiective (fundamentale, derivate de gradul I și II, specifice, precum și individuale).

Obiectivele individuale sunt atribuite întodeauna executanților direcți ai lucrărilor de mentenanță (operatorilor, echipajelor, echipelor de mentenanță etc).

Sistemul de management al mentenanței (SMM) este structurat pe subsisteme, pe funcții și attribute, precum și pe sarcini specifice fiecărui executant, așa cum rezultă din fig nr.1.

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

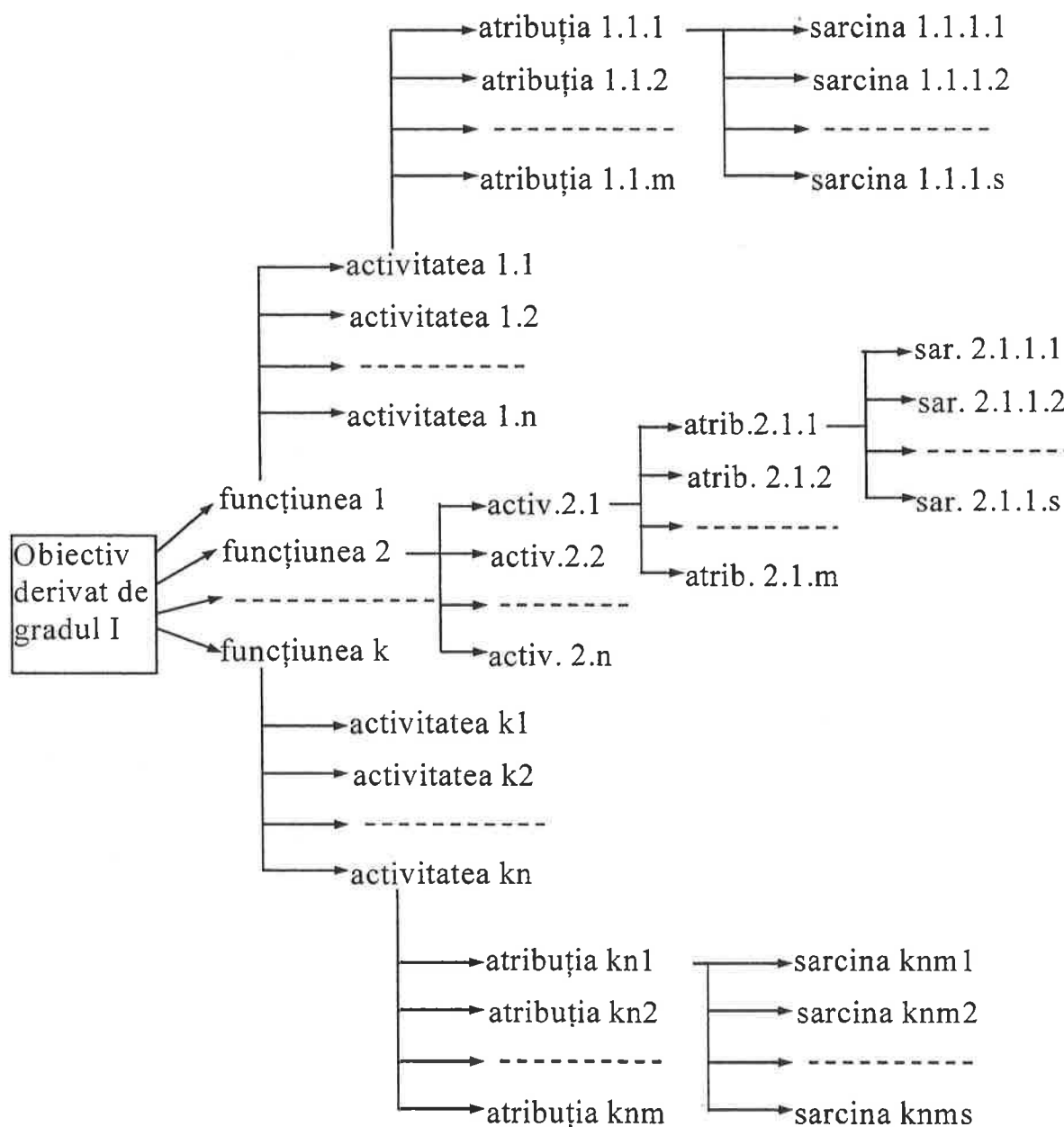

Fig.1 Fazele caracteristice funcțiunilor managementului mentenanței

Funcțiunea reprezintă de fapt ansamblul proceselor de muncă, pe linie de mentenanță, omogene, asemănătoare sau complementare care concurează la realizarea obiectivelor derivate de gradul I.

Obiectivul derivat de gradul I (derivat din obiectivele fundamentale) ar putea să fie,

de exemplu, mentenanța echipamentelor (tehnicii militare) dintr-o unitate (U) mecanizată sau de infanterie etc.

Funcțiunea 1 ar putea să fie șeful compartimentului logistic; funcțiunea nr. 2 – ofițerul cu mentenanță; funcțiunea nr. 3 – șeful plutonului de mentenanță; funcțiunea nr. 5 –

DEZBATERI DE IDEI

comandantul de pluton; funcțiunea nr. 6—comandantul transportorului blindat; funcțiunea nr. 7—mecanic conductor etc.

Activitatea reprezintă ansamblul de procese de muncă omogene sau asemănătoare care contribuie la efectuarea (îndeplinirea) obiectivelor derivate de gradul II. Astfel, în exemplul pe care l-am ales, activitatea 1 ar putea să fie controlul stării tehnice și de întreținere, activitatea 2—testarea, activitatea 3—întreținerea tehnică, activitatea 4—repararea, activitatea 5—evacuarea etc.

Atribuția este grupul bine determinat de procese de muncă cu un program de realizare continuu sau periodic și care presupune o pregătire specializată; de exemplu: controlul tehnic și întreținerea tehnică a autovehiculului pe care-l are în primire un militar.

Sarcina este doar o parte dintr-un proces de muncă simplu sau complex; de exemplu, controlul tehnic al autovehiculului înainte de plecarea în misiune.

Realizarea obiectivelor de mentenanță caracteristice activităților, atribuțiunilor și sarcinilor corespunzătoare funcțiunilor managementului mentenanței este posibilă numai printr-o bună colaborare dintre comandanți (șefi) și subordonați (personalul de execuție). Personalul de conducere poate îndeplini atribuțiile care-i revin, într-una din funcțiunile managementului mentenanței numai dacă respectă următoarele atribute (funcții) ale procesului de conducere: prevederea (previziunea) și planificarea; organizarea; comanda (antrenarea); controlul—evaluarea; înregistrarea și prelucrarea tuturor informațiilor; coordonarea și eliminarea tuturor cauzelor care au provocat deficiențe (greșeli, erori etc).

Totodată trebuie respectate și următoarele funcțiuni ale managementului: cercetare—dezvoltare; producție—exploatare; comercială; financiar—contabilă; managementul resurselor umane (personal).

Prevederea (previziunea) stă la baza procesului de planificare strategică a mentenanței. Managementul strategic al mentenanței poate fi considerat ca o conducere previzională a mentenanței, deoarece cu ajutorul metodelor și tehnicilor folosite poate să anticipeze și să prevadă cele mai importante schimbări în proiectarea echipamentelor și a mentenanței, în politici și proceduri de mentenanță etc. Unul din obiectivele managementului strategic îl reprezintă și reproiectarea sistemului de management al mentenanței (SMM).

Problemele de management strategic contribuie la fundamentarea elaborării politicilor și procedurilor de mentenanță.

Politicile de mentenanță se deosebesc de strategii prin orizontul lor de timp mai redus și un grad de detaliere mai accentuat, deoarece strategia are caracter previzional, iar politicile au caracter operațional.

Sistemul de management al mentenanței se compune din câteva subsisteme (decizional; informațional; organizatoric și de execuție) și conține un ansamblu de relații, metode și tehnici folosite pentru atingerea obiectivelor (scopurilor).

În lume există mai multe școli (mișcări) de management, printre care școala (mișcarea) cantitativă, care are un rol deosebit de important, deoarece aceasta integrează în abordarea științifică și practică a managementului cunoștințe pluridisciplinare (ale teoriei deciziei, cercetării operaționale; econometriei; ciberneticii; statisticii matematice; economiei organizațiilor etc).

Această mișcare utilizează metode și tehnici cantitative de conducere, concepte și instrumente riguroase și aplică mai multe variante decizionale prin antrenarea unor echipe interdisciplinare în rezolvarea problemelor manageriale pe baza teoriei operaționale (a procesului managerial).

Principalele metode de management sunt următoarele: management prin obiective;

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

management prin proiecte; managementul prin produs; managementul prin bugete; managementul prin sistem; managementul participativ.

Scopul (obiectivul) managementului mentenanței este de a avea în permanență echipamentul în siguranță și gata de luptă. Operatorii, dispecerii, mecanicii, ofițerii de mentenanță și comandanții au o importanță (însemnată) egală în completarea și menținerea formularelor de mentenanță.

Este interzis ca formularele să fie refăcute pentru a avea un caracter mai îngrijit. Ele pot fi refăcute dacă sunt pierdute sau grav deteriorate și numai conform prevederilor manualului "MM".

În manualul american de management al mentenanței, intitulat "*Maintenance Management 14 Handbook*" (MM14H), sunt explicate regulile de pregătire și management a formularelor și înscrisurilor pentru conducerea eficientă a mentenanței, pentru controlul folosirii (exploatarei) și raportarea deficiențelor și justificarea activităților cu armament și tehnică militară.

Deoarece activitățile și operațiunile privind folosirea și mentenanța echipamentelor trebuie îmbunătățite continuu, acest manual de mentenanță ca și alte publicații din armata americană sunt editate periodic și cuprinsul lor e adus la zi, adică este pus de acord cu ultimele teorii și realizări în scopul de a pune la curent întregul personal cu ultimele informații la zi. Și în armata noastră trebuie să se procedeze la fel în sensul că, regulamentele și instrucțiunile (manualele) trebuie revăzute și reeditate periodic (anual, bianual etc) în scopul optimizării managementului mentenanței la toate eșaloanele. Cu atât mai mult cu cât știu că pragmatismul american a dat rezultate dintre cele mai bune în toate domeniile. Astfel, militarii americani sunt educați și încurajați să trimită sugestii și comentarii pentru îmbunătățirea manualelor, inclusiv a manualului de management al mentenanței;

comentariile, observațiile etc se trimit la directorul care răspunde de editarea manualului respectiv, iar schimbările (modificările) nu sunt valabile decât după ce ele se aprobă de persoanele autorizate din conducerea Ministerului Apărării.

Manualul "*Managementul mentenanței*" din armata SUA începe cu un sumar al modificărilor aprobate și cuprinde toate formularele (înscrisurile) care trebuiesc întocmite (completate) pentru controlul, funcționarea (exploatarea) și conducerea (managementul) echipamentelor (tehnicii militare), precum și mentenanța acestora; el indică (explică) și politica de mentenanță pentru produsele (echipamentele) care au număr de înregistrare unic (National Stock Number), sau prescurtat NSN.

Formularele și înregistrările sunt folosite pentru:

- ✦ controlul (verificarea tehnică) a echipamentelor și managementul mentenanței acestora;
- ✦ a face recomandări de îmbunătățire (modificare) a echipamentelor și a redacta rapoarte despre deficiențe de calitate;
- ✦ a cere, a raporta și aplica ordine de modificare (Work Orders Modification);
- ✦ a păstra evidența și a raporta starea (condiția) și operativitatea echipamentelor;
- ✦ a colecta și raporta informațiile necesare pentru proiectarea de noi echipamente și reproiectarea, precum și modificarea (îmbunătățirea) echipamentelor aflate în exploatare;
- ✦ a procura informații speciale de mentenanță asupra unui model (tip) de echipament;
- ✦ a înregistra (a face) reclamații etc.

Însă pentru managementul mentenanței este necesar ca în primul rând să se pună ordine în concepte, să se definească acestea pentru a se putea trece apoi la metodologii, proceduri, politici și strategii de mentenanță. De aceea manualul conține un glosar în care sunt

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

explicați termenii (sintagmele) folosiți (folosite) și sunt enumerate toate abrevierile utilizate.

Formularele și înregistrările dau comandanților și persoanelor, care conduc mentenanța, un tablou al stării, folosirii, funcționării și nevoilor echipamentelor.

La fel ca și în armata noastră, în armata americană există două tipuri (feluri) de formulare:

1. formulare (înregistrări) operaționale (de folosire a echipamentelor);
2. formulare de mentenanță.

Primul tip de formulare ajută la ținerea sub control a folosirii tehnicii militare (pentru a fi utilizată legal/regulamentar), pentru planificarea, conducerea și folosirea optimă a personalului și a echipamentelor (tehnicii militare).

Al doilea tip ajută la planificarea și programarea acțiunilor de mentenanță (service, inspecții, întrețineri și reparații) și se folosesc pentru raportare, cererea și înregistrarea lucrărilor de mentenanță (reparații).

Programul de analiză a lubrifianților din armată (Army Oil Analysis Program), prescurtat-AOAP cuprinde informații tehnice, instrucțiuni și proceduri de operare, politici, obiective și responsabilități în acest domeniu.

Înregistrările istorice sunt cele referitoare la primirea/predarea, funcționarea, mentenanța, modificarea (modernizarea), transferul și dispunerea echipamentelor.

De asemenea există formulare (înregistrări) despre muniție, arme nucleare etc. și diferite proceduri pentru raportarea deficiențelor, pentru folosirea sistemului de mentenanță standard din armată (SAMS) etc.

Ca regulă generală, în scopul economisirii timpului și efortului la completarea formularelor se vor folosi abrevierile din manual. De asemenea se vor folosi coduri (codificarea avariilor, accidentelor și stricăciunilor etc) pentru operativitate și

precizie în descrierea fenomenelor sau defecțiunilor constatate.

Pentru învățarea/înțelegerea cât mai corectă a modului de completare a formularelor, sunt prezentate în manual exemple cu acestea gata completate. Există totodată și manuale speciale pentru automatizarea managementului mentenanței folosind mijloace de automatizarea conducerii trupelor (Automatic Data Processing Equipment) pentru managementul mentenanței. Dar în acest caz trebuie utilizate formularele și înscrisurile înregistrate automat (listinguri). Aceste formulare automatizate vor înlocui formularele manuale (scrise de mână) întrucât, în armata SUA există un sistem de mentenanță standard (Standard Army Maintenance System), prescurtat-SAMS.

La completarea formularelor de mentenanță americane se folosesc următoarele simboluri: X, X , —, / și inițiala numelui celui care completează formularul, în total cinci simboluri.

Simbolul "X" înseamnă o greșală, eroare sau deficiență (defecțiune), care arată că echipamentul este scos din starea de operativitate (este indisponibil). În acest caz se va testa (inspecta/diagnostică) echipamentul și apoi se va repara.

Simbolul X înseamnă că într-adevăr echipamentul are o deficiență (defect) dar poate îndeplini unele misiuni limitate, o singură dată, dacă ordonă comandantul.

Simbolul "—" arată că (atenționează că) nu s-a efectuat o inspecție, nu s-a înlocuit o componentă etc.

Simbolul "/" arată o abatere de la funcționarea normală care trebuie înlăturată pentru a preveni apariția altor defecte sau avarii.

Simbolul „inițiala numelui” evidențiază o corectare a unei deficiențe de funcționare.

Aceste simboluri reflectă opinia unei persoane care a făcut inspecția tehnică

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

(verificarea) care exploatează tehnica sau care a făcut lucrări de mentenanță. Nimeni nu are dreptul să ordone acesteia să modifice simbolul pe care l-a desenat (scris).

Totuși un simbol ar putea fi modificat numai în circumstanțele stipulate în manualul "MM14H". După efectuarea reparației persoana care a executat lucrările își va scrie inițialele în rubrica respectivă. Comandantul va desemna o persoană calificată (care nu a participat la lucrările de reparare) care își va scrie inițialele pe formular în semn că a acceptat lucrarea și este mulțumit de calitatea ei.

Dacă un militar american are întrebări despre unele paragrafe din "MM14H", el poate trimite o scrisoare, prin comandantul său, către directorul, care răspunde de publicarea manualului, și va primi urgent un răspuns competent.

Pentru colectarea și administrarea informațiilor despre comportarea echipamentului și mentenanța acestuia există un program american „Sample data collection program” (SDC Program). Acesta asigură cercetătorilor, proiectanților, fabricanților și managerilor acestor echipamente informații pentru evaluarea mentenanței. De asemenea, „SDC Program” ajută la îmbunătățirea producției, fiabilității, disponibilității, mentenabilității și mentenanței echipamentelor.

Înregistrarea periodică, cu acuratețe și completă a informațiilor (datelor) în formularele SAMS și TAMMS (the Army Maintenance Management System) este esențială pentru succesul „SDC Program”. În acest scop sunt stabilite responsabilități, proceduri și instrucțiuni americane.

Comandanții sunt obligați să urmărească buna înțelegere și îndeplinire a procedurilor de dispecerat, deoarece ei au responsabilitatea pentru siguranța operatorilor și echipamentelor. De aceea ei numesc un dispecer care înregistrează toate cererile de folosire a autovehiculelor, verifică

documentele operatorilor (permis de conducere, brevet de mecanic-conducător etc) și ale autovehiculelor și completarea corectă a acestora etc, așa cum procedează și la noi șeful Punctului de Control Tehnic (PCT).

În „Registrul cu evidența ieșirii-înapoierii tehnicii din/în parc” se scriu autovehiculele ce urmează să iasă în cursă în ziua următoare și se aprobă de comandantul unității. Apoi registrul se predă șefului PCT.

Acesta efectuează controlul tehnic al autovehiculelor. Volumul lucrărilor de control care trebuie executate de către șeful PCT sunt arătate în anexa nr. 10 din TA-1. Regulamentul asigurării tehnice de blindate, automobile și tractoare (ATBAT). După control, se înscrie în Registrul numărul foi de parcurs, data și ora plecării autovehiculului, iar la înapoiere se notează ora sosirii, precum și starea tehnică și de întreținere a acestuia. Apoi autovehiculul se alimentează pe baza datelor notate în foaia de parcurs în care se înscriu și cantitățile de carburanți-lubrifianți (C-L) distribuite.

Atunci când un autovehicul a consumat resursele prevăzute în planul de exploatare și reparații sau planul anual de mentenanță, acesta se oprește din circulație.

Comandanții de unități răspund de întrebuințarea regulamentară (legală) și eficientă a autovehiculelor și de încadrarea în drepturile de resurse, C-L, piese de schimb și materiale alocate, în conformitate cu prevederile Regulamentului TA-1 și instrucțiunilor L-11*.

Formularele de mentenanță se folosesc pentru planificarea-programarea, înregistrarea și efectuarea managementului mentenanței echipamentelor. Ele arată rezultatele inspecțiilor, testelor, lucrărilor de mentenanță și diagnosticărilor și formează o legătură între acțiunile de mentenanță și aprovizionare.

În „MM14H” sunt date procedurile și exemplele de formulare de mentenanță folosite atât în unitățile în care ele se completează manual, cât și în cele automatizate (SAMS).

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

Mentenanța are în armata SUA următoarele nivele:

DS – direct support (sprijin direct)

GS – general support (sprijin general)

D – depot (uzină)

În formularele de mentenanță se folosesc următoarele simboluri, în scopul creșterii eficienței MM:

T – pentru orice test;

L – pentru ungere sau gresare;

W – service săptămânal;

M – service lunar;

Q – service la trei luni;

S – service la șase luni;

A – service anual;

E – service la 18 luni;

B – service bianual;

F – service la patru ani;

H – rotirea cauciucurilor (pneurilor)

etc.

Totodată în formulare se înregistrează numărul de zile în care echipamentul a fost scos din funcțiune (NMC–not mission capable) și câte zile a stat echipamentul pentru reparare într-o unitate de mentenanță (de reparații).

Mentenanța nu trebuie analizată metafizic, ci trebuie integrată în sprijinul logistic integrat. Analiza sprijinului logistic integrat trebuie efectuat numai prin intermediul ciclului de viață al echipamentului respectiv.

În armata SUA, există și se aplică conceptul de sprijin logistic integrat al echipamentelor (tehnicii și armamentului) și un comandament care are responsabilitatea planificării, managementului și stabilirii direcțiilor și politicilor de sprijin logistic integrat și care are următoarele obiective (scopuri principale):

- indentificarea conceptelor de sprijin;
- cuantificarea restricțiilor;
- participarea la selectarea resurselor;
- optimizarea conceptelor de sprijin;

- schimburi între elemente;
- utilizarea analizei sprijinului logistic;
- utilizarea evidenței Analizei Sprijinului Logistic;
- actualizarea estimărilor cu datele provenite din exploatarea echipamentelor.

În scopul optimizării mentenanței se pornește de la analiza ciclului de viață al echipamentului și mentenanței bazate pe fiabilitate (RCM). Ciclul de viață al oricărui echipament cuprinde următoarele etape:

- 1) etapa de definire (examinarea conceptului);
- 2) etapa de demonstrație–validare;
- 3) etapa proiectării și producției;
- 4) etapa producției și dislocării;
- 5) etapa operații și sprijin;
- 6) etapa de disponibilizare.

În acest cadru sistemic, mentenanța se planifică încă din prima etapă, când se definește sistemul de cerințe bazate pe concepte și se stabilește nu numai conceptul de mentenanță, ci se mai definesc și următoarele concepte: conceptul de piese pentru reparații; conceptul de testare a echipamentului etc.

Totodată se mai stabilesc și obiectivele de fiabilitate, disponibilitate și mentenabilitate împreună cu cele de mentenanță.

În etapa a doua se întocmesc (elaborează): planul de mentenanță; planul și etape piese de schimb și se face analiza mentenanței bazată pe fiabilitate și se întocmește schema de repartitie a reparațiilor. Deasemenea se stabilesc costurile estimative pentru ciclul de viață.

În etapa a treia se face analiza nivelului de reparații și de mentenanță, se selectează și se alocă piesele pentru reparații. Tot în această etapă se aprobă dezvoltarea echipamentelor/instrumentelor de testare și a facilităților pentru testare și se stabilește

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

definitiv schema de reparații în vederea efectuării reparațiilor.

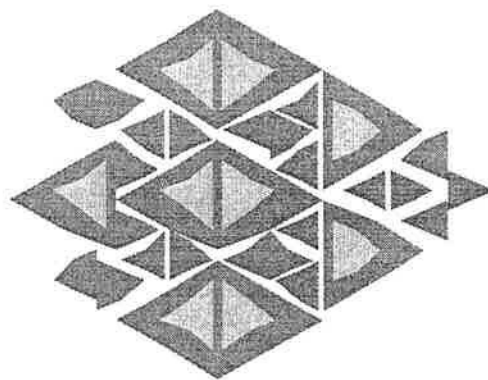
Apoi se validează: mentenanța bazată pe fiabilitate; schema de repartitie a reparațiilor; piesele pentru reparații; echipamentele de testare.

În etapa a patra se elaborează planul pentru mentenanța în ateliere, se stabilesc care sunt echipamentele de testare pentru ateliere și cerințele privind activitatea de reparații la nivelul atelierelor. Se analizează din nou mentenanța bazată pe fiabilitate și se face schema de alocare pentru mentenanță și se asigură facilitățile de mentenanță.

În etapa a cincea se editează cerințele privind activitatea de reparații în ateliere, se evaluează mentenanța bazată pe fiabilitate, se acordă asistența tehnică echipamentelor și se fac operații de întreținere.

Pe baza lecțiilor învățate se materializează creșterea fiabilității (nivelul de fiabilitate), se actualizează lista pieselor de reparații, lista cu piese de schimb și instrumente speciale și se aplică prevederile sistemului de management al mentenanței în Forțele Terestre.

De asemenea se asigură software pentru mentenanță (sprijinul de mentenanță).

*L-11 Instrucțiuni privind mentenanța tehnicii și echipamentelor din înzestrarea Ministerul Apărării Naționale pe timp de pace, în situații de criză și la război, 2002.

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

ROLUL CUNOAȘTERII LIMBILOR STRĂINE ÎN SOCIETATEA CONTEMPORANĂ

**THE ROLE OF THE FOREIGN LANGUAGES' KNOWLEDGEMENT INTO
THE CONTEMPORAN SOCIETY**

- Simona Liana ILIE -

Opinia aproape generală a specialiștilor, potrivit căreia societatea în care trăim își leagă șansele dezvoltării de operativitatea și corectitudinea comunicării între oameni, instituții, țări etc., nu mai are nevoie de nici o argumentație, pentru că ea s-a impus ca o axiomă a timpului pe care îl parcurgem. Multitudinea de organisme și înalta calificare a persoanelor care se ocupă de P.R. (public relations – relații publice) sugerează transformarea acestei activități într-o veritabilă știință, care datorită mersului extrem de rapid al evoluției, se îmbogățește permanent.

Este de domeniul evidențelor că deținerea informației, la momentul oportun, reprezintă putere în adevăratul sens al cuvântului.

Cel care oferea informații comandantului (agentul secret) pe vremea lui SUN TZU era considerat unul din oamenii de bază ai acestuia. În articolul XIII/12 SUN

TZU spune: "Dintre toți cei care în armată fac parte din anturajul comandantului șef, nici unul nu este mai aproape de acesta ca agentul secret; dintre toate retribuțiile, nici una nu este mai mare ca cea a agenților secreți; dintre toate problemele nici una nu este mai confidențială ca acelea care au legătură cu operațiunile secrete"¹.

Mai expresivă este opinia lui Bismark privitoare la cel ce oferă informații, potrivit căreia el obținuse victoria în război, pentru că spre deosebire de adversari, care aveau o sută de bucătari și un spion, el avusese un bucătar și o sută de spioni², deci fundamentală a fost deținerea la timp a informațiilor necesare luării celei mai potrivite decizii.

Considerațiile de mai sus nu sunt simple divagații, ci îmi creează cadrul pledoariei pentru modul în care se obțin informațiile, canalele de legătură care cu cât sunt mai multe, cu atât posibilitatea informării este mai amplă. Nu mă refer la "canale" în sensul tehnic al cuvântului, ci la

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

cele de care dispune individul, iar numărul lor este legat, în afară de cultură, talent oratoric, posibilitatea de a stabili lesne punți între suflete etc., în mod deosebit de posibilitatea exprimării gândurilor și în alte limbi, respectiv cunoașterea cât mai bine și dacă se poate, a cât mai multor limbi străine.

Prea multe dovezi în acest sens nu sunt necesare, dar una simt nevoia să o evoc: extrem de mare importanță care se dă astăzi cooperării civil-militari (CIMIC) în teatrele de operații sens în care și Armata României dispune de un grup CIMIC de aproximativ 170 de oameni, iar în viitor de un Batalion CIMIC, cu aproximativ 250 de oameni dintre care la pace vor fi încadrați doar 30%, iar ceilalți (70%) vor fi încadrați în momentul participării la misiuni, esențiale fiind pentru cei propozabili cunoașterea unor limbi de circulație internațională (reamintesc faptul că limbile oficiale N.A.T.O. sunt engleza și franceza, iar cele O.N.U. sunt: engleza, franceza, spaniola, rusa, chineza și araba), dar și a limbii țării în care acțiunea militară se desfășoară.

M-am cantonat mai mult la domeniul nostru militar din dorința de a localiza la un segment al societății, însă problema este valabilă pentru tot ansamblul acesteia.

În era Internetului, al fluidizării granițelor este greu de presupus că poți fi competitiv fără a deține una sau mai multe limbi în afară de cea maternă. Se spune că o nouă limbă este o nouă lume în care ai acces în condițiile în care altul care nu o cunoaște nu poate penetra în fascinanta realitate a unei arii geografice, spirituale și culturale situată oriunde pe globul pământesc.

O limbă străină este un admirabil exercițiu al minții, studiile relevând că un creier beneficiază de o mai evidentă dezvoltare dacă posesorul lui a învățat o altă limbă.

Marile genii ale lumii, unele dintre ele contemporane cu noi, s-au distins prin

cunoașterea multor limbi. Ne amintim că Ioan Paul al II-lea a vorbit la București, în limba română, iar când se adresează "urbi et orbi" la Anul Nou, o face în 62 limbi.

Sigur nu putem pretinde tuturor asemenea performanțe, dar nici nu putem fi de acord cu superficialitatea cu care unii tratează însușirea unei limbi străine. O statistică publicată zilele acestea, ne arată că și în țara noastră a scăzut numărul celor care însușesc o nouă limbă, deși posibilitatea de a contacta un străin, în țară sau în străinătate, este foarte mare.

Numai cine nu a văzut bucuria interlocutorului de pe alte meleaguri, când i te adresezi în limba lui, nu are imaginea conotațiilor sentimentale a învățării acesteia.

Lumea contemporană obligă la comunicare în mai multe limbi și pentru că anumite domenii (I.T. spre exemplu) sunt dependente de exprimarea într-o singură limbă (engleza), iar o documentare pe Internet este greu de presupus, dacă vorbește numai limba maternă. Am spus "maternă" și nu "română" pentru a sugera că obligativitatea cunoașterii și altei limbi nu este numai a românilor, ci a tuturor cetățenilor planetei.

Un recent sondaj, publicat în Marea Britanie, dădea motive de îngrijorare tocmai pentru că englezii nu însușesc în măsura considerată necesară o altă limbă, la adăpostul realității că majoritatea comunicărilor din lume se fac în limba lor, dar argumentul apare inconsistent tocmai pentru motivele invocate anterior.

Un domeniu care nu poate exista astăzi fără cunoașterea limbilor străine este cel al cercetării științifice.

Informația de la sursă, în limba în care aceasta este scrisă, are cele mai mari șanse să fie purtătoare de consistență.

Reluarea anumitor citate de la carte la carte ajunge finalmente la deformarea

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

citatului însuși, motiv pentru care întoarcerea la izvoare este esențială. Un exemplu excepțional ni-l oferă I.P.S. Bartolomeu Anania, care pentru noua variantă a bibliei în limba română a trecut textele anterioare prin 14 filtre; acest lucru nu ar fi fost posibil fără a cunoaște mai multe limbi, inclusiv latina și greaca veche.

Fapta de cultură a înaltului ierarh este un imn închinat învățaturii, în general, și a însușirii limbilor străine, în special.

Dacă este convingătoare pledoaria de până acum privind necesitatea învățării limbilor străine și a folosirii lor, să vedem ce posibilități sunt în țara noastră și implicit în armată pentru ca să fie posibilă realizarea acestui deziderat.

Încă din grădinițe (uneori și din familii cu meditari) copii sunt puși în legătură cu acest minunat univers: limba străină. La televizor, la desenele animate deja au satisfacția că înțeleg anumite cuvinte și expresii ceea ce le creează o mare satisfacție care constituie un stimulent pentru o mai bună învățare.

Procesul continuă apoi în întregul sistem de învățământ, la cursuri etc. realizându-se o schimbare de optică fundamentală: dacă în urmă cu o generație limba străină era considerată un obiect la care se învață la fel ca la celelalte pentru o notă bună fără a te gândi că o vei și folosi practic, astăzi prima problemă pe care și-o propune cel ce studiază este conversația cât mai bogată și cât mai nuanțată.

Unul dintre cele mai performante centre de studiere a limbilor străine, dacă nu cumva cel mai modern, este Departamentul de limbi străine din Universitatea Națională de Apărare în care se studiază engleza, franceza, germana, rusa, greaca, turca și araba. Absolvenții cursurilor de limbi străine de la Universitatea Națională de Apărare s-au

dovediteminenți vorbitori în zonele unde au fost trimiși în misiune.

Este dincolo de orice îndoială că pentru a fi competitiv într-o lume atât de alert schimbătoare, trebuie printre altele, dacă nu cumva în primul rând, să cunoști una sau mai multe limbi în afară de cea maternă.

Accesul la informații este mai lesnicios, mai direct, cu consecințe benefice asupra tuturor.

Este cu atât mai importantă cunoașterea limbilor străine acum când suntem țară N.A.T.O. cu drepturi și obligații depline, pentru ca în relația cu cei 25 parteneri (N.A.T.O. având 26) să poți înțelege și să te faci înțeles.

Ne mândrim că de la Râm ne tragem, pentru că limba latină a fost cândva dominantă în lume și o regăsim în fondul principal de cuvinte din multe limbi europene. Așa fiind, doresc să închei cu două maxime din limba strămoșilor noștri:

Imago animi sermo est (Felul de a vorbi este oglinda sufletului) din Seneca Philosophus, De moribus și "*Clara pacta, boni amici*" (*Înțelegere perfectă prieteni buni*)³.

Pentru a avea prieteni buni trebuie să-i poți înțelege, iar una din căi, și nu una oarecare, este să îi înțelegi în limba lor.

Dacă ar fi să fac un îndemn, acesta s-ar rezuma la câteva cuvinte: învățați limba altor popoare, pentru că astfel le veți cunoaște, le veți iubi mai mult și la rândul-vă veți fi iubiți de acestea, pentru că dintotdeauna răsplata dragostei și respectului au fost dragostea și respectul.

BIBLIOGRAFIA:

¹ SUN TZU – *Arta războiului*, Editura Antet, p. 91.

² Apud gl.® Decebal Ilină, fost locțiitor al șefului S.M.G. al Armatei României.

³ *Proverbe și cugetări latine*, Editura Albatros, 1976, p. 168.

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

DERUL ARĂA CARTIEREI SUBOFITERILOR

THE SUBOFFICERS' CARRIER DEVELOPMENT

- Plutonier major Adrian OLTEANU -

Subofițerii pot să provină, fie pe filieră directă, fie pe cea indirectă.

Filiera directă este deschisă absolvenților de liceu militar sau civil, cu diplomă de bacalaureat, precum și militarilor angajați (absolvenți de liceu, cu diplomă de bacalaureat) care sunt înscriși la Școala militară de subofițeri și la Școala de aplicație a armeei, urmând a obține gradul de sergent.

Filiera indirectă este deschisă militarilor angajați – absolvenți de liceu cu diplomă de bacalaureat. După expirarea primului contract, aceștia pot opta pentru o carieră de subofițer limitată, înscriindu-se la cursurile Școlii de aplicație a armeei pentru formarea subofițerilor. După absolvire obțin gradul de sergent major și vor încheia un contract cu instituția militară, cu termen limitat de 8-12 ani.

Fiecare funcție de subofițer din structura armatei, indiferent de eșalonul la care se găsește, se definește prin gradul corespunzător funcției:

- ♦ funcție de *sergent major* – corespunzătoare celei de comandant de grupă (similare);
- ♦ funcție de *plutonier* – corespunzătoare celei de comandant de pluton (similare);

- ♦ funcție de *plutonier major* – corespunzătoare celei de plutonier de companie (similare), ajutor pentru evidență (similare);
- ♦ funcție de *plutonier adjutant* – corespunzătoare celei de șef de depozit (similare);
- ♦ funcție de *plutonier adjutant șef* – corespunzătoare celei de șef birou DS în structuri superioare ale armatei.

Cariera subofițerilor se derulează după următoarele reguli:

1. încadrarea subofițerilor poate fi făcută numai pe o funcție corespunzătoare gradului deținut în momentul respectiv, sau cel mult gradului superior, caz în care primește și gradul funcției în care este numit;
2. absolvenții Școlilor de aplicație sunt numiți numai pe funcții de sergent, indiferent de filiera din care provin;
3. subofițerii nu pot schimba prima funcție decât după cel puțin doi ani de la numire; după expirarea celor doi ani, subofițerii pot rămâne în aceeași funcție sau pot solicita o funcție de sergent major într-o altă unitate sau subunitate. În această

Secția Știință Militară

DEZBATERI DE IDEI

perioadă, subofițerii pot fi numiți într-o funcție de plutonier;

4. condițiile cerute pentru numirea într-o funcție de plutonier sunt următoarele:

- aprecierile de serviciu din ultimii doi ani să aibă cel puțin calificativul "BUN";
- exercitarea timp de minimum patru ani a unor funcții de sergent major;
- frecventarea unui curs corespunzător atribuțiilor funcției de plutonier.
- după îndeplinirea acestor criterii primesc o funcție de plutonier și totodată gradul corespunzător acesteia;

5. dacă în opt ani de zile de la primirea gradului de subofițer, nu obțin o funcție de plutonier, li se întrerupe contractul cu instituția militară și sunt trecuți în rezervă.

Plutonierii pot urma un curs de specializare în diferite domenii: administrație, logistică, stat major, instructor, ș.a., pentru ocuparea unei funcții de plutonier major;

6. pentru a se putea înscrie la unul din cursurile de plutonier major trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- ♦ aprecierile de serviciu din ultimii doi ani să aibă cel puțin calificativul "BUN";
- ♦ ocuparea unor funcții de plutonier minimum cinci ani;
- ♦ aprecierile de serviciu să recomande capacitatea subofițerului de a îndeplini funcția de plutonier major în domeniul corespunzător cursului respectiv.

După absolvirea cursului, subofițerii primesc gradul de plutonier major și sunt încadrați într-o funcție corespunzătoare cursului frecventat;

7. subofițerii sunt trecuți în rezervă, dacă într-o perioadă de opt ani de la obținerea gradului de plutonier nu sunt admiși la un curs de specializare pentru ocuparea unei funcții de plutonier major.

Plutonierii majori se pot înscrie la examenul pentru ocuparea unei funcții de plutonier adjutant;

8. înscrierea la examenul pentru o funcție de plutonier adjutant este condiționată de:

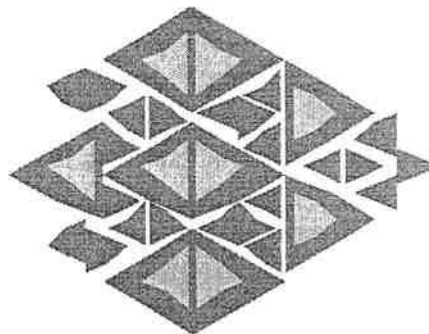
- ♦ aprecierile de serviciu din ultimii doi ani să aibă cel puțin calificativul "BUN";
- ♦ ocuparea unor funcții de plutonier major minimum șapte ani;
- ♦ recomandarea, prin aprecierile de serviciu, asupra potențialului de îndeplinire a unei funcții de plutonier major;
- ♦ existența unei asemenea funcții neîncadrate și propunerea comandantului de a susține examenul.

După promovarea acestui examen subofițerii sunt numiți într-o funcție de plutonier adjutant și primesc gradul corespunzător acesteia.

După un stagiul de minim opt ani în funcții de plutonier adjutant, subofițerii pot ocupa o funcție de plutonier adjutant șef;

9. ocuparea unei funcții de plutonier adjutant șef este condiționată de:

- ♦ aprecierile de serviciu din ultimii doi ani să aibă cel puțin calificativul "BUN";
- ♦ exercitarea de minimum opt ani a unor funcții de plutonier adjutant;
- ♦ propunerea din partea comandantului de a fi promovat, ca urmare a existenței unei asemenea funcții neîncadrate.

Secția Știință Militară

PREZENTARE DE CARTE

ARTA MILITARĂ DE-A LUNGUL MILENIILOR

MILITARY ART ALONG THE MILLENIUMS

- General locotenent (r) conf. univ. dr. Neculai STOINA -

Lucrarea „*Arta militară de-a lungul mileniilor*”¹, în două volume, în total, 666 de pagini, semnată de general dr. Mihail Popescu, șeful Statului Major General, generalul locotenent (r) dr. Valentin Arsenie, președintele Secției de Știință Militară a Academiei Oamenilor de Știință și general de brigadă (r) dr. Gheorghe Văduva, cercetător științific gradul I la Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate din cadrul Universității Naționale de Apărare și tipărită la Centrul Tehnic Editorial al Armatei, se află deja în biblioteci și este consultată de foarte mulți dintre cei care se ocupă de problematica războiului. Este o reușită editorială și, în același timp, o lucrare de mare profunzime în acest domeniu, rod al unor reflecții îndelungate și al bunei colaborări dintre autori.

Demersul științific întreprins de autori și finalizat într-o lucrare cu o grafică elegantă și o amplă cuprindere este un succes. Ea se înscrie în sfera de preocupări a Ministerului Apărării Naționale, a Statului Major General, a cercetării științifice din domeniul militar de reînnoiere a artei militare

cu valențele ei atât de bine conturate în marile scrieri din acest domeniu și cu valorile euro-atlantice pentru care România a optat indiscutabil. Chiar dacă astfel de scrieri nu sunt prea numeroase, ele fac parte distinctă din patrimoniul militar, iar autorii au apelat cu grijă la cele mai importante dintre ele pentru argumentarea complexă a unei astfel de întreprinderi. Cele două volume tratează arta militară a tuturor timpurilor, în mod unitar, cu ample deschideri spre izvoarele și vâltorile unui fenomen atât de complex, atât de temut și atât de important, cum este războiul. Volumele reflectă configurația artei militare de-a lungul mileniilor, iar autorii își propun (și reușesc) să aducă acele timpuri foarte aproape. Pentru că, de-a lungul timpurilor, deși mijloacele au fost extrem de diferite, arta militară universală, de la începuturi și până în zilele noastre, este, totuși, unitară. Suntem legați, prin ea, deopotrivă, de antichitatea timpurie și de viitor. Armatele și evenimentele se înlanțuie ca într-o spirală. Nu știm foarte exact când și unde începe această desfășurare pe verticală și nici când și unde se va sfârși.

Secția Știință Militară

PREZENTARE DE CARTE

„Arta militară de-a lungul mileniilor“ este una dintre puținele lucrări de acest gen și de o asemenea amploare scrise în România și se constituie într-o reușită încercare de configurare a artei militare milenare, din perspectiva acestui început de secol. Este o carte de cultură militară, de filozofie a artei militare, dar și de analiză a momentelor importante prin care au trecut gândirea și practica militară în diferite epoci istorice. Autorii aduc în prim plan, cu grija de acum și respectul dintotdeauna față de înaintași, mari bătălii, trec în revistă figuri de mari comandanți, strategii, reconfirmă valori ale strategiei militare, ale tacticii, artei și practicii războiului. Momentele evocate sunt pline de realism, simțindu-se parcă tensiunea din viața și din gândurile celor care le-au trăit, dar și valoarea care rezultă din acele experiențe și din acele scrieri.

Autorii investighează, fără temeri și prejudecăți, timpurile, vremurile și vremurile războiului. Ei trec de metoda simplei descrieri a bătăliilor și încearcă abordări de profunzime, aducând noi elemente și noi reflecții despre un străvechi fenomen – războiul – aflat mereu între considerații fataliste și viziuni simpliste sau voluntariste, între adulare și condamnare, între calitatea lui de mijloc al politicii și realitatea lui de instrument al morții și al torturării civilizațiilor. Pentru aceasta, a fost nevoie de întoarceri la izvoare, adică la texte de bază și la mari evenimente care jalonează

fenomenul război și arta ce-l evidențiază, îl justifică, îl crucifică sau îl glorifică. Textele cu adevărat importante se prezintă ca repere de bază în înțelegerea fenomenului război, a mediului care-l generează și îl întreține, creând în jurul lui legende, aure și tragedii înălțătoare. Căci ce altceva a fost victoria lui Hanibal, cu o armată de 40.000 de oameni, împotriva armatei romane care număra 80.000 de oameni, de la Canne din 216 î. H., dacă nu un triumf al mișcării și al manevrei împotriva imobilității și rigidității?

Lucrarea are șase capitole. Intenția autorilor nu a fost aceea de a răscoli în arhive, în săpături arheologice, în muzee și în atâtea și atâtea alte locuri excepționale unde se află depozitate mărturii ale războaielor trecute, ci aceea de a scormoni în miezul gândirii războiului, pentru a depista condiționările, filoanele ce definesc și configurează arta militară. Izvoarele, torențele, marile cascade, marile fluxuri și refluxuri ale gândirii militare, linearitatea, non linearitatea, constanțele și metamorfozele. Este o lucrare de filozofie a artei militare, de regândire militară a gândirii militare. Pentru aceasta, autorii au apelat la o vastă bibliografie între care se află și excelenta lucrare de peste 1.500 de pagini a lui Gérard Chaliand, „*Anthologie mondiale de la stratégie des origines au nucléaire*“, Editura Robert Laffont, Paris, 1990, și studiul de peste 1.400 de pagini al lui Alain Bru, publicat pe Internet de Institutul

PREZENTARE DE CARTE

de Strategie Comparată din Franța, „*Histoire de la guerre a travers l'armement*“. Încă de la primele pagini, volumele reușesc să-l introducă rapid pe cititor în acest univers fascinant al analizei, al sintezei și al reflecției. Războiul înspăimântă omenirea, dar omenirea nu poate trăi fără războaie. De fiecare dată își spune că războiul pe care tocmai l-a încheiat va fi ultimul, dar se pregătește asiduu, chiar din acel moment, pentru următorul. I se spune *eventual*. Situarea războiului în dimensiunea eventualității pare doar un pretext. Și nu știm foarte exact dacă termenul de eventualitate vine din prudență, din vigilență, din teamă sau din spiritul de revanșă. Pentru că, în 5.600 de ani de istorie, au avut loc peste 14.520 de războaie, care s-au soldat cu peste 3.640.000.000 de morți și cu pagube de 500 quintilioane de franci elvețieni². Din cei 5.600 de ani de istorie, doar 292 au fost ani de pace. În acest caz, pacea poate fi înțeleasă, așa cum arată și numele, doar ca încheiere a unui război în vederea obținerii unui răgaz pentru pregătirea altui război. Artă războiului rămâne, și pentru viitor, una dintre provocările cele mai dinamice și mai controversate ale dinamismului societății omenești.

În ultimul capitol, autorii trec în revistă momentele principale ale artei militare, de la constituirea celor doi poli de superputere și, deci, de la declanșarea războiului rece, cu tot arsenalul de doctrine și strategii, până la strategia descurajării nucleare și,

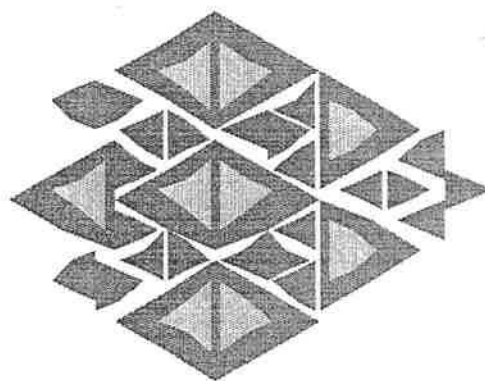
recent, la cea a războiului bazat pe rețea. Sunt evidențiate, de asemenea, strategiile asimetrice, fenomenul terorist, războiul împotriva terorismului, precum și teoria, practica și strategia reacției rapide și ripostelor adecvate, formulându-se câteva judecăți predictive privind viitorul artei militare.

În concluzie, aveam de-a face cu o lucrare de factură enciclopedică, valoroasă, care îmbogățește patrimoniul literaturii științifice militare românești.

BIBLIOGRAFIA:

¹ General dr. Mihail Popescu, general locotenent (r) dr. Valentin Arsenie, general de brigadă (r) dr. Gheorghe Văduva, *ARTA MILITARĂ DE-A LUNGUL MILENIILOR*, Centrul Tehnic Editorial al Armatei, București, 2004.

² *ROMÂNIA ȘI TRATATELE INTERNAȚIONALE*, Editura Militară, București, 1972, p. XIX.

Secția Știință Militară

PREZENTARE DE CARTE

O INTERESANTĂ LUCRARE DE ARTĂ MILITARĂ

DECIZIA STRATEGICĂ

AN INTERESTING WORK OF MILITARY ART

- General (r) prof. univ. dr. Valentin ARSENIE -

Lucrarea recent apărută în Editura Academiei Tehnice Militare intitulată "*Decizia strategică*" este elaborată de generalul locotenent (r) prof. univ. cons. dr. Iulian Topliceanu și colonel (r) prof. univ. cons. dr. Eugen Siteanu – autori care au avut șansa să studieze și să lucreze, în diferite perioade ale carierei militare în unități, mari unități, comandamente, instituții de învățământ etc., în diverse tipuri de activități legate de aplicații sau teorii ale managementului politic, managementului organizațiilor, managementului resurselor umane, strategiei militare (și în general ale științei militare), științelor tehnice, teoriei generale a sistemelor, psihologiei etc. Abordarea din aceste puncte de vedere a tematicii lucrării s-a impus din două motive: unul este acela că orice decizie strategică se elaborează de către o echipă managerială (multidisciplinară), iar altul, că deciziile strategice (sau politice) trebuie fundamentate pluri-disciplinar și interdisciplinar. Ca urmare, pe lângă problemele și ideile care țin de

decizia strategică propriu-zisă, autorii au adăugat și unele concepte și idei care să ajute la formarea unei imagini coerente cât mai cuprinzătoare a procesului decizional și la explicarea conexiunilor cu procesul managerial, cu arta strategică și cu celelalte științe complementare deciziei strategice.

În scopul creșterii eficacității și eficienței proceselor de decizie strategică și/sau politică de la diverse niveluri economice, sociale, politice, militare, organizaționale (naționale sau multinaționale), autorii și-au propus și au reușit performanța de analizare a aspectelor esențiale, ale impactului teoriei și practicii managementului și deciziei strategice asupra dezvoltării și securității organizaționale, naționale, zonale, europene etc.

Paginile lucrării încorporează și dezvoltă contribuția adusă de numeroși specialiști din țară și străinătate la cristalizarea unor teorii ale deciziei strategice (științifice) ca proces dinamic complex de alegere rațională (și chiar

PREZENTARE DE CARTE

optimă) a unui anumit mod de acțiune din mai multe variante posibile în scopul atingerii unui obiectiv politic. Autorii pledează pentru adaptarea unei atitudini științifice față de procesul de luare a deciziilor strategice/politice și implicit față de procesul de elaborare a teoriei deciziei strategice. Ei consideră că izvoarele acestei teorii trebuie căutate printre problemele clasice ale statisticii matematice căreia i-au rezervat un capitol (statistica socială și politică).

În toate fazele de elaborare a lucrării, autorii au beneficiat de sprijinul competent al specialiștilor din Secția de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România, din Universitatea Națională de Apărare, din Academia Tehnică Militară etc., care au contribuit la elucidarea unor probleme controversate.

Lucrarea este bine structurată pe cinci capitole astfel: Considerații generale; Statistica socială și politică; Management politic; Teoria deciziei; Clarificări epistemologice; Decizia între teorie și practică; Arta strategică și decizia strategică; Decizii strategice românești; Gradul de consens al deciziei; Determinările economice ale deciziilor strategice.

Pentru elaborarea lucrării, autorii au pornit de la ideea că managementul modern reprezintă principala pârghie a dezvoltării unei țări (organizații, firme etc.) dacă este acționată corect și oportun, și au ajuns la concluzia că scopul dezvoltării este asigurarea unei calități înalte în toate domeniile: educație, sănătate, economie, politică etc.

De asemenea, au ajuns la concluzia că modalitățile ideologice de luare a deciziilor politice au adus, aduc și vor aduce prejudicii mari securității

națiunilor, statelor și organizațiilor de securitate, deoarece abordările ideologice nu pot analiza și explica științific complexitatea mediului de securitate și cu atât mai puțin conceptele de dezvoltare.

Ei au pus la baza demersului analiza dezvoltării economice mondiale din anii '90 (care a avut ca factor principal calitatea produselor și serviciilor) și analiza raportului calitate - securitate pe baza teoriei generale a sistemelor, și au abordat problematica deciziei politice/strategice în relație directă cu managementul calității, mai precis cu managementul calității totale (Total Quality Management).

Autorii propun o nouă teorie – teoria integronică a deciziei – bazată pe conceptele de calitate și securitate; prin concepție integronică se înțelege o strategie de integrare organică a unor sisteme (concepte) în altele, ca o reflexie a integralității sistemelor mari, o metodă nouă de abordare a ierarhiei acestora, bazată și pe un element comun, integrator, pe tehnici de analiză similare, funcționalități și comportamente complementare.

Lucrarea este necesară studenților civili și militari, specialiștilor analiști politici și militari, senatorilor, deputaților etc., în scopul unificării concepțiilor, conceptelor și percepțiilor asupra deciziei politice/strategice, asupra dezvoltării și securității națiunilor (organizațiilor) pentru formarea unui limbaj comun care să furnizeze definiția exactă a premiselor care stau la baza teoriei deciziei politice. Aceasta pentru că, în viitor, problemele de decizie politico-economico-militară vor deveni din ce în ce mai complexe ceea ce impune reprojecția managementului economico-politico-militar.

A. PREDAREA - PRIMIREA FUNCȚIEI DE ȘEF AL STATULUI MAJOR GENERAL

General conf. univ. dr. Mihail POPESCU

Fost șef al Statului Major General al Armatei României în perioada 2000-2004.

Din 28 noiembrie 2004 este **senator** în Parlamentul României.

Născut în comuna Cârlogani, județul Olt, la 1 aprilie 1948. Absolvent al Școlii Militare de Ofițeri de Artilerie, al Academiei Militare de Ofițeri de Artilerie, al Academiei Militare – 1973, al Colegiului Național de Apărare – 1993, al Cursului NATO – Italia, 1997 și al altor cursuri postuniversitare. Doctor în științe militare, membru de onoare al Academiei Oamenilor de Știință din România, conferențiar universitar. Loțiitor comandant de brigadă, 1979–1981, comandant de regiment de artilerie, 1981–1982, loțiitor al comandantului Diviziei 81

Mecanizate pentru artilerie, 1982–1984, loțiitor al comandantului Armatei 4 și șef al artileriei, 1984–1992, inspector general al Artileriei, 1992–1997, apoi șef al Statului Major al Forțelor Terestre, 1997–2000.

A publicat numeroase studii, eseuri, articole, precum și 6 volume pe teme ale artei militare, pregătirii armatei și conducerii acțiunilor de luptă, din care cele mai cunoscute sunt: *“Acțiunile militare împotriva blindatelor”*, 1998; *“Sistemul de mobilizare al armatei și economiei naționale”*, 1999; *“Tratat de știință militară”*, 3 volume, 2001–2003; *“Arta militară de-a lungul mileniilor”*, 2 volume, 2004

Cuvântul

domnului general (r) conf. univ. dr. Mihail POPESCU

cu ocazia predării funcției de Șef al Statului Major General*

Unul dintre bunii mei colegi și prieteni, colonelul Ion Petrescu, directorul Trustului de Presă al MApN, m-a rugat, în cadrul unui interviu, să-i divulg secretul succesului meu în această funcție de șef al Statului Major General. L-am refuzat politicos, spunându-i că am să meditez asupra acestui fapt și că, dacă există, probabil, vreun secret, am să-l spun la timpul potrivit. Cred că a sunat ceasul acestui timp și vă rog să-mi permiteți să divulg acest secret în ultima mea zi de armată, după mai mult de 40 de ani de activitate. Secretul succesului meu nu a constat în faptul că, zi de zi, am venit primul și am plecat ultimul, din clădirea Ministerului Apărării Naționale, și că nu am reușit să-mi iau, în tot acest răstimp, decât vreo 30 și ceva de zile de concediu. Secretul succesului meu nu a constat în faptul că aș fi absolvit nu știu ce cursuri speciale. Nu există – în România și nici în lume – școli de fabricat șefi ai Statului Major General. Am învățat și mi-am însușit cunoștințele de care am avut neapărată nevoie. Secretul succesului meu nu a constat nici în faptul că nu am abandonat activitatea didactică. Mi-am dat toată silința și am trecut toate probele legale pentru a fi confirmat conferențiar universitar de către ministerul de resort. Secretul succesului meu nu constă nici în faptul că nu am neglijat activitatea științifică. Am continuat să activez în cadrul Secției Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România – întâi, ca membru corespondent și, apoi, ca membru titular. Iar acum am primit confirmarea că am fost ales

membru de onoare al acestui înalt for științific. Secretul succesului meu nu a constat în faptul că aș fi fost ahtiat după titluri și onoruri nemeritate. După ce am fost numit șef al Statului Major General, mi s-a acordat cel mai înalt ordin – *Steaua României în rang de Mare Cruce*, cea mai mare distincție cu care poate fi decorat un cetățean de rând al României. Și, de asemenea, mi s-a acordat cel mai mare grad militar din Armata României. Nu am mers în genunchi și pe coate ca să ajung, peste alții, mai sus. Problema mea a fost să confirm că le-am meritat, în condițiile în care nimeni nu putea să mi le mai ia. Secretul succesului meu nu a constat nici în faptul că familia mea m-a înțeles și că, de foarte multe ori, am fost absolvit de unele îndatoriri ale unui cap de familie, acestea fiind preluate de soția mea, căreia îi mulțumesc și pentru faptul că m-a lăsat să-mi fac datoria fără să intervină vreodată în problemele mele de serviciu. Ș-a rezolvat singură multele probleme familiale. Ei bine, doamnelor, domnișoarelor și domnilor, secretul succesului meu a constat în faptul că am iubit oamenii, că nu am avut nici o reținere și nu mi-a fost teamă niciodată să am în jurul meu adevărați specialiști – unii dintre ei chiar mai inteligenți decât mine – pe care bunul Dumnezeu mi-a dat inspirația și puterea să-i ascult, să-i unesc, să-i motivez și să-i pun la treabă. O parte din acești oameni sunt aici, în sală. Acesta este secretul generalului Popescu, pe care îl divulg succesorilor mei.

CRONICA

Dragă Eugene! Ai o misiune grea. Cei care te pizmuiesc acum nici nu știu ce te așteaptă. Eu îți doresc mult succes!

În încheiere, doresc să le mulțumesc tuturor pentru sprijinul acordat și să-i asigur că voi rămâne același om devotat țării și armatei sale.

Doamnelor și domnilor, dragi colegi, generalul în rezervă Popescu are onoarea să vă salute!

* Sursa: Observatorul militar nr.43
(28.X. – 3.XI.2004)

General prof. univ. dr. Eugen BĂDĂLAN

Fost șef al Statului Major al Forțelor Terestre. Din noiembrie șef al Statului Major General.

Născut în comuna Traian, jud. Brăila la 30.12.1951

Absolvent al Școlii militare de ofițeri activi Nicolae Bălcescu-1973, A.Î.S.M.-1980, al Colegiului de Comandă și Stat Major-1985, Colegiului Superior de Stat Major-1993. Colegiului Național de Apărare-2000.

Doctor în științe militare – 1998, membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România - 2000, conferențiar universitar-2001, Șef de Stat Major și comandant de regiment, 1983-1989, comandant de divizie, 1989-1994, comandant de C.A., 1994-1995, comandant de armată, 1995-1997, prim-loțiitor al S.M.F.T., 1997-1998, șeful Direcției Protecție și Siguranță, 1998-1999, adjunct al șefului S.M.G., 1992-2000, șeful Statului Major al Forțelor Terestre, 2000-2004. General de brigadă-1992, general maior-1996, general locotenent –1999 și **general** – 2004.

Este autor a 15 cărți din care cele mai cunoscute sunt: *"Perspective românești privind securitatea națională"*-1997, *"Securitatea națională și unele structuri militare românești"*-1999, *"Trecătorile din Carpații Orientali"*-2000. Coautor la *"Tratatul de Știință Militară"*-2001, *"Securitatea României. Actualitate și perspectivă"*-2001, *"Acțiunile militare altele decât războiul"*-2001, *"Cronologia primului război mondial 1914-1919"*-2001, 42 de articole și comunicări științifice.

CRONICA

Momentul numirii unui ofițer la comanda Statului Major General al Armatei României și acordării celui mai înalt grad de general nu poate fi pentru acesta decât unul de mare bucurie și satisfacție, combinate cu grijile multiple, ce i le ridică marile răspunderi ale acestei înalte demnități militare. Intensitatea sentimentelor meleeste potențată și de faptul că acest moment aparține anului 2004, care, în opinia mea, este plin de semnificații pentru statul și poporul român, în particular, pentru Armata României.

Acest an, pe care îl parcurgem sub semnul Marelui și Sfântului voievod Ștefan, este cel în care Statul Major General împlinește 145 de ani de existență, este cel de-al 60-lea de la eliberarea părții de vest a teritoriului național și anul aderării țării noastre la NATO.

Trecutul eroic, prezentul – cu victoriile și înfrângerile lui – și viitorul, pe care îl dorim și pentru care trebuie să lucrăm spre a-l face foarte bun, nu pot să nu ne marcheze în asemenea momente.

Armata României, așa cum am constatat pe timpul prezentării situației privind starea armatei de către domnul general Popescu, și-a făcut datoria și a avut o contribuție esențială la efortul de aderare a țării noastre la NATO – singura organizație politico-militară capabilă să ne asigure securitatea în viitorul previzibil.

Am intrat acum într-o nouă etapă de dezvoltare a reformei militare românești, ale cărei obiective prioritare le constituie integrarea structurilor noastre militare în cele ale Alianței, manifestarea noastră ca țară membră a NATO cu drepturi și obligații depline și egale cu ale celorlalți aliați și participarea la realizarea structurilor militare ale Uniunii Europene. Ne asumăm această etapă, pornind de la certitudinea că ele pot fi îndeplinite, chiar dacă pentru aceasta este nevoie de mari eforturi umane, financiare și materiale și de la convingerea că asigurarea continuității proceselor reformei ce se derulează astăzi în armată, este singura cale de succes.

Vă asigur că voi face tot ce știu, ce pot și ce trebuie pentru creșterea ritmului și calității restructurării și modernizării armatei, pentru realizarea interoperabilității depline cu armatele țărilor aliate și pentru generalizarea, în armata noastră, a standardelor NATO. Când afirm că vom lucra pentru generalizarea

aplicării standardelor NATO, nu mă gândesc numai la cele organizaționale, tehnice sau acționale, ci și la cele morale și sociale. Împreună cu echipele de lucru existente sau care se vor crea, vom încerca să ne manifestăm voința de a duce și a menține Armata României în rândul armatelor moderne ale lumii, prin faptele pe care le vom săvârși zilnic, cu profesionalismul pe care îl solicită această etapă. Ne vom îngriji ca armata să fie ceea ce trebuie să fie – unul din instrumentele de putere ale statului român, prin care acesta să-și promoveze și să-și protejeze valorile și interesele.

Vă rog să-mi permiteți, domnule președinte, să vă mulțumesc pentru faptul că, în baza prerogativelor pe care vi le conferă Constituția și legile țării, alegând din grupul generalilor care îndeplinesc condițiile legale, m-ați desemnat pentru a îndeplini funcția de șef al Statului Major General. Pentru această înaltă demnitate militară putea fi desemnat oricare alt general care îndeplinea condițiile legale. Nu spun acest lucru pentru a mima modestia. O fac în deplină cunoștință a nivelului profesional de excepție și a profundelor calități umane ale celor care mi-au fost competitori.

Mulțumesc, în aceeași măsură, domnului prim-ministru, domnului ministru al apărării naționale și celorlalți membri ai Consiliului Suprem de Apărare a Țării, pentru că m-au propus și susținut.

Aș dori, de asemenea, în numele întregii armate, să mulțumesc domnului general Popescu și, în același timp, să îl felicit – pentru modul în care a condus reforma conceptuală, structurală, acțională și în domeniul modernizării echipamentelor militare. Domnia sa se poate mândri că a comandat Armata Română în momentul aderării României la NATO.

Mulțumirile mele speciale se îndreaptă către personalul Forțelor Terestre – de la general la soldat, de la personalitățile recunoscute la mulții anonimi –, pentru că lor le datorez bucuria acestui moment. Lor le fac o promisiune: voi promova, la Statul Major General, spiritul de învingători pe care mi l-am însușit de la ei. Jur că voi face tot ceea ce omeneste este posibil pentru binele României, al poporului român și al armatei sale. Așa să mă ajute Dumnezeu!*

* Sursa Observatorul Militar nr.43 (28.X. – 3.XI.2004)

Secția Știință Militară

CRONICA

B. ÎNAINȚĂRI ÎN GRAD

General (r.) prof. univ. dr. VALENTIN ARSENIE, doctor în științe militare din 1978, profesor universitar din 1968, conducător de doctorat, începând din 1990, membru de onoare al Academiei Oamenilor de Știință din România (A.O.Ș.R.), din 1996, președintele Secției de Știință Militară din A.O.Ș.R. Născut în com. Bușăuca, jud. Orhei (Basarabia), la 15 iunie 1926. Absolvent al Școlii Militare de Ofițeri Activi de Infanterie, în 1949, al Academiei Militare, în 1953, al Cursului postacademic de pedagogie, în 1957. Comandant de subunități, 1949–1951, activități didactice universitare, 1955–1988, șef de stat major de regiment, 1955–1956, înlocuitor șef de stat major de divizie, 1961–1963, șef al Secției Operații în Comandamentul Infanteriei și Tancurilor, 1973–1978, șef de catedră de tactică, apoi de artă operativă și ulterior de strategie, 1978–1988. General de brigadă, 1990, general maior, 1998, general locotenent, 2000 și **general** din anul 2004.

Este autor a peste 28 de volume de artă militară, precum și al unui mare număr de studii, articole și eseuri dintre care cele mai cunoscute sunt: *„Lupta în încercuire și ieșirea din încercuire”*, 1981; *„Cerințe ale perfecționării tactice”*, 1982; *„Apărarea modernă”*, 1994; *„Probleme de tactică”*, 1985 și 1993; *„Urmărirea inamicului”*, 1986; *„Principiile luptei armate”*, 1987; *„Momente ale luptei de apărare”*, 1988; *„Desfășurarea strategică”*, 1990; *„Surprinderea în lupta armată”*, 1993; *Revoluțiile industriale și potențialele militare ale statelor*, 1995; *„Lexicon militar”*, 1994; *„Eseu despre strategia și tactica militară”*, 1995; *„Actualitatea strategiei”*, 1998; *„Tratat de tactică militară”*, 2 volume, 2003; *„Tratat de știință militară”*, 3 volume, 2001–2004; *„Arta militară de-a lungul mileniilor”*, 2 volume, 2004.

General (r.) prof. univ. dr. VASILE CÂNDEA, membru de onoare și președinte al Academiei Oamenilor de Știință din România (A.O.Ș.R.), s-a născut la 24 mai 1932, în comuna Lisa-Vânători – județul Teleorman. A absolvit Liceul teoretic – Tr. Măgurele 1951, Facultatea de Medicină Generală, Universitatea de Medicină și Farmacie, (U.M.F.) București, 1957. Între anii 1959–1962, își desfășoară activitatea ca medic militar de unitate (Timișoara, Constanța, București, Comandamentul trupelor de grăniceri), apoi, între 1964–1972, a fost medic principal chirurgie generală – Serviciul Chirurgie I

CRONICA

Spitalul Militar Central. Doctor în științe medicale - 1975 (U.M.F. București) și medic principal chirurgie cardiovasculară (a doua specialitate) - 1976. În perioada 1976-1990 își desfășoară activitatea ca Șef al Secției de Chirurgie Cardiovasculară în Spitalul Militar Central, iar între 1990-1995 este numit Directorul Centrului de Boli Cardiovasculare al Armatei. De la 1 octombrie 1993 este profesor universitar titular prin concurs - Clinica de Chirurgie Cardiovasculară II U.M.F. "Carol Davilla" București.

Directorul Institutului de Boli Cardiovasculare "Profesor C.C. Iliescu" până în 2003.

A parcurs toate treptele ierarhiei militare de la gradul de lt. major (1959) până la gradul de **general** (2004). Este autor sau coautor a peste 200 de lucrări din domeniul chirurgiei cardio-vasculare printre care se remarcă: *"Bolile venelor și limfaticelor"* și *"Revascularizarea miocardică pe cord bătând"*.

General maior prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI. Născut la 04.09.1955 în București, a absolvit Școala Militară de Ofițeri Activi de Infanterie "Nicolae Bălcescu", 1977; Academia de Înalte Studii Militare, Secția Arme Întrunite, 1987; cursul postacademic cadre didactice, 1991; cursul postacademic superior, 1993; cursul NATO, Germania, 1995; Colegiul de Comandă și Stat Major al Forțelor Terestre al Armatei SUA, 1998. Este doctor în știință militară, din anul 1996, și doctorand în științe politice, din 2004. Lector, conferențiar și profesor la Academia de Înalte Studii Militare București, 1991-1998; profesor universitar, prorector și locțiitor al comandantului la Academia Forțelor Terestre, Sibiu, 1998-2000; șef Serviciu Strategii de Apărare din Direcția Planificare Strategică a Statului Major General,

2000-2002; comandant de brigadă, 2002 - 2003; locțiitor al Corpului 10 Armată Teritorial, 2003; comandant al Comandamentului Forțelor Terestre, 2004. De la 01.12.2004, comandant al Comandamentului 2 Operațional Întrunit "Mareșal Alexandru Averescu". General de brigadă - 2002, **general maior** - 2004. A publicat 86 de articole și comunicări științifice în diferite publicații de specialitate și 8 cărți dintre care menționăm: *"Organizațiile internaționale în era globalizării"*, 2000; *"Acțiunile militare, altele decât războiul"*, 2002; *"Forțe și tendințe în mediul european de securitate"*, 2003; *"Asimetria și idiosincrasia în acțiunile militare"*, 2004.

CRONICA

General de brigadă prof. univ. dr. Viorel BUȚA.
Născut în comuna Blăgești, județul Vaslui, la 5 noiembrie 1949. Absolvent al Academiei Militare; Facultatea de Arme Întrunite, specialitatea artilerie ca șef de promoție la rachete terestre, 1979.

Cursul pentru comandanți de divizioane, 1977; Cursul de analiști, Institutul Central de Conducere și Informatică, 1980; cursul postacademic utilizatori sisteme de prelucrare automată a datelor, 1984. Cursul de perfecționare a cadrelor nou numite în funcții didactice în învățământul superior din Academia Militară, 1989; Cursul psihopedagogic, 1995; Cursul postuniversitar interarme, 1995 cursul de limba engleză, 2002. În anul 1976 a absolvit Facultatea de Matematică a Universității București. Doctor în știință

militară, 1996; membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, 1999; conferențiar și profesor universitar în Academia de Înalte Studii Militare începând cu 1988 și până în prezent, prodecan al Facultății Interarme, 2000, decan la această facultate, 2001, locțiitor al comandantului Universității Naționale de Apărare (prorector pentru învățământ), 2003, locțiitor al comandantului Universității Naționale de Apărare, 2004; autor sau coautor a 7 cărți dintre care menționăm: *„Acțiunile militare împotriva blindatelor”*, 2001; *„Arta militară – studii de artilerie”*, 2002; *„Statistica socială”*, 2001; *„Elemente dinamice ale câmpului de luptă modern – puterea de luptă”* – 2004; a publicat peste 200 de articole de artă militară, matematică și statistică, manuale, cursuri și teme de curs; a participat la 2 congrese, 18 conferințe, 25 simpozioane și 15 mese rotunde.

C. TRECERI ÎN REZERVĂ

Cu prilejul trecerii în rezervă a domnilor: **contraamiral de flotilă prof. univ. dr. Marius HANGANU**, **colonel prof. univ. dr. Gheorghe BOARU**, în anul 2004, membrii Secției de Știință Militară din Academia Oamenilor de Știință din România le adresează sincere felicitări, pentru încheierea unei cariere militare strălucite și sincere și calde urări de bine, sănătate și îi roagă să dea o judicioasă întrebuințare „bătrâneții”, slujind în continuare cu demnitate, loialitate și respect atât Armata României, cât și știința Academia Oamenilor de Știință din România.

La mulți ani!

CRONICA

D. FELICITĂRI

Cu prilejul Sfintelor Sărbători de Crăciun și ale Anului Nou – 2005, Revista de Științe Militare adresează cititorilor săi cele mai calde și sincere urări de sănătate, bucurii și depline împliniri, împreună cu urarea strămoșească

LA MULȚI ANI!

Biroul Secției de Știință Militară din Academia Oamenilor de Știință din România, adresează membrilor A.O.Ș.R. sincere urări de sănătate, fericire și multe succese în activitatea de cercetare științifică, în anul 2005.

Sărbători fericite!

La mulți ani!

Coperta I: Ministerul Apărării Naționale
Coperta IV: Universitatea Națională de Apărare

Tipografia Universității Naționale de Apărare
Șoseaua Panduri nr. 68 – 72, sector 5,
București
Telefon 021 / 410 08 01 / 231; 021 / 411 85 40